

Nr 77.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående handel med utsädesvaror; given Stockholms slott den 17 februari 1928.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående handel med utsädesvaror.

Under Hans Maj:ts

Min allernädigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

N. Gärde.

Förslag

till

Lag

angående handel med utsädesvaror.

Med ändring av vad lag eller författning innehåller häremot stridande förordnas som följer:

1 §.

Denna lag äger tillämpning å köp av frö, som är avsett till utsäde, däri inbegripet utsäde av stråsäd och trindsäd. Frö av växter, som odlas blott till prydnad, avses ej i lagen.

2 §.

1 mom. Säljaren är, evad det av köparen påfordras eller icke, pliktig att, senast då varan avlämnas, skriftligen för köparen uppgiva:

- a) säljarens namn och adress;
- b) fröets slag och, där så kan ske, fröets sort samt i fråga om rotfruktsfrö och köksväxtfrö jämväl stam;
- c) för annat frö än köksväxtfrö: fröets renhetsgrad, uttryckt i viktprocent rent frö;
- d) för annat frö än köksväxtfrö och skogsfrö: fröets ogräshalt, uttryckt i antal ogräsfrön på varje kilogram frö med särskilt angivande av sammanlagda antalet frön av sådana ogräs, som enligt de för statens centrala frökontrollanstalt gällande bestämmelser äro att anse såsom svårare;

e) fröets grobarhet, uttryckt i antalsprocent grott frö av det rena fröet.

2 mom. Vad angår frövara, som enligt de för nämnda anstalt gällande bestämmelser är att anse såsom blandfrö eller blandsäd, skall, där frö av visst slag ingår i blandningen till mer än fem procent av varans vikt, säljaren jämväl vara skyldig att för det slag uppgiva procenttalet och, om det är större än tio, även grobarheten.

3 mom. Är säljaren kunnigt att den gröda, varav fröet skördats, varit behäftad med sot, strimsjuka eller fusarios, eller att fröet är behäftat med sådan sjukdom, vare han pliktig uppgiva jämväl detta.

4 mom. Har fröet helt eller delvis skördats å utländsk ort, skall detta, utom för köksväxtfrö, i uppgiften tydligt utmärkas med orden »utländskt frö».

3 §.

Vad i 2 § 1—3 mom. är stadgat skall ej gälla, där den, som odlat fröet, säljer det utan offentligt utbudande eller till någon, som icke själv skall använda det till utsäde;

där köp av frö sker mellan köpmän i och för deras rörelse;

där fröet är förpackat i emballage, försett med obruten plomb i enlighet med gällande bestämmelser angående statsplombering av frövara, och tiden för plomberingsbevisets giltighet ej utgått vid tiden för varans avlämnande.

I fall, som nu sagts, äge vad i 6 och 7 §§ stadgas ej tillämpning.

Säljes frö under beteckningen avrensingsfrö, är uppgiftsplikten inskränkt till vad i 2 § 1 mom. a) och d) sägs.

4 §.

Har uppgift blivit inlämnad för befordran med post eller telegraf eller eljest på ändamålsenligt sätt avsänd, skall den anses vara köparen meddelad.

5 §.

Har säljaren ej redan vid köpet muntligen eller skriftligen lämnat köparen så bestämda uppgifter om fröets renhetsgrad, ogräshalt eller grobarhet som enligt denna lag skola meddelas senast då varan avlämnas, skall han anses hava tillförsäkrat, att fröet, i vad uppgift sålunda ej föreligger, vid avlämnandet motsvarar då gällande normaltal för frö av det slag eller, så framt normaltal saknas, skäligen anspråk å gott sådant frö.

Normaltal fastställas för frö av varje års skörd, i den utsträckning som finnes erforderlig, av domänstyrelsen för skogsfrö och av lantbruksstyrelsen för annat frö.

6 §.

Har vid köpet gjorts förbehåll beträffande säljarens ersättningskyldighet i anledning av fel i varan, må förbehållet ej av säljaren åberopas, med mindre det upptagits i skriftligt avtal rörande köpet och skett annorledes än blott genom hänvisning till priskurant eller därmed jämförligt meddelande.

7 §.

Frö av rödklöver, alsikeklöver, vitklöver eller timotej må ej saluhållas till utsäde, där varan innehåller mer än tre gånger så många ogräsfrön som enligt gällande bestämmelser angående statsplombering av frövara må kunna förekomma i statsplomberad vara.

Ej heller må till utsäde saluhållas blandfrö, där det innehåller flera ogräsfrön än tre gånger det antal som enligt nyss angivna bestämmelser angående statsplombering är medgivet för timotejfrö, eller avrensingsfrö, där det innehåller mer än sex gånger sagda antal.

8 §.

Fullgör ej säljaren den uppgiftsplikt, som ovan är för varje fall föreskriven, straffes med böter från och med tio till och med ettusen kronor; dock

må ej för underlåtenhet att meddela uppgift angående renhetsgrad, ogräshalt eller grobarhet dömas till ansvar, där på grund av särskilda omständigheter hinder mött för säljaren att meddela uppgiften senast då varan avlämnades.

9 §.

Finnes uppgift, som säljaren jämlikt denna lag lämnat, vara oriktig, straffes säljaren med böter från och med tjugufem till och med tvåtusen kronor; dock må ej dömas till ansvar, där säljaren ej insett eller bort inse oriktigheten.

Uppgift om renhetsgrad, ogräshalt eller grobarhet skall ej anses oriktig, där avvikelser från uppgiften ej överstiger av lantbruksstyrelsen fastställt analys spelrum.

10 §.

Till böter från och med tjugufem till och med tvåtusen kronor vare den förfallen, som överträder det i 7 § stadgade förbud.

11 §.

Allmän åklagare åligger att åtala förseelse enligt denna lag.

12 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

13 §.

Föreskrifter angående tillsynen å efterlevnaden av denna lag utfärdar Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1928.

---

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 16 december 1927.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet anför chefen för justitiedepartementet, statsrådet Thyren:

»Genom beslut den 29 juni 1921 uppdrog Kungl. Maj:t åt lantbruksstyrelsen att verkställa utredning och avgiva förslag angående, bland annat, åtgärder till skydd mot faran av spridning av mindrevärdigt frö.

*Uppdrag åt
lantbruks-
styrelsen
29/6 1921.*

I anledning härav överlämnade lantbruksstyrelsen med skrivelse den 17 februari 1922 till Kungl. Maj:t, bland annat, förslag till lag om vad iakttagas skall vid försäljning av utsädesfrö i vissa fall. (Statens offentliga utredningar 1922: 25 sid. 9—11 samt 17—34). Jämlikt av Kungl. Maj:t lämnat bemyndigande hade lantbruksstyrelsen vid berörda uppdrags fullgörande biträts av fyra sakkunniga, godsägaren greve Ph. Bonde å Bosjökloster, revisionssekreteraren S. Dahlqvist, tillika sekreterare, direktören H. Weibull, Landskrona, och direktören J. Widén, Örebro. Till deltagande i utredningsarbetet hade jämväl varit inkallad dåvarande statskonsulenten i fröodling A. Elofson, varjämte för meddelande av upplysningar om vissa särskilda frågor vid ett tillfälle varit tillkallade professorn N. H. Nilsson Ehle och filosofie doktorn B. O. H. Witte. I ärendets behandling, i vad angick skogsfrö, hade från domänstyrelsens sida deltagit byråchefen C. F. Giöbel.

*Lantbruks-
styrelsens
förslag 17/2
1922.*

Det huvudsakliga innehållet i förslaget torde i största korthet kunna angivas sålunda: Säljare av en utsädesvara skulle vara skyldig att, senast då varan till köparen levererades, till denne avlämna vissa uppgifter, som vore av betydelse att känna för bedömande av varans lämplighet till utsäde, däribland uppgifter angående fröets renhetsgrad, ogräshalt och grobarhet. Hade säljaren ej vid köpets avslutande avlämnat föreskriven uppgift angående renhetsgraden, ogräshalten eller grobarheten, skulle han anses hava tillförsäkrat, att fröet i det eller de avseenden, varom uppgift icke lämnats, motsvarade de fordringar, vilka angäves genom normaltal, fastställda beträffande skogsfrö av domänsty-

relsen och i fråga om annat frö av lantbruksstyrelsen, eller vilka, där normalt ej fastställts för frö, varom fråga vore, skäligen kunde ställas på ett gott frö av ifrågavarande slag. Vissa försäljningar, som icke kunde antagas förhindra förverkligandet av syftet med lagstiftningen, skulle vara undantagna från lagens tillämpning. Säljare, som underlåtit att avlämna föreskriven uppgift eller avlämnat oriktig uppgift, skulle drabbas av bötesansvar. I övrigt förutsattes, att köpet skulle bedömas enligt gällande civilrättsliga regler.

Yttranden
över lant-
bruks-
styrelsens
förslag.

Över nämnda förslag avgåvos efter remiss yttranden av *länsstyrelserna* och *hushållningssällskapens förvaltningsutskott* samt styrelserna för de flesta *frökontrollanstalter* i riket, *kommerskollegium*, som bifogade infordrade yttranden från de tolv auktoriserade *handelskamrarna* i riket och *Sveriges köpmannaförbund*, *domänstyrelsen*, *centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet*, *lantbruksakademien*, *Sveriges utsädesförening* och *Sveriges fröodlareförbund*, varjämte *Sveriges fröengrossistförening*, *Sveriges fröhandlarförening*, *Aktiebolaget Carl Engström* och sex andra utsädesfirmor, *Föreningen Sveriges spannmålsintressenter*, *Västra Östergöllands trädgårdssällskap* samt *Göteborgs trädgårdsförening u. p. a.* och åtta andra fröhandelsfirmor till Kungl. Maj:t inkommo med yttranden över förslaget.

I fråga om behovet och lämpligheten av de föreslagna bestämmelserna hade en viss tveksamhet uttalats av *länsstyrelserna i Jönköpings, Blekinge, Hallands* samt *Göteborgs och Bohus län*. *Länsstyrelsen i Uppsala län* uttalade, att för bedömande av frågan, huruvida de föreslagna ingående och stränga bestämmelserna vore av sådan nödvändighet och nytta, att man borde bortse från de olägenheter, vilka nödvändigtvis vore förknippade med en lagstiftning av ifrågavarande art, förutsattes en speciell sakkunskap, varöver länsstyrelsen icke förfogade, varför länsstyrelsen måste inskränka sig till några erinringar av mera periferisk beskaffenhet. — Bortsett från vissa detaljmärkningar hade förslaget förordats eller lämnats utan erinran av *övriga länsstyrelser*, *hushållningssällskapens förvaltningsutskott*, *styrelserna för frökontrollanstalterna*, *domänstyrelsen*, *centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet*, *lantbruksakademien*, *Sveriges utsädesförening* och *Sveriges fröodlareförbund*. — *Stockholms handelskammare*, *Östergötlands* och *Södermanlands handelskammare*, *Smålands* och *Blekinge handelskammare*, *Skånes handelskammare* samt *handelskamrarna i Göteborg* och *Gävle* hade ställt sig bestämt avvisande mot förslaget eller hemställt om väsentliga omarbetningar därav, var emot *övriga sex handelskamrar* biträtt förslaget helt eller i väsentlig omfattning. — Avvisande mot förslaget hade vidare ställt sig *Sveriges köpmannaförbund*, *Sveriges fröengrossistförening*, *Föreningen Sveriges spannmålsintressenter* och *handelsfirmorna* ävensom *kommerskollegium*.

De skäl, som i yttrandena andragits mot en lagstiftning på ifrågavarande område, torde i allt väsentligt finnas återgivna i det av *kommerskollegium* avgivna yttrandet, däri anfördes, bl. a.:

Den uppgiftsplikt angående utsädesfrös renhetsgrad, ogräshalt och grobarhet m. m., som för undvikande av att underhaltigt sådant frö komme till användning skulle enligt förslaget åligga säljaren, torde med all sannolikhet komma att visa sig synnerligen betungande för handeln, särskilt med hänsyn till att en felaktighet i fråga om eller underlåtenhet av den ofta med stora svårigheter förenade uppgiftsplikten skulle medföra väsentliga ekonomiska risker för säljaren.

Tänkbart vore även, att lantbrukarna, om den föreslagna lagen genomfördes, kunde bliva försatta i en med förslaget säkerligen ej avsedd situation. Det torde nämligen kunna inträffa, att vid en eventuell brist å utsädesfrö just vid säningstiden fröhandlarna ej vågade påtaga sig risken att leverera en vid tillfället anskaffad vara utan att först hava låtit taga analys av densamma, vilket kanhända ej medhunnas, och att lantbrukarna därför ej bleve i tillfälle att täcka sitt fröbehov, såvida ej möjligen mindre nogräknade avytt-rare funnes att vända sig till. I varje fall torde man med visshet kunna räkna med, att den föreslagna lagen skulle medföra en väsentlig fördyring av utsädesfröet, varigenom likaledes de för jordbruket med förslaget avsedda fördelarna torde kunna äventyras.

Från handelsintressenas sida måste förslaget väcka gensagor. Den höga ståndpunkt, som denna handel uppnått i Danmark, där, enligt den lantbruksstyrelsens författningsförslag åtföljande motivering, en lagstiftning, liknande den nu ifrågasatta, visserligen varit påtänkt men ej blivit genomförd, tydde även på att ifrågavarande handel läte utan statsingripande av förevarande slag ordna sig på ett ur jordbrukssynpunkter fullt tillfredsställande sätt.

Beträffande förslaget syntes kollegium den erinran kunna i varje fall med fog göras, att tillkomsten av de därmed avsedda bestämmelserna borde bliva beroende på den planerade omorganisationen av frökontrollverksamheten.

Jämväl för övrigt delade kollegium i det väsentliga de principiella betänkligheter, åt vilka givits uttryck i inkomna yttranden, särskilt från de handelskamrars sida, som ställt sig direkt avvisande mot den i ärendet planerade lagstiftningen. Kollegium hölle också före, att det med samma lagstiftning avsedda, nog så behjärtansvärda syfte vid en så småningom skeende återgång från krigstidens onormala förhållanden, vilka måhända kunnat motivera en lagstiftning i föreslagen riktning, borde kunna vinnas på andra vägar, särskilt genom förbättrade anordningar av frökontrollen.

Utöver vad som framgår av kommerskollegii yttrande, hade i yttrandena från deras sida, som ställt sig avvisande mot förslaget, huvudsakligen framförts följande synpunkter: På utsädeshandels område föreläge numera, sedan man efter kristiden lyckats återföra handeln till normala förhållanden, icke sådana missförhållanden, att de påkallade en lagstiftning av förevarande slag. Redan nu skedde, då det gällde större utsädesfirmor, försäljningen efter analys av varan. Den föreslagna uppgiftsskyldigheten komme att fördyra varan och kunde till följd härav befaras en ökad omsättning av sämre och billigare kvaliteter. Fara föreläge, att den mindre upplyste köparen komme att fatta säljarens uppgift såsom garanti för fullgod vara, även om uppgiften utvisade, att varan vore mindrevärdig. Enligt förslaget kunde nämligen en hur mindrevärdig vara som helst få försäljas. Lagbestämmelser av förevarande art kunde lätt inleda till försök att kringgå desamma. De från lagens tillämpning medgivna undantagen komme att förringa lagens effektivitet och borde i allt fall beträffande producentens försäljning givas en snävare begränsning. Den före-

slagna presumtionen för det fall, att säljaren icke vid köpets avslutande avlämnat uppgift om renhetsgraden, ogräshalten eller grobarheten, vore icke förenlig med rättvisa och billighet. Den innebure en förskjutning av det civilrättsliga ansvaret, i det att enligt densamma säljaren skulle anses hava utfäst en högre kvalitet än som i allmänhet fordrades för leveransgill vara. Uppgiftsskyldighet borde föreligga allenast då köparen påfordrade sådan eller då varan icke motsvarade fastställda normaltal. Det vore stötande, att den, som levererat ett fullgott utsäde, skulle fällas till straff endast därför att han underlåtit att avlämna uppgift om varan. En effektiv fröhandelslagstiftnings genomförande krävde, att den vore underkastad offentlig kontroll, men förslaget saknade bestämmelser i sådant avseende. Sedan frökontrollväsendet omorganiserats, borde emellertid frågan lösas icke på lagstiftningens väg, utan genom anlåtande, på sätt skett i Danmark, av den kontroll, som kunde åvägbringas genom överenskommelser mellan utsädeshandlarna och frökontrollväsendet. Praxis vid handel med utsädesvaror borde utvecklas i den riktningen att i största möjliga utsträckning statsplomberade varor såldes, vilket för köparen innebure den mest betryggande garantien.

I åtskilliga yttranden framhålls, att uppgiftsskyldigheten borde i vissa avseenden skärpas.

Även må här nämnas, att *länsstyrelsen i Uppsala län* i sitt yttrande erinrat, att förhållandet mellan den föreslagna lagen och lagen om köp och byte samt vissa andra civilrättsliga föreskrifter krävde en grundligare undersökning än länsstyrelsen varit i tillfälle att anställa. Särskilt torde böra uppmärksammas relationen mellan de civilrättsliga anmärkningsfristerna och den straffrättsliga preskriptionstiden ävensom försäljning efter prov.

Riksdagen
1926.

I en vid 1926 års riksdag inom andra kammaren av herr Nilsson i Tånga väckt motion (nr 188) har motionären hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om framläggande för riksdagen snarast möjligt av förslag till lagbestämmelser rörande handeln med utsädesvaror.

Sammansatta andra lag- och jordbruksutskottet, till vars behandling motionen hänsköts, avgav den 12 april 1926 utlåtande (nr 3), däri utskottet erinrade om det av lantbruksstyrelsen avgivna förslaget och de däröver inkomna yttrandena, varefter utskottet vidare anförde:

Visserligen torde böra erkännas, att handeln med utsädesvaror under de senaste årtiondena — delvis tack vare statsmakternas åtgärder i olika avseenden — undergått en glädjande förbättring i kvalitativt hänseende. Betydelsen av att använda fullgott utsäde vore emellertid långt ifrån tillräckligt allmänt insedd bland jordbruksnäringens utövare, och det torde icke kunna bestridas, att till följd härav avsevärda missförhållanden, särskilt framträdande i vissa delar av landet, i förevarande hänseende fortfarande förefunnes. De värden, som härigenom ginge förlorade för jordbruksproduktionen, vore givetvis högst betydande. Även om det funnes anledning att hoppas på ytterligare upplysning och framsteg å detta område, torde det dock ligga i sakens natur, att denna utveckling ginge ojämnt och långsamt. Det kunde erinras, att krigsåren i detta hänseende medförde ett starkt bakslag, vars verkningar syntes svåra att övervinna under nuvarande för jordbruket ogynnsamma konjunkturer. Man måste

även räkna med, att så länge utsädeshandeln vore fri och okontrollerad en ganska omfattande förbrukning av mindrevärdigt utsäde i varje fall komme att alltjämt kvarstå.

På grund härav måste från det allmännas synpunkt framstå som en angelägenhet av stor vikt att finna medel för avlägsnande i görligaste mån av berörda missförhållanden. Då någon fullt effektiv rättelse i förevarande avseende knappast syntes vara möjlig att vinna på annan väg än genom lagstiftning, anslöte sig utskottet till motionärens förslag, att frågan härom snarast borde upptagas till övervägande. Utskottet förbisåge härvid icke, att vissa svårigheter måste vara förbundna med åstadkommande av lämpliga och väl avvägda lagbestämmelser på ifrågavarande område. Då denna fråga emellertid i åtskilliga främmande länder redan vunnit sin lösning, torde även för vårt lands vidkommande tillfredsställande former för dylik lagstiftning kunna träffas. Utskottet ville även framhålla, att det vägande hinder mot lösande av förevarande spörsmål, som tidigare förelegat därutinnan, att en enhetligt ledd frökontrollverksamhet saknats, numera, sedan statens centrala frökontrollanstalt under år 1925 trätt i verksamhet, bortfallit. I likhet med motionären hade utskottet givetvis icke ansett sig böra ingå på något närmare ståndpunkts-tagande till det inom lantbruksstyrelsen utarbetade lagförslaget, helst som det föreliggande utredningsmaterialet i åtskilliga hänseenden torde böra förnyas och kompletteras. Utskottet förutsatte, att vid den ytterligare utredning, som sålunda torde bliva erforderlig, handelns och andra näringars lojala intressen, i den mån de berördes av de ifrågasatta lagstiftningsåtgärderna, måtte vinna tillbörligt beaktande.

På sålunda anförda skäl finge utskottet hemställa, att riksdagen med bifall till motionen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om framläggande för riksdagen snarast möjligt av förslag till lagbestämmelser rörande handeln med utsädesvaror.

Denna hemställan vann riksdagens bifall. Riksdagens beslut anmälades i skrivelse den 19 maj 1926 (nr 243).

Efter remiss hava *hushållningssällskapens ombud* under åberopande av de skäl, som funnos anförda i sammansatta andra lag- och jordbruksutskottets utlåtande, tillstyrkt att lagbestämmelser i förevarande avseende efter föregående gången allsidig utredning måtte komma till stånd.

Yttrande av hushållningssällskapens ombud.

Genom remiss har vidare inforrats lantbruksstyrelsens utlåtande över riksdagens ifrågavarande skrivelse.

I anledning härav har lantbruksstyrelsen — med förmälan att då en överarbetning av ifrågavarande lagförslag vore erforderlig och det med hänsyn bland annat till vad utskottet anfört syntes vara av största vikt, att, därest Kungl. Maj:t skulle finna lämpligt överlämna åt lantbruksstyrelsen att verkställa denna nya utredning, styrelsen bereddes tillfälle till överläggning med sakkunniga på utsädeshandeln och utsädesproduktionens område — anhållit om Kungl. Maj:ts bemyndigande att till dylik överläggning inkalla tre sakkunniga.

Uppdrag till lantbruksstyrelsen i anledning av 1926 års riksdags-skrivelse.

Sedan Kungl. Maj:t bifallit denna framställning, har lantbruksstyrelsen för ändamålet tillkallat ledamoten av riksdagens andra kammare D. Pettersson i

Bjälbo, disponenten för aktiebolaget Carl Engströms utsädesavdelning H. Lindbäck i Eslöv och lantbrukaren O. J. Olsson i Hammenhög. Till ifrågavarande överläggningar hade lantbruksstyrelsen jämväl tillkallat föreståndaren för statens centrala frökontrollanstalt, förenämnde filosofie doktorn Witte.

Lantbruks-
styrelsens
förslag ^{10/11}
1926.

Den förnyade utredningen har av *lantbruksstyrelsen* avgivits den 18 november 1926; och har lantbruksstyrelsen därvid fogat ett under utredningsarbetet upprättat förslag till lag angående handel med utsädesfrö.

Såsom *bilaga B* till detta protokoll torde få fogas såväl det nu avgivna som det tidigare lagförslaget med den av lantbruksstyrelsen föreslagna kursivering av vissa delar av det senare förslaget, vilken kursivering utmärker det senare förslagets avvikelser från det tidigare förslaget i den mån de äro av någon saklig betydelse.

Jämväl det senare förslaget är grundat på säljares uppgiftsskyldighet med avseende å utsädesvarans beskaffenhet, men upptager detta förslag jämväl förbud mot försäljning till utsäde av vissa frövaror med alltför stark ogräshalt. I fråga om de särskilda bestämmelserna och skiljaktigheterna mellan de båda förslagen, vartill jag får anledning återkomma vid den speciella motiveringen, torde här vara tillfyllest att hänvisa till de i nämnda bilaga intagna lagtexterna.

Beträffande *behovet av den ifrågasatta lagstiftningen* har *lantbruksstyrelsen*, som i sin senare utredning jämväl upptagit vissa delar av sin motivering till det tidigare förslaget, anfört:

Enligt vad lantbruksstyrelsen under ifrågavarande utredningsarbete erfarit och jämväl i övrigt hade sig bekant förefunnes inom den svenska fröhandeln avsevärda missförhållanden, i det att betydande mängder mindrevärdigt och underhålligt eller eljest olämpligt frö förmedlades genom handeln och komme till användning såsom utsäde, mången gång utan att köparen ens ägde någon som helst vetskap om fröets undermåliga beskaffenhet. För köparen mötte också oftast stora svårigheter att skydda sig mot ett mindrevärdigt frö, som en säljare kunde finna för gott att avyttra. Enbart av en besiktning av fröet kunde icke tillförlitligen utronas fröets beskaffenhet eller mängden och arten av däri ingående ogräsfrön och andra främmande beståndsdelar. Till en mera ingående undersökning genom verkställande av analys med avseende å renhet, ogräshalt och grobarhet hos fröet vore tiden, då inköpen eller leveranserna av fröet merendels skedde under brådskande säningsperiod, ofta allt för knapp.

Faran för landets jordbruk av att utsäde, som i ett eller annat avseende vore mindrevärdigt, komme till användning, funne lantbruksstyrelsen ligga i öppen dag. Skörderesultatet berodde i första hand av utsädet. Vore detta mindrevärdigt bleve skörden därefter. Att bristande värde med hänsyn till gröningsförmågan kunde medföra icke blott nedsatt utan ofta rent felslagen skörd, därom bure erfarenheten noggsamt vittnesbörd. Men även andra egenskaper hos ett utsädesfrö kunde emellertid så starkt påverka dess produktionsförmåga, att användningen kunde vara olycksbringande för odlaren. Vissa utsäden, som vore lämpliga för odling i landets sydliga delar, kunde sålunda på grund av bristande hårdighet giva en mycket ringa skörd, ja ofta missväxt, i mellersta och ännu mera i norra delarna av landet. Det oaktat försålades i den öppna

handeln en stor mängd utsäde, som i berörda avseende icke undergått någon som helst undersökning och även ofta utbjödes under oriktig ursprungs- eller sortbeteckning. Genom smittsamma sjukdomar, som i vissa fall spredes endast genom utsädet, orsakades även stor skada, exempelvis det för odlingen av sädeslagen ödesdigra snömöglet. Ofta hade det i handeln förekommande utsädet undergått en högst otillfredsställande rensning och sortering, så att med utsädet följde ogräsfrön och för övrigt små- och slökorn i stora mängder. De skador, som ogräsen orsakade jordbruket, vore högst betydande, och stora förluster åsamkades därigenom årligen.

De skador och förluster, som användandet av mindrevärdigt utsädesfrö förorsakade, drabbade icke enbart den enskilde odlaren utan berörde i hög grad även det allmänna. Lantbruksstyrelsen ansåge det därför vara ett oavvisligt krav, att åtgärder vidtoges för att råda bot på ovan berörda missförhållanden och tvekade därvid icke att föreslå ett ingripande på lagstiftningens väg, såsom flerstädes skett utomlands. På frivillighetens eller upplysningens väg kunde säkerligen nöjaktigt resultat icke ernås. Lantbruksstyrelsen föranleddes desto mera till ett dylikt förslag, som i åtskilliga framställningar, som även under senare åren inkommit dels till Kungl. Maj:t dels ock till lantbruksstyrelsen, framhållits det trängande behovet av lagstiftningsåtgärder med hänsyn till den stora mängd underhålliga utsädesvaror av såväl inhemskt som utländskt ursprung, som ännu utbjödes i vårt land. Vad särskilt anginge den skada, som genom ogräsen förorsakades, så hade detta spörsmål upptagits i en av 1918 års riksdag, i anledning av väckt motion, till Kungl. Maj:t avläten skrivelse (nr 117), däri riksdagen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte dels taga i övervägande vad som från statens sida då omedelbart möjligen kunde vidtagas för att underlätta jordbrukarnas kamp mot ogräsen dels ock låta skyndsamt och allsidigt utreda, på vilka olika vägar staten för framtiden skulle kunna medverka till ett allmänt, målmedvetet bekämpande av denna för vår växtodling svåra fiende.

De betänkligheter, som år 1902 av chefen för finansdepartementet uttalades vid behandling av det då föreliggande förslaget till lag om handel med utsädesvaror (se den tidigare utredningen 1922:25 sid. 17—19), torde numera icke böra utgöra hinder för den ifrågasatta lagstiftningen, då sedan nämnda tid dels statens centrala frökontrollanstalt trätt i verksamhet dels ock givetvis analysmetoderna vid frökontrollanstalterna i landet avsevärt förbättrats.

I fråga om den föreslagna lagens *tillämpningsområde* har lantbruksstyrelsen anfört:

Den lagstiftning, vars ävägbringande lantbruksstyrelsen sålunda förordade, borde omfatta allt slags frö, som försåldes såsom utsäde och som ägde betydelse för produktionen. Under lagstiftningen skulle alltså falla frö av såväl lantbruksväxterna som trädgårdsväxterna, prydnadsväxterna dock undantagna, ävensom frö av skogsträden, såväl barrträden som lövträden.

Med den omfattning, lagen sålunda torde böra erhålla, skulle densamma alltså bliva tillämplig även å utsädehandeln med spannmål, det vill säga frö av sädesväxter, såväl stråsäd som trindsäd. Sant vore väl, att de missförhållanden, som föreläge med avseende å denna handel, icke vore så starkt framträdande som i fråga om den egentliga fröhandeln och det hade också ifrågasatts, att ifrågavarande handel borde helt undantagas från lagens tillämpning. Enligt lantbruksstyrelsens mening vore dock missförhållandena även beträffande denna handel så pass allvarliga, att fullt fog syntes föreligga för att göra den förevarande lagstiftningen tillämplig dära.

Det kunde ifrågasättas, om under lagen borde inrymmas annan försäljning

än den som ägde rum till den, som själv skulle använda fröet till sådd, och om icke med lagstiftningen ändock skulle kunna nås det mål, som därmed ytterst åsyftats: förhindrande av ett mindrevärdigt frös användning till sådd. Det torde dock icke vara lämpligt eller tillrådligt att i sådan grad inskränka lagens omfattning, ehuru givetvis från dess tillämpning borde undantagas sådana försäljningar, som icke kunde antagas hindra förverkligandet av syftet med lagstiftningen i fråga.

Beträffande *huvudgrunderna* för den nya lagstiftningen har *lantbruksstyrelsen* vidare anfört:

Enligt *lantbruksstyrelsens* mening borde den nya lagstiftningen vila å den grundläggande principen, att säljaren av en utsädesvara skulle vara skyldig att lämna köparen de uppgifter, som framför allt vore av betydelse för bedömande av fröets lämplighet till utsäde. Såsom ovan antytts vore det nämligen för köparen ofta förenat med vissa svårigheter att kunna utröna fröets värde såsom utsäde. Av säljaren utav en utsädesvara borde man å andra sidan, med hänsyn särskilt till den stora betydelsen därav, att ett fullgott utsäde användes, skäligen kunna fordra, att han ägde eller eljest förskaffade sig noggrann kännedom om beskaffenheten av den vara, han ämnade sälja såsom utsäde, samt härom lämnade köparen säkra upplysningar. Med en dylik uppgiftsskyldighet för säljaren, som från hans sida givetvis även skulle innebära en utfästelse, att fröet verkligen vore av den beskaffenhet, som uppgivits, vore ett höjande av hela den allmänna handeln med utsädesvaror, så att det mindrevärdiga fröet i allt mindre utsträckning komme att finna omsättning i marknaden, helt visst att förvänta. Och med fog lärer ej kunna påstås, att den säljaren åvilande uppgiftsskyldigheten skulle kunna medföra någon oskäligen inskränkning i handelsfriheten på ifrågavarande område.

Då det givetvis vore av vikt, att den svenska jordens alstringskraft i möjligaste mån utnyttjades, torde det ligga i det allmännas intresse att föranstalta därom, att odlaren själv sattes i tillfälle att före sådden förskaffa sig kännedom om utsädets beskaffenhet. I sådant syfte hade *lantbruksstyrelsen* föreslagit, att uppgifter om utsädesvarans beskaffenhet m. m. skulle avlämnas om möjligt vid köpets avslutande eller senast då fröet levererades till köparen, därest särskilda omständigheter ej förelegat som hindrat uppgifts avlämnande. Utsädde odlaren tilläventyrs trots bristande uppgifter ett underhaltigt utsäde, vore han efter inbärgandet av skörden visserligen berättigad till skadestånd enligt civilrättsliga bestämmelser, men skadan ur allmän produktionssynpunkt kunde däremot icke gottgöras.

Emellertid innebure fullgörandet av dylik uppgiftsskyldighet en fördel icke blott för odlaren och det allmänna utan under vissa förhållanden jämväl för säljaren. Blev skörden otillfredsställande, kunde detta bero icke blott på dåligt utsäde utan även på jordartens beskaffenhet, nederbörds- och klimatologiska förhållanden m. m. Vore säljaren för sådant fall i tillfälle att förete analysbevis å den försälda varan, torde någon skadeståndsskyldighet icke kunna anses föreligga för honom, såvida det icke kunde visas, att det dåliga skörderesultatet berott på sådan sjukdom hos utsädet, som icke kunnat konstateras vid undersökningen, och att säljaren haft kännedom om denna sjukdom.

Av sålunda anförda skäl ansåge *lantbruksstyrelsen* uppgiftsskyldigheten i förevarande avseende oundgänglig. För att giva nödigt eftertryck åt bestämmelsen härom hade underlåtenhet att senast vid leveransen fullgöra nämnda skyldighet ansetts böra beläggas med straff. Bortföle straffhotet, syntes det *lantbruksstyrelsen* med fog kunna befaras, att det med stadgandet avsedda ändamålet åventyrades.

Förslaget förutsatte emellertid, att endast straffpåföljd men icke skadeståndsansvar skulle kunna ådömas enligt förevarande lag. Hade genom något enligt denna lag straffbart förfarande köparen av ett utsäde tillika tillskyndats skada eller förlust, torde detta vara att bedöma enligt för köpet gällande civilrättsliga regler liksom enligt dessa även vore att bedöma annan åtgärd på grund av köpeavtalet, exempelvis dess återgång, som köparen kunde vilja göra gällande mot säljaren.

Uppgiftsskyldigheten, som utgjorde den grundläggande principen i den ifrågasatta lagen, kunde ej behörigen uppfyllas utan att den statliga frökontrollverksamheten anlitas och lagförslaget avsåge just att i varje särskilt fall framtinga en sakkunnig undersökning av saluhållen utsädesvara.

Över lantbruksstyrelsens senare förslag hava efter remiss yttranden av länsstyrelserna och hushållningssällskapens förvaltningsutskott, kommerskollegium, statskontoret, generaltullstyrelsen, domänstyrelsen, centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, som inhämtat och bifogat yttranden från överassistenten Pehr Bolin och laboratorn Th. Lindfors, statens centrala frökontrollanstalt, lantbruksakademien, Sveriges allmänna lantbrukssällskap, Sveriges utsädesförening, Sveriges fröodlareförbund, Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund samt Sveriges fröengrossistförening och Föreningen Sveriges spannmålsintressenter, varjämte vidfogats av länsstyrelsen i Kalmar län yttrande från styrelsen för Södra Kalmar läns fröodlingsförening och av länsstyrelsen i Örebro län yttrande från styrelsen för frökontrollanstalten i Örebro. — Firman W. Weibull, som lämnats tillfälle yttra sig över förslaget, har icke begagnat sig härav.

Yttranden
över lant-
bruksstyrel-
sens senare
förslag.

De myndigheter och sammanslutningar, som sålunda yttrat sig över lantbruksstyrelsens senare förslag, hava samtliga, med undantag av Sveriges fröengrossistförening och Föreningen Sveriges spannmålsintressenter, tillstyrkt eller lämnat det ifrågasatt lagförslaget utan erinran, bortsett från erinringar mot vissa detaljbestämmelser, till vilka jag torde få återkomma vid den speciella motiveringen av förslagets bestämmelser.

Kommerskollegium, vars yttrande återopats av länsstyrelserna i Jönköpings och Kopparbergs län, har, om än med tvekan, förordat lagstiftning i ämnet. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har uttalat, att den icke ansåge sig böra motsätta sig, att en lagstiftning i huvudsaklig överensstämmelse med lantbruksstyrelsens föreliggande förslag komme till stånd.

I åtskilliga yttranden har uttalats anslutning till de i kommerskollegii yttrande gjorda erinringar mot vissa detaljbestämmelser i förslaget.

I sitt yttrande över det senare förslaget har kommerskollegium anfört:

Sedan kollegium avgav sitt förra utlåtande av den 14 februari 1923, hade frågan i någon mån kommit i ett annat läge genom att statens centrala frökontrollanstalt numera trätt i verksamhet och förutsättningar funnes för en saklig och opartisk frökontroll. Under alla förhållanden kvarstode emellertid, att de ifrågasatta bestämmelserna, även i deras ändrade form, måste innebära ett ej oväsentligt ingrepp i den fria handeln och för fröförsäljarna kunde medföra ganska hårda konsekvenser.

Kollegium kunde vidare ej undgå att finna, att en lagstiftning av den art lantbruksstyrelsen föreslagit måste komma att verka fördyrande på handeln med utsädesfrö, särskilt vad anginge den mindre handeln, och därigenom bidra till att koncentrera fröhandeln till ett mera begränsat antal större firmor, vilka vore i tillfälle att rationellt och därigenom billigare ordna den enligt författningsförslaget erforderliga ganska vidlyftiga kontrollen. Ett sådant förhållande, som i avsevärd mån torde öka möjligheterna till effektiv ringbildning o. d. samt därigenom skapa förutsättningar för prisförhöjning, syntes enligt kollegii åsikt vara ägnat att till en viss grad motverka den nytta en lag av denna art eljest kunde förväntas bereda jordbruket. Bland annat med hänsyn till de i och för sig till sin avsedda innebörd visserligen lämpliga och erforderliga undantagen i förslagets 5 § till förmån för odlare, som sålde frö till annan odlare utan att detta skett efter offentligt utbudande, samt i förslagets 7 §, då hinder mött för säljaren att vederbörligen avlämna föreskriven uppgift, torde det vidare komma att visa sig ganska svårt att upprätthålla effektiviteten av en författning av detta slag. Nu antydda omständigheter syntes i varje fall kunna ingiva tvekan om gagnet av att, såsom lantbruksstyrelsen föreslagit, belägga den fria handeln med ytterligare restriktioner, vilket enligt kollegii mening allenast borde äga rum, då verkliga fördelar därmed kunna vinnas.

Då å andra sidan jordbrukets förseende med fullgott utsäde måste betraktas som en viktig förutsättning för tillfredsställande avkastning av denna näring och alltså som en för landets hela ekonomi synnerligen betydelsefull fråga och då vidare från jordbrukets representanter en lagstiftning angående reglering av handel med utsädesfrö syntes enstämmigt påfördras, samt, vad anginge handeln med skogsfrö, jämväl av domänstyrelsen tillstyrkts, hade kollegium ansett sina betänkligheter böra falla och ville, om än med tvekan, förorda, att en lagstiftning i ämnet må komma till stånd.

Sveriges allmänna lantbrukssällskap har i sitt yttrande anført, bl. a.:

I likhet med lantbruksstyrelsen ansåge sällskapet en lag om handel med utsädesfrö vara av behovet påkallad och kunna bliva till stort gagn för jordbruket. Även om genom kungörelserna den 5 februari 1909 angående införsel av samt handel med vissa slag av utländskt frö samt den 4 april 1910 angående införsel av samt handel med utländskt barrträdsfrö vårt land förskonats från odugliga eller för vårt klimat olämpliga jordbruks- och skogsfröer, visade dock erfarenheten, att orena, underhaltiga eller rent av odugliga fröpartier av inhemskt ursprung i stor utsträckning saluhölles och användes i skilda delar av landet. Dessa fröpartier salufördes oftast av mindre handlande eller agenter, som icke hade förmåga eller vilja att noggrant kontrollera de utbudna fröpartierna eller kunde lämna garantier för deras tillförlitlighet. Ofta hade man i vissa landsdelar efter ogräshalten kunnat följa de vägar, som kringresande agenter tagit vid sin försäljning av utsädesfrö.

Stora förluster tillfogades därigenom de lantbrukare, som efter säljarnas lockande förespeglingar och utan ansvar lämnade uppgifter om beskaffenheten av den utbudna varan förmåtts att köpa sådant frö.

Det vore därför i jordbrukarnas intresse, att handeln med utsädesfrö reglerades genom sådan lagstiftning, som förebyggde saluhållande av underhaltigt frö och som belade den med straff, som försålde sådant frö.

Men det vore jämväl i det allmännas intresse att handeln med underhaltigt frö stävjades, ty därigenom kunde den svenska jordens avkastning komma att väsentligt stegras.

De invändningar, som kommerskollegium riktat mot en dylik lagstiftning,

nämligen att den komme att verka fördyrande på frövarorna samt att fröhandeln komme att begränsas till ett begränsat antal större firmor, mellan vilka en ringbildning kunde tänkas uppstå, förtjänade enligt lantbrukssällskapet mening intet beaktande. Det måste tvärtom anses fördelaktigt för köparna att handeln med utsädesfrö begränsades till sådana firmor, som vore i tillfälle att rationellt och därigenom billigare ordna den enligt författningsförslaget erforderliga kontrollen, och antalet av dylika firmor vore så stort, att någon fara för en prisfördyrande ringbildning icke förefunnes. Att en del mindre handlande, som hittills utan nödig sakkunskap och erforderliga resurser bedrivit handel med utsädesfrö vid sidan av annan huvudsaklig handel, måste därmed upphöra, vore endast till fördel för köparna och det allmänna och kunde icke anses såsom obehörigt ingrepp i deras näring. Var och en, som underkastade sig det allmännas kontroll och ställde nödig garanti för de salubjudna varornas kvalitet, vore berättigad att utöva denna handel.

Sällskapet ville fördenskull uttala, att det låge i såväl jordbrukets som skogsbrukets intressen, att en lagstiftning av handel med utsädesfrö komme till stånd i huvudsaklig överensstämmelse med lantbruksstyrelsens nu framlagda förslag.

Sveriges utsädesförening har anfört, bl. a.:

Samtidigt med att alltjämt en viss förbättring av de bättre utsädesfirmornas kvalitetsstandard fortginge, funnes dock otvivelaktigt inom den mindre kvalificerade handeln ännu åtskilligt, som genom en lag om fröhandel skulle kunna påverkas i för konsumtionen nyttig riktning. På grund härav ansåge sig föreningen böra förorda en lagstiftning av det slag, som här ifrågasattes. Samtidigt ville föreningen emellertid framhålla, att lagstiftningen på detta område måste ske med den största varsamhet, så att de givna föreskrifterna dels icke bleve mera betungande för den lojala utsädeshandeln än lagens syfte krävde och dels vore så beskaffade, att deras efterlevnad kunde på ett tillfredsställande sätt kontrolleras.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har anfört, bl. a.:

I lantbruksstyrelsens uppfattning om nödvändigheten av att medelst lagbestämmelser reglera handeln med utsädesfrö ansåge sig centralrådet kunna till alla delar instämma. Givetvis vore en lag med nu föreslagen innebörd av övervägande betydelse för jordbruket, men även skogsbruket torde av densamma kunna draga vissa ej oväsentliga fördelar.

Sveriges fröengrossistförening och *Föreningen Sveriges spannmålsintressenter* som avstyrkt, att lagstiftning i ämnet borde komma till stånd, ha i sitt gemensamma yttrande hänvisat till de mot det tidigare förslaget framställda erinringar, vilka enligt föreningarnas förmenande i stort sett fortfarande ägde tillämpning; och hava föreningarna vidare anfört, bl. a.:

Behov av den föreslagna lagen torde nu lika litet som tidigare förefinnas. I varje fall vore förhållandena inom frö- och utsädeshandeln i Sverige ingalunda av beskaffenhet att föranleda en lagstiftning av så restriktiv natur som den av lantbruksstyrelsen ifrågasatta.

De olägenheter, som den föreslagna lagen otvivelaktigt skulle medföra, synes vara synnerligen avsevärda. En lagstiftning av ifrågasatt slag vore givetvis redan i och för sig osympatisk för den lojale yrkesutövaren inom branschen, ett intryck som icke mildrades av det faktum, att lagförslaget uppenbarligen gynnade odlaren på fröhandlaren bekostnad, utan att syftet med la-

gen därigenom ernåddes. Härtill komme svårigheten att upprätthålla effektiviteten av en författning av detta slag.

Utländsk
lagstift-
ning.

I fråga om utländsk lagstiftning på ifrågavarande område har lantbruksstyrelsen hänvisat till den tidigare utredningen (Statens offentliga utredningar 1922: 25 sid. 19—24). Sedermera har lagstiftning på området tillkommit i Canada genom en lag den 13 juni 1923 och i Norge genom en lag 27 juni 1924. Lantbruksstyrelsens redogörelse för det huvudsakliga innehållet av dessa lagar torde till detta protokoll få fogas som *bilaga C*.

Departement-
schefen

I fråga om behovet av särskilda lagbestämmelser i avseende å handeln med utsädesvaror ansluter jag mig till den uppfattning, som kommit till uttryck i lantbruksstyrelsens framställning och som vunnit stöd i det övervägande flertalet av de över berörda framställning avgivna yttrandena. Visserligen har, såsom i riksdagens skrivelse och jämväl i flera av de i ärendet avgivna yttrandena framhållits, utsädeshandeln under senare tid undergått en väsentlig förbättring i kvalitativt hänseende, men av utredningen i ärendet finner jag det dock framgå, att alltjämt betydande mängder underhålligt frö förmedlas genom handeln och komma till användning såsom utsäde. Då utsädet beskaffenhet i olika avseenden utgör grundförutsättningen för skörderesultatet, ligger det i öppen dag vilken betydelse användningen av ett fullgott utsäde åger för landets jordbruk. De skador och förluster, som användandet av mindrevärdigt utsäde förorsakar genom sämre skörderesultat, drabba emellertid icke endast den enskilde odlaren utan jämväl det allmänna genom den nedsättning av jordbrukets produktion, som därav föranledes. Det är därför ett spörsmål av stor betydelse, att de missförhållanden, som förefinnas inom utsädeshandeln, varda undanröjda. Och att härutinnan ernå tillfredsställande resultat annorledes än på lagstiftningens väg lär knappast vara möjligt.

I viss mån kommer naturligen en lagstiftning på området att betunga utsädeshandeln. I flera yttranden har dock uppgivits, att redan nu den egentliga fröhandeln, som handhaves av utsädesfirmor, drives huvudsakligen med kontrollerat utsäde och att dessa firmor i regel lämna uppgift angående utsädesvarans egenskaper. Vid sådant förhållande kan det icke anses oberättigat att även den utsädeshandel, som bedrivs utan någon som helst kontroll av varans lämplighet och som närmast bär ansvaret för rådande missförhållanden, genom lagstiftningen åläggas sådan kontroll. Enligt vad lantbruksstyrelsen uppgivit har ock vid ett den 1 juni 1927 hållet sammanträde med representanter för fröfirmor i södra Sverige, därvid tio firmor varit representerade, uttalats det önskemålet, att en lag om handel med utsädesvaror snarast måtte införas; och har detta uttalande sedermera biträts av ytterligare tio vid sammanträdet icke representerade firmor. Även må i detta sammanhang erinras att enligt det förslag, jag ämnar framlägga, från lagens tillämpning skulle i vissa fall undantagas köp, som sker mellan köpmän i och för deras rörelse. Den invändning, som gjorts därom att ifrågavarande lagstiftning skulle göra ett alltför starkt ingrepp i handelsfriheten, torde vid dessa förhållanden icke kunna tillmätas någon egentlig betydelse.

I utlandet hava även under senare tid lagstiftningsåtgärder på detta område vidtagits. Sålunda hava, såsom tidigare nämnts, lagar angående handel med utsädesvaror antagits i Canada år 1923 och i Norge år 1924. Också i Danmark, där tidigare ett lagförslag i förevarande ämne fallit, hava enligt vad lantbruksstyrelsen uppgivit förhållandena föranlett, att en utredning igångsatts för genomförande av en lag om handel med utsäde, givetvis i ändamål att åvägbringa kontroll över den mindre nogräknade utsädeshandeln. Den frivilliga självverkande kontrollen (det nuvarande danska systemet) bidrar, erinrar lantbruksstyrelsen i detta sammanhang, visserligen till att hålla den mera kvalificerade utsädeshandeln på en hög ståndpunkt, men skyddar icke jordbrukets utövare för de risker, som fröhandeln i övrigt medför.

Tidigare har såsom skäl mot lagstiftningsåtgärder åberopats, att frökontrollväsendet vore bristfälligt och att resultatet av en fröundersökning därför icke vore så pålitligt, att säljaren därå vågade grunda en uppgift med ansvar för dess riktighet. Sedan numera frökontrollväsendet undergått omorganisation, varigenom inrättats en statens centrala frökontrollanstalt och jämväl de med statsmedel understödda lokala frökontrollanstalterna förbättrats, förefinnas förutsättningar för en saklig och opartisk frökontroll, som kan på ett fullt tillfredsställande sätt lämna besked om en frövaras egenskaper.

Vad angår de i vissa yttranden uttalade farhågor för en pridfördyring ävensom för utsädesbrist vid tillfällena, då undersökning icke medhinnes, synes dessa farhågor icke böra tillmätas alltför stor betydelse. Skulle tilläventyrs någon fördyring uppstå genom varans undersökning i följd av säljaren ålagd uppgiftsskyldighet, torde en sådan fördyring bliva helt oansenlig och av ringa betydelse i förhållande till den fördel, som vinnes genom upplysningen om frövarans värde såsom utsäde. Ej heller torde utsädesbrist behöva befaras till följd av att undersökning ej medhinnes. I det förslag, jag ämnar framlägga, har för dylika mera trängande fall en lindring medgivits, i det att säljaren icke må för underlåtenhet att avlämna föreskriven uppgift angående fröets renhetsgrad, ogräshalt och grobarhet fällas till ansvar, där på grund av särskilda omständigheter hinder mött för säljaren att avlämna dylik uppgift senast då varan avlämnas till köparen.

Redan av vad sålunda anförts framgår, att jag lika med lantbruksstyrelsen anser en lagstiftning på förevarande område böra åvägbringas och grundas på den principen, att säljare av utsädesvara åläggas att i skriftlig förbindelse lämna köparen de uppgifter angående varan, som äro av betydelse för bedömning av fröets lämplighet till utsäde. För en köpare är det nämligen förenat med svårigheter att själv kunna utröna fröets värde såsom utsäde; enbart en besiktning av fröet giver honom härutinnan ingen ledning. Underlåtenhet att avlämna föreskrivna uppgifter ävensom oriktighet i avlämnad uppgift bör för säljaren medföra straffrättsligt ansvar.

Uppgifterna, som böra innebära en tillförsäkran att fröet är så beskaffat som uppgifterna angiva, grunda följaktligen civilrättsliga förpliktelser, vilka, i den mån annat icke föranledes av bestämmelserna i den nu ifrågasatta lagen, skola bedömas enligt de för köpeavtal i allmänhet gällande civilrättsliga be-

stämmelser. Endast i den mån genom den nu föreslagna lagen vissa särskilda bestämmelser meddelas skall alltså ändring ske i vad enligt lag eller författning eljest gäller angående köpet. Då underlåtenhet att iakttaga vissa med köpeavtalet förbundna skyldigheter för säljaren medför straff, följer härav, att de bestämmelser i lagen, vilka avse dylika skyldigheter, bliva av tvingande natur. Men jämväl i de fall, då det ansetts nödigt att i denna lag meddela speciella bestämmelser av civilrättslig innebörd, är det icke förenligt med lagstiftningens syfte att låta avtalsfrihet råda. Även dessa bestämmelser böra följaktligen bliva av tvingande natur.

Under en lagstiftning i ämnet bör, såsom lantbruksstyrelsen föreslagit, falla utsäde av såväl lantbruksväxter som trädgårdsväxter, prydnadsväxter dock undantagna, ävensom av skogsträd, såväl barrträd som lövträd. I fråga om frö, som ej är avsett för utsäde — exempelvis fågelfrö, kryddor, frö för industriellt eller medicinskt ändamål, spannmål för förbrukning — bör lagen däremot icke äga tillämpning. Huruvida en försäljning avser en utsädesvara eller icke, blir att avgöra i varje särskilt fall. Några större svårigheter i bevisningshänseende torde härutinnan icke komma att möta. Även om i själva köpeavtalet icke uttryckligen angivits, att försäljningen avser en utsädesvara, lär dock, om så är fallet, detta merendels lätt nog framgå av omständigheterna vid köpet. Vad spannmålen beträffar, så betingar den såsom utsäde väsentligt högre pris än såsom förbrukningsvara, och vad övrigt frö angår, lär man i regel kunna utgå från att det är avsett till utsäde. Vissa undantagsfall givas dock, då frö, såsom redan nämnts, kan vara avsett för annat särskilt ändamål.

Då det måste vara av stor betydelse ur jordbruksproduktionens synpunkt att en frövara, som är alltför starkt bemängd med ogräs, icke kommer till användning såsom utsäde, anser jag lika med lantbruksstyrelsen förbud böra i lagen stadgas mot försäljning till utsäde av dylik vara.

Speciell motivering

Lagens tillämpningsområde.

Redan i lagens rubrik och ingress torde det vara lämpligt att angiva den karaktär, som ifrågavarande bestämmelser enligt vad nyss angivits skola erhålla.

I lantbruksstyrelsens båda förslag har i lagens rubrik densamma angivits avse utsädesfrö, vilken beteckning sedan använts även i 1 § med särskilt angivande att i utsädesfrö vore jämväl inbegripet utsädesfrö av stråsäd och trindsäd.

I ett par yttranden har erinran gjorts mot beteckningen utsädesfrö, då enligt vanligt språkbruk säd icke benämnes frö och utsädesfrö följaktligen icke omfattar utsäde av stråsäd och trindsäd.

Med anledning härav och då beteckningen utsädesfrö även av andra skäl måhända icke är fullt lämplig anser jag nämnda beteckning böra utbytas mot ordet utsädesvara.

I gällande bestämmelser angående frökontrollväsendet (bestämmelser angående fröundersökning m. m.) tages fröbegreppet i vidsträckt bemärkelse, omfattande jämväl sädesväxter; och gälla dessa bestämmelser allt slags frö, oavsett användningen. Då fråga blir om de uppgifter säljaren skall avlämna, måste man i anslutning till nämnda bestämmelser använda sig av beteckningen

frö. Vid sådant förhållande torde det vara lämpligt att i lagen angiva att med utsädesvara förstås frö, avsett till utsäde, däri inbegripet utsäde av stråsäd och trindsäd. Ett dylikt stadgande har införts såsom andra stycke i 1 §.

I detta sammanhang må nämnas, att i det av *Örebro läns hushållningssälls-kaps förvaltningsutskott* avgivna yttrandet uttalats, att lagen icke borde avse utsäde av strå- och trindsäd. Odlingen härav hade åtminstone i Örebro län och även andra utsädesproducerande län nått en så hög ståndpunkt, att marknadsvaran vore av ganska god kvalitet. Därjämte hade köparen härvidlag betydligt lättare att bilda sig en uppfattning om det som salubjödes. Erforderlig reglering av handeln med dessa utsäden torde kunna åstadkommas genom frivilligt anlåtande av den statliga plomberingen av utsäde, därvid dock för vinnande av önskvärd anslutning från de utsädesproducerande jordbrukarnas sida till denna form av utsädeskontroll syntes erforderligt, att gällande bestämmelser för statsplombering av utsäde i vissa avseenden ändrades.

Vad i nämnda yttrande anförts synes mig icke utgöra anledning att frångå lantbruksstyrelsens förslag att jämväl utsäde av stråsäd och trindsäd skall inbegripas under lagen, och tillåter jag mig hänvisa till de av lantbruksstyrelsen i den allmänna motiveringen anförda skälen härför. Genom ett undantag i angiven riktning skulle en betydande del av utsädeshandeln undandragas lagens tillämpning och därtill en del, för vilken kontroll i allmänhet ingalunda kan anses obehövlig.

1 §.

I denna paragraf gives uttryck för lagens grundprincip att säljare av en utsädesvara är pliktig att i skriftlig förbindelse lämna köparen vissa uppgifter angående varan. I 2 § angives därefter den närmare innebörden av dessa uppgifter. Skyldighet att avlämna föreskriven förbindelse föreligger, evad sådant av köparen påfordras eller icke, och skall densamma avlämnas senast då varan avlämnas till köparen.

Såsom i det föregående anförts, skola säljarens uppgifter anses innefatta en bestämd utfästelse, att varan verkligen motsvarar vad uppgifterna angiva. En uppgift i mera allmänna eller svävande ordalag är alltså ej tillfyllest, ej heller muntlig uppgift. Däremot kan givetvis en tryckt uppgift lämnas och lärer väl detta beträffande stora grupper försäljningar bliva det mest använda sättet, exempelvis i fråga om köksväxtfrö, som utportioneras i små mängder. I dylikt fall bör det vara tillfyllest med anbringande av uppgifterna å påsen medelst tryck eller påstämpling.

I yttrande över lantbruksstyrelsens tidigare förslag har *länsstyrelsen i Uppsala län* erinrat, att med tanke på vanliga företeelser inom affärslivet man måste befara, att lämnade uppgifter icke sällan komme att bliva så uppställda och avfattade, att svårighet uppstode att avgöra, huruvida fullständiga och bestämda uppgifter förelåge eller icke. Om man ryggade tillbaka för att göra användandet av visst formulär obligatoriskt, kunde det åtmin-

stone vara till gagn, om lämpliga blanketter tillhandahölles den intresserade allmänheten.

I sitt senare förslag (13 §) har *lantbruksstyrelsen* upptagit en bestämmelse att närmare föreskrifter angående intyg, som föranleddes av stadgandena i 1 §, och om sättet för utnyttjande av dylikt intyg, skulle meddelas av Konungen; och har styrelsen i anslutning härtill anfört:

Någon särskild form för avfattande eller avlämnande till köparen av den i 1 § föreskrivna uppgift hade icke ansetts böra i lagen föreskrivas. Emellertid torde föreskrifter i sådant avseende erfordras. Dyliga föreskrifter borde meddelas av Konungen, exempelvis om intygs lydelse, sättet för dess avlämnande eller anbringande å emballaget m. m.

Sveriges fröengrossistförening och *Föreningen Sveriges spannmålsintressenter* hava erinrat, att då i lagen klart och tydligt angåves alla detaljer för säljarens utfästelse särskilt formulär eller eljest lagstadgad form härför icke syntes erforderlig; och ha föreningarna i sammanhang härmed vidare anfört bl. a:

Det torde vara tillfyllest, att säljaren, där så ske kunde och vilket ofta praktiskt bleve möjligt, angåve sina utfästelser i den slutsedel eller kontrakt eller i den skriftliga konfirmation, som klarlade köpeavtalet. Då utfästelserna i fråga utgjorde en integrerande del av avtalet såsom sådant, bjöde väl även lämplighetsskäl, att alla avtalets bestämmelser och utfästelser vore tillfinnandes på samma papper, där det ingångna avtalet bekräftades. Vid affärer av mindre omfattning, där det icke ansåges nödigt att skriftligen bekräfta ett dylikt avtal, torde det vara tillfyllest, att säljaren ålades intaga sina utfästelser i den räkning eller faktura, som vid godsets försändande åtföljde detta. Vid massexpedition under brinnande säsong vore det alldeles onödigt att belasta säljaren med utskrivande av särskilda formulär rörande sina utfästelser, då misstag och förväxlingar därvid icke skulle kunna undvikas.

Från praktisk synpunkt måste det uppenbarligen vara till fördel att formulär till blanketter för uppgiftsskyldighetens fullgörande finnas att tillgå. Lämpligen torde det böra ankomma på *lantbruksstyrelsen* att vidtaga erforderliga åtgärder i detta avseende. Någon bindande föreskrift härom synes emellertid icke böra intagas i lagen.

Såsom förut nämnts skall det åligga säljaren att, senast då varan avlämnas till köparen, avlämna förbindelse med föreskrivna uppgifter och skola dessa, såsom *lantbruksstyrelsen* anfört, avse varans beskaffenhet vid tiden för leveransen.

I några av yttrandena i ärendet (*kommerskollegium*, *Sveriges allmänna lantbrukssällskap* och *statens centrala frökontrollanstalt*) har hemställts, att i lagen borde uttryckligen angivas, att uppgifterna avsåge utsädets beskaffenhet vid leveransen. — *Kronobergs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott* har i sitt yttrande, däri *länsstyrelsen* i länet instämt, erinrat, att tidsbestämningen att uppgiften skulle avse tiden för leveransen endast kunde hava betydelse i fråga om grobarheten, då av de egenskaper, om vilka uppgift skulle lämnas,

denna vore den enda, som med tiden oavsiktligt förändrades. Datum för grobarhetsbestämningen borde emellertid angivas och borde ligga så nära leveranstiden som möjligt.

Då av allmänna köplagens bestämmelser följer, att fråga, huruvida varan är leveransgill, i regel skall bedömas med hänsyn till dess beskaffenhet vid den tid, då säljaren avlämnat varan, lära någon bestämmelse i angivna hänseendet icke erfordras i den nu föreliggande lagen. Till frågan, huruvida tidpunkten för undersökning av grobarheten bör särskilt angivas, återkommer jag vid behandlingen av 2 § 1 mom. e).

2 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelser angående de uppgifter, som säljarens förbindelse skall innehålla. I lantbruksstyrelsens förslag äro dessa bestämmelser upptagna redan i 1 §, men synes större överskådlighet vinnas genom bestämmelsernas upptagande i särskild paragraf och deras uppdelning i olika moment. Den här stadgade uppgiftsskyldigheten är dels ovillkorlig, dels i några fall — beträffande sort, stam och smittsam sjukdom hos varan — endast villkorlig.

I 1 mom. a) stadgas till en början, att uppgift skall lämnas i fråga om *säljarens namn och adress*.

1 mom.
a)

Enligt 1 mom. b) skall säljarens förbindelse innehålla uppgift om *fröets slag*. Sålunda är en säljare skyldig uppgiva exempelvis vårråg, midsommarråg eller höstråg, vårvete eller höstvetete, tvåradskorn eller sexradskorn, rova eller kålrot o. s. v.

1 mom.
b)

Enligt 1 § femte stycket i lantbruksstyrelsens tidigare förslag skulle, därest säljaren ägde kännedom om fröets *sort* eller *stam*, uppgiftsskyldigheten omfatta jämväl förhållande, om vilket säljaren sålunda ägde kännedom; och anförde härom *lantbruksstyrelsen*:

Att uppgiftsskyldigheten med avseende å sort och stam icke kunnat stadgas ovillkorlig berodde därpå, att fröets sort eller stam i allmänhet icke kunde utrönas genom laboratorieanalys utan först genom odling. Att emellertid säljaren, om han ägde kännedom om sort eller stam, borde vara pliktig att lämna köparen uppgift härom vore helt naturligt, då värdet hos ett frö i mycket hög grad vore beroende av den sort eller stam, fröet representerade. Olika sorter lämnade nämligen under samma odlingsförhållanden mycket olika avkastning, varförutom särskilda sorters härdighet och lämplighet under olika klimatiska förhållanden vore ytterst växlande. Givet vore, att i fall, då säljaren lämnat köparen uppgift om fröets sort eller stam, han skulle anses hava tillförsäkrat, att fröet verkligen motsvarade uppgiften, det vill säga att detsamma vore sort- respektive stamäkta.

I yttrande av *länsstyrelsen i Uppsala län* erinrades, att den villkorliga uppgiftsskyldigheten angående sort och stam syntes kunna föra alltför långt, varemot i flera andra yttranden hemställdes, att uppgiftsskyldighet om sort

borde göras ovillkorlig, åtminstone i vissa fall. *Sveriges utsädesförening* ansåg sålunda obligatorisk uppgiftsskyldighet böra stadgas, när det gällde sådessa slag och rotfrukter, där väl karaktäriserade och specialiserade sorter förelåge, varemot föreningen icke ansåg det tillrådligt att införa uppgiftsplikt för stam, enär i vissa fall stam ej kunde konstateras ens genom odling. *Styrelsen för frökontrollanstalten i Borås* hemställde, att stadgandets lydelse borde ändras så, att därav framginge, att säljaren vore förpliktad att skaffa sig kännedom om sort och i vissa fall stam.

I det senare förslaget har *lantbruksstyrelsen* under 1 § första stycket 2:o) upptagit det stadgande, att säljaren skall, där sådant kan ske, lämna uppgift angående fröets sort och stam; och har styrelsen härvid erinrat, att den ansett föreskriften böra på förslaget sätt framflyttas i syfte att understryka vikten av att dylik uppgift om möjligt lämnas.

I yttrande över det senare förslaget har *Sveriges utsädesförening* vidhållit sin uppfattning, att det ej syntes vara tillrådligt att ens för det fall, som i förslaget avsåges, stadga uppgiftsplikt för stam, och har föreningen till stöd härför andragit bl. a.:

För flertalet fröslag hade en uppgift om stam ej någon praktisk betydelse, och för de fröslag, där den kunde hava en sådan, vore det stora svårigheter att fastställa riktigheten av en lämnad uppgift. Att med den säkerhet, på vilken ett rättsligt förfarande skulle kunna grundas, avgöra, huruvida den ena eller andra stammen förelåge, torde vara omöjligt att för varje fall ens genom kontrollodling fastställa. Vidare torde märkas, att en rotfruktsstam av i år kunde efter ett par frögenerationer vara betydligt förändrad, särskilt i fysiologiskt hänseende och således svårigen igenkännlig som tillhörande uppgivna stam. Dessa svårigheter kunde få till följd att säljarna skulle kunna lämna felaktiga uppgifter utan risk att dylikt förfarande skulle kunna enligt lagen beivras men också att en efter bokstaven riktig uppgift i realiteten kunde verka vilseledande.

Sveriges fröengrossistförening och *Föreningen Sveriges spannmålsintressenter* ha i sitt yttrande anmärkt, att uppgiftsskyldigheten angående sort och stam, låt vara villkorlig, dock icke vore utan fara för säljaren; och ha förenin-garna till stöd härför anfört:

Lämnade säljaren någon gång uppgift om sort och stam, härrörde givetvis denna uppgift i de flesta fall från den odlare, där varan inköpts och till vars uppgift köpmannen satt tillit. Denna uppgift kunde emellertid vara oriktig, till och med omedvetet oriktig från odlarens sida. Ansvaret drabbade emellertid köpmannen hårt enligt den föreslagna lagen, den ursprungliga uppgiftslämnaren, d. v. s. odlaren, ginge fri från detta ansvar. Konsekvensen av detta villkorliga stadgande bleve sålunda den rakt motsatta mot den av *lantbruksstyrelsen* åsyftade, i det varje försiktig köpman med den oerhörda risk han löpte icke vågade angiva sort och stam i något enda fall, där han icke själv genom analys kunnat utröna detta, vilket som bekant nästan aldrig vore fallet, utan hade han endast en odlares uppgift härom att hålla sig till.

Vad angår skyldighet att lämna uppgift om sort, så har å ena sidan i åtskilliga yttranden påyrkats, att denna uppgiftsskyldighet måtte göras ovill-

korlig åtminstone beträffande vissa förslag, och å andra sidan gjorts gällande, att denna uppgiftsskyldighet måtte helt borttagas. Att sistnämnda mening icke kan biträdas, synes mig uppenbart med hänsyn till den stora betydelse frågan om sorten äger. En uppgiftsplikt i berörda avseende bör även tjäna till att skärpa säljarens uppmärksamhet till förekommande av oriktiga uppgifter beträffande fröets sort. Erfarenheten har nämligen givit vid handen, att oriktiga sortuppgifter understundom i stor utsträckning lämnats till stor skada för jordbrukets produktion. Bör således uppgiftsplikt beträffande sort stadgas, synes det mig däremot icke vara lämpligt eller erforderligt att gå längre än lantbruksstyrelsens förslag innebär. En dylik uppgiftsskyldighet bör för säljaren inträda endast där så kan ske. Äger säljaren kännedom om sorten eller har han möjlighet att före köpslutet eller leveransens fullgörande utan större olägenhet kunna förskaffa sig sådan kännedom föreligger alltså uppgiftsskyldighet.

I fråga om uppgiftsskyldighet beträffande fröets *stam* synes vad till stöd för det framställda kravet om borttagande av denna uppgiftsplikt anförts icke vara av sådan betydelse, att ett avvikande från lantbruksstyrelsens ståndpunkt är berättigad, men synes dock uppgiftsplikten kunna begränsas till rotfruktsfrö och köksväxtfrö eller de förslag, där frågan om fröets *stam* egentligen har någon större betydelse. Att anskaffa eller kontrollera en *stam*uppgift torde ej bereda särskilda svårigheter. Vid fröimport har under flera år tillämpats, att beträffande frö av vissa foderrotfrukter jämväl fröets *stam* skall styrkas för att detsamma må importeras, och i det danska systemet ingår jämväl kontroll å fröets *stam*. Att uppgiftsskyldigheten däremot icke kan göras ovillkorlig, framgår redan därav att så ej ansetts böra ske beträffande fröets sort; beträffande *stam* skall uppgiftsskyldigheten alltså inträda under samma förutsättning som i fråga om sort.

Enligt 1 mom. c) skall säljarens förbindelse vidare innehålla uppgift om fröets *renhetsgrad*, uttryckt i viktprocent rent frö.

1 mom.
c)

Nämnas må i detta sammanhang, att enligt en av lantbruksstyrelsen den 1 februari 1926 utfärdad kungörelse med bestämmelser för fröundersökning vid statens centrala frökontrollanstalt och de med statsmedel understödda lokala frökontrollanstalterna det vid undersökning, som företages för fastställande av fröets *renhetsgrad*, skiljes mellan rent frö och främmande beståndsdelar, var till räknas främmande gagnväxtfrö, ogräsfrö och avfall, varefter de olika delarna av det undersökta fröprovet angivas i viktprocent av varan.

Enligt lantbruksstyrelsens tidigare förslag skulle i uppgiften *ogräshalten* uttryckas i antal ogräsfrön på varje kilogram frö med särskilt angivande av sammanlagda antalet beträffande fem svårare ogräs; och anförde *lantbruksstyrelsen* angående denna uppgiftsskyldighet:

1 mom.
d)

I fråga om *ogräshalten* vore viktprocenten oftast föga vägledande. Så kunde exempelvis samma viktprocent angiva förekomsten i ett fall av några få ogräsfrön, i ett annat av flera hundra sådana, allt efter ogräsfrönas storlek

och vikt. Den skada, som samma viktprocent ogräsfrö åsamkade, kunde alltså i ett fall bliva mångdubbelt större än i ett annat fall. I vissa fall kunde en mycket ringa viktprocent innehålla ett så stort antal ogräsfrön, att fröets värde såsom utsäde kunde vara ytterst tveivelaktigt. Det syntes därför vara av stor betydelse, att ogräshalten angäves i antalet ogräsfrön på varje kilogram frövara.

Sveriges utsädesförening hemställde, att uppgiftsskyldighet måtte stadgas beträffande alla svårare ogräs, och framfördes jämväl i några andra yttranden förslag om skärpning av uppgiftsskyldigheten i förevarande avseende.

I sitt senare förslag har *lantbruksstyrelsen* givit stadgandet i denna del den innebörd, att ogräshalten skall uttryckas i antalet ogräsfrö på varje kilogram frö med särskilt angivande av sammanlagda antalet frön av sådana ogräs, som enligt gällande bestämmelser för den statliga frökontrollverksamheten äro att anse såsom svårare; och har styrelsen härom anfört följande:

Enligt det tidigare förslaget skulle särskilt angivas sammanlagda antalet frön av fem namngivna arter. Anledningen till att just dessa och ej flera av de svårare ogräsen upptagits var den, att de sålunda uppräknade allmänt förekomme i vallar, samt att frön därav vore svårast att på maskinell väg bortrensa ur småfröig utsädesvara. Emellertid skulle enligt gällande, av *lantbruksstyrelsen* den 1 februari 1926 utfärdade bestämmelser vid undersökning inom de statsunderstödda frökontrollanstalterna av renhetsgraden — förutom antalet ogräsfrön för varje kilogram — jämväl angivas antalet frön av varje slag av tretton namngivna svårare ogräs. I överensstämmelse härmed syntes också här enahanda stadgande böra inflyta. Dock torde ett uppräknande av de olika ogräsen icke vara erforderligt. En hänvisning till den återopade bestämmelsen syntes vara tillfyllest. Härigenom komme också möjlighet stå öppen att utan omgång vidtagna tilläventyrs erforderlig ändring av bestämmelsen om vilka ogräs, som vore att anse såsom svårare.

Sveriges fröengrossistförening och *Föreningen Sveriges spannmålsintressenter* ha påpekat, att i de övriga skandinaviska länderna det fortfarande ansåges tillfyllest med uppgift angående ogräshalten, angiven i viktprocent; i Sverige rådande förhållanden syntes icke påfordra några skarpare bestämmelser härutinnan.

Såsom *lantbruksstyrelsen* i den allmänna motiveringen framhållit, måste det anses vara ett spørsmål av stor betydelse att söka förhindra, att med utsädet spridas ogräsfrön i alltför stor utsträckning. Av vikt är därför att köparen erhåller uppgift om ogräshalten i sådan form, att han icke förbiser den fara, ogräshalten innebär. Ur denna synpunkt äger givetvis *lantbruksstyrelsens* förslag en stor fördel och de av nyssnämnda föreningar anförda synpunkterna torde icke böra tillmätas någon större betydelse. I utlandet synes råda ett rätt allmänt intresse för en övergång till denna princip, den har redan införts i Canada. I denna del ansluter jag mig alltså till *lantbruksstyrelsens* senare förslag; dock torde hänvisning böra ske direkt till den kungörelse, i vilken återfinnes bestämmelsen om de ogräs, som äro att anse såsom svårare.

Enligt lantbruksstyrelsens båda förslag skulle vidare säljarens uppgift angiva fröets *grobarhet*, uttryckt i procent grobart frö.

1 mom.
e)

Stadgandet hänför sig givetvis till grobarheten hos det rena fröet, och avses, i enlighet med de för fröundersökning gällande regler, att grobarheten skall uttryckas i procent av antalet frön.

Med anledning av vissa erinringar, att stadgandet i nämnda avseende icke vore fullt tydligt, har detsamma till förekommande av missförstånd undergått jämkning. Av den jämkade lydelsen torde framgå att s. k. hårda frön och friska, ej grodda frön icke må, såsom i viss utsträckning är medgivet vid statsplombering av frövara, medräknas såsom grobara. Nämnas må i detta sammanhang, att i ett analysbevis uppgift lämnas icke endast om grott frö utan jämväl om hårt frö, friskt, ej grott frö och dött frö, allt i antalsprocent.

Då säljarens uppgifter skola angiva varans beskaffenhet vid den tid, då densamma avlämnas till köparen, gäller detta givetvis även grobarheten. I det av *länsstyrelsen i Blekinge län* över det tidigare förslaget avgivna yttrandet framhölls, att praktiska svårigheter talade mot bestämmelsen, att säljaren skulle garantera grobarheten vid leveranstillfället och att det vore bättre att endast fordra uppgift om tidpunkten, då grobarheten utröntes. Liknande synpunkt framfördes i det av *Smålands och Blekinge handelskammare* över samma förslag avgivna yttrandet.

Även i några över det senare förslaget avgivna yttranden har denna fråga berörts. Sålunda har *Kronobergs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott* hemställt, att datum för grobarhetsbestämningen borde angivas och borde den ligga så nära leveranstiden som möjligt. *Sveriges fröengrossistförening* och *Föreningen Sveriges spannmålsintressenter* hava hemställt om en ändring i sådan riktning, att analysuppgift beträffande grobarhet borde äga vitsord, därest den bevisligen grundade sig på en under samma säsong företagen analysering, därvid skälig hänsyn borde tagas till de för statsplombering gällande bestämmelser.

Enligt de angående statsplombering av frövara nu gällande bestämmelser (lantbruksstyrelsens kungörelse den 9 november 1927) äger plombering av höstsäd, som verkställd under tiden från den 1 augusti till den 15 oktober, giltighet till den 1 november samma år, och plombering av annan frövara, som verkställd under tiden från den 1 november ett år till den 15 april följande år, äger giltighet till den 1 juni sistnämnda år. Vid andra tider verkställd plombering äger giltighet i fråga om höstsäd under högst 15 dagar och i fråga om annat fröslag under högst 45 dagar. Dessa tider ha avvägrats jämväl med hänsyn till de i bestämmelser angående statsplombering meddelade föreskrifter rörande den för varje fröslag fastställda högsta vattenhalt.

Bestämmelserna angående giltighetstiden för plombering hava tydligen affattats med hänsyn främst till grobarheten, vilken är av natur att kunna förändras i fråga om vissa fröslag på helt kort tid och beträffande andra efter något längre tid. Skulle därför en tidpunkt för grobarheten angivas, måste

denna bestämmas till helt kort tid före leveransen, såvida ej speciella tider skulle angivas för olika fröslag. Lämpligheten av att i lagen införa en dylik bestämmelse torde emellertid kunna starkt ifrågasättas. En bestämmelse om att säljaren skulle vara skyldig angiva tidpunkten, då grobarheten utröntes, skulle även lätt kunna leda till inskränkning i det säljaren enligt allmänna regler åvilande ansvar för varans beskaffenhet vid tiden för leveransen. Med hänsyn till vad sålunda anförts anser jag alltså någon bestämmelse i nu förevarande avseende icke böra i lagen införas.

Renhetsgraden, ogräshalten och grobarheten hos en utsädesvara kunna alltid utrönas vid laboratorieundersökning (analys) av varan. I ett yttrande över lantbruksstyrelsens tidigare förslag har uttalats, att säljarens uppgift borde vara styrkt av analysbevis från frökontrollanstalt. Med hänsyn till det ansvar, som åvilar säljaren för riktigheten av lämnad uppgift, anser jag emellertid, lika med lantbruksstyrelsen, att föreskrift om att uppgiften ovillkorligen skall vara grundad på analys icke är erforderlig i lagen och än mindre föreskrift om sätt eller tid för analysens utförande.

2 mom.

Enligt lantbruksstyrelsens tidigare förslag skulle i fråga om *blandning av frö* av olika fröslag den uppgift, som säljaren vore skyldig avlämna, jämväl angiva de delar, i viktprocent räknat, vari frö av de olika slagen inginge i blandningen. Inginge frö av något slag till större myckenhet än tio procent, skulle för varje sådant slag grobarheten särskilt angivas.

I det senare förslaget har lantbruksstyrelsen föreslagit, att ifrågavarande bestämmelse skall givas följande innehåll: I fråga om sådan frövara, som enligt de för den statliga frökontrollverksamheten gällande bestämmelser är att anse såsom blandfrö eller blandsäd, skall, där frö av visst slag ingår i blandningen till större myckenhet än fem procent av varans vikt, den uppgift, som säljaren är skyldig avlämna, jämväl angiva de delar, i viktprocent räknat, vari frö av samma slag ingår i blandningen. Ingår frö av något slag till större myckenhet än tio procent, skall för varje sådant slag grobarheten särskilt angivas.

Angående denna bestämmelse har *lantbruksstyrelsen* anfört:

Rätt ofta förekomme att frö, som försålles, utgjorde en blandning av frö utav olika slag, s. k. blandfrö eller blandsäd, exempelvis klöver och timotej, korn och havre. Lämpligt torde vara att här genom en hänvisning till de för den statsunderstödda frökontrollverksamheten gällande bestämmelser antyda, vad som vore att anse såsom blandfrö eller blandsäd, en antydan som icke gjorts i det tidigare förslaget. Upplysningsvis kunde nämnas, att vara, vars halt av främmande gagnväxtfrö överstege 15 procent, betecknades såsom blandfrö, respektive blandsäd. Vid avyttrande av dylik blandning borde säljaren vara skyldig lämna uppgift även angående de andelar, i viktprocent räknat, varav frö utav de olika slagen inginge i blandningen. Enligt det tidigare förslaget skulle dylik uppgift avse varje, än så ringa del av blandningen. Därest emellertid inslaget av visst gagnväxtfrö icke överstege fem procent, torde det icke vara av nämnvärd betydelse för köparen att äga kännedom därom. Uttryckligt stadgande om inskränkning av uppgiftsskyldigheten i förevarande avseende hade därför införts i förslaget. I fråga om blandning kunde uppgift om ren-

hetsgraden och ogräshalten givetvis icke lämnas för olika i blandningen ingående fröslag utan endast för blandningen i dess helhet, varemot i fråga om grobarheten den fordran borde kunna ställas, att för varje fröslag, som till större myckenhet än 10 procent inginge i blandning, grobarheten skulle särskilt angivas.

Södra Kalmar läns fröodlingsförening har i sitt yttrande, som åberopats jämväl av länets södra *hushållningssällskaps förvaltningsutskott* ävensom av *länsstyrelsen* i länet, uttalat att det icke kunde anses önskvärt att på något som helst sätt stimulera förekomsten av fröblandningar på utsädesmarknaden, och har föreningen hemställt, att uppgiftsskyldighet för grobarheten borde inträda redan när blandningsdelen uppginge till en myckenhet av fem procent av varans vikt.

Sveriges fröengrossistförening och *Föreningen Sveriges spannmålsintressenter* ha anfört, bl. a.:

En uppgift om grobarhet och renhet för blandsäd eller blandfrö såsom helhet borde vara tillfyllest. Den fördyring, som speciell analysering av de i blandningen ingående sorterna åstadkomme, skulle direkt motverka syftet med blandfröet, som just vore att för speciella ändamål åstadkomma en billig blandprodukt. Ingen omdömesgill lantbrukare köpte blandfrö annat än för ett specialändamål av mindre betydelsefull art, och därvid borde en analysuppgift på blandningen såsom helhet vara tillfyllest. Försäljning av i synnerhet blandfrö förekomme endast i ringa utsträckning.

I fråga om renhetsgraden och ogräshalten kan, såsom lantbruksstyrelsen framhållit, uppgift lämnas endast för blandningen i dess helhet och icke för de olika delarna, varemot enligt lantbruksstyrelsens förslag grobarheten skall särskilt angivas för varje del, som överstiger tio procent av varans vikt.

En skärpning i den av nyssnämnda fröodlingsförening angivna riktningen kan väl anses önskvärd. Då emellertid en dylik skärpning sannolikt kommer att kräva en kostsammare undersökning, särskilt i fråga om de naturliga blandningarna, som framkomma genom odling, anser jag mig likväl icke böra frångå den ståndpunkt, som intagits i lantbruksstyrelsens senare förslag.

I formellt avseende har vidtagits någon jämkning för att tydligt utmärka, att skyldighet att särskilt uppgiva de delar, med vilka visst gagnväxtfrö ingår i blandningen, föreligger beträffande del, vars vikt överstiger fem procent av varans vikt. Även anser jag en direkt hänvisning böra ske till den kungörelse, där föreskrifterna om vad som är att anse såsom blandfrö och blandsäd återfinnas.

Enligt lantbruksstyrelsens tidigare förslag skulle, därest säljaren ägde kännedom om *smittsam sjukdom*, varmed fröet i anmärkningsvärd grad kunde vara behäftat, säljarens uppgiftsskyldighet omfatta jämväl förhållande, om vilket säljaren sålunda ägde kännedom.

Sveriges utsädesförening anförde i yttrande över förslaget, att föreskriften om uppgiftsplikt för smittsam sjukdom syntes böra utgå. Även *Malmöhus läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott* hemställde, att ifrågavarande

föreskrift måtte borttagas, varemot *styrelsen för Borås frökontrollanstalt* ansåg, att föreskriften borde ändras så, att säljaren vore förpliktad att skaffa sig kännedom om huruvida utsädet vore behäftat med smittsam sjukdom.

I lantbruksstyrelsens senare förslag har motsvarande stadgande givits följande avfattning: Äger säljaren kännedom därom, att fröet är behäftat med sot, strimsjuka eller fusarios, omfattar säljarens uppgiftsskyldighet jämväl detta förhållande.

Lantbruksstyrelsen har anfört:

I fråga om smittsam sjukdom, varmed fröet kunde vara behäftat — något som oftast kunde kontrolleras endast genom odling — skulle det enligt det tidigare förslaget åligga säljaren uppgiftsskyldighet, så framt han ägde kännedom om sjukdomen och fröet vore i anmärkningsvärd grad behäftat därmed, det vill säga i sådan omfattning, att sjukdomen vore av praktisk betydelse för fröets värde såsom utsäde.

Bestämmelsen torde bliva av betydelse huvudsakligen i fråga om frö från odlingar, som underkastats besiktning under växttiden.

De sjukdomar av större ekonomisk betydelse, vilka kunde smitta genom utsädet, vore *dels* sotarter, vartill vore att hänföra vetets täckta sot eller stinksot och dess nakna sot eller flygsot, havrens och kornets täckta och nakna sot samt rågens stråbrand eller stängselstot, *dels* kornets strimsjuka och *dels* fusarios (snömögel m. m.) hos strå- och trindsäd. Av dessa sjukdomar kunde endast den sistnämnda konstateras genom laboratorieanalys. De övriga sjukdomarna kunde däremot påvisas allenast vid fältkontroll.

Det torde vara lämpligt att i lagtexten nominativt angiva omförmälda tre grupper av sjukdomar. Uppgiftsskyldigheten borde inträda, så snart sjukdomens förekomst vore känd för säljaren.

Mot införande av uppgiftsskyldighet i fråga om smittsam sjukdom ha i de över lantbruksstyrelsens senare förslag avgivna yttrandena framställts erinringar av Sveriges utsädesförening, Östergötlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, styrelsen för frökontrollanstalten i Örebro samt Sveriges fröengrossistförening och Föreningen Sveriges spannmålsintressenter.

Sveriges utsädesförening har anfört, bl. a.:

I fråga om havrens nakna sot, kornets och vetets flygsot samt strimsjukan hos kornet, vore det visat och bevisat, att en helt obetydlig infektion å modergrödan kunde vid för sporens spridning under dennas blomningstid gynnsamma väderleksförhållanden ge upphov till en rätt så stor sjukdomsfrekvens hos dottergrödan. Så hade t. ex. varit fallet under de senaste två åren i större delar av vårt land, och en mångfald exempel härpå från föreningens fältbesiktningar under årens lopp hade härpå lämnat påtagliga bevis. Yttrandet från auktoriteter här i landet såväl som i utlandet bestyrkte likaledes detta förhållande. Härtill komme, att man ännu ej kände till, på huru långt avstånd sporena från ett grannfält kunde sprida sig. Det kunde alltså t. ex. hända, att ett grannfält med sjukt korn på rätt avsevärt avstånd från ett friskt fält kunde smitta detta, utan att en besiktningsförrättare ansåge sig böra taga detta fält med i räkningen. I fråga om de täckta sotarterna, vilka spredes vid tröskning och annan bearbetning av säden, inträffade även ofta fall, då en frisk modergröda kunde lämna en sjukdomssmittad dottergröda, beroende på att smitta tillförts genom säckar, magasinsgolv, såningsmaskin o. s. v. En utsädesförsäljare kunde alltså, oaktat han ej »haft kännedom

om» sjukdomen och därför ej uppgivit den, bli åtalad för felaktig uppgift. Det finnes således många omständigheter, som gjorde, att en utsädesförsäljare, oaktat han gjort sitt bästa, kunde utsättas för åtal för felaktig uppgift. Visserligen torde han genom ett bevis om godkänd fältinsyning kunna fria sig för straff, men redan det att han blivit åtalad kunde vara tillräckligt för att göra honom skada.

Stadgandet om uppgiftsplikt för växtsjukdomar lär å ena sidan bli till sitt gagn ganska illusoriskt beträffande all annan handel med spannmålsutsäden än sådan efter insynade grödor, och å andra sidan torde antalet sådana komma att bli ganska fåtaliga, enär säljaren, med kännedom om de oförevallade risker han kunde löpa genom att förskaffa sig kännedom om grödornas beskaffenhet och därigenom åtaga sig skyldighet att lämna uppgift, droge sig för att insynna de grödor, från vilka han skulle hämta sina varor.

Lagrummet i fråga i dess föreslagna lydelse innebure ett handicapande av de utsädesförsäljare, som genom insyning sökte skaffa reda på beskaffenheten av de grödor, från vilka de skulle hämta utsädesvarorna, alltså för den mera kvalificerade utsädeshandeln, gentemot den mindre noggranna utsädeshandeln. De förra vore skyldiga att uppgive varje sjukdomsförekomst (1 påträffad sotplanta på 10-tals tunnland skulle ju enligt lagens bokstav uppges), under det att säljare, som ej genom besiktning tagit reda på sjukdomshalten, ej behöfve lämna någon som helst garanti i detta hänseende.

Obestriddigen vore sålunda en lagstiftning i fråga om växtsjukdomar en delikat sak och innebure ett steg ut i det ovissa. Betecknande vore också, att av de i ingressen till lagförslaget återopade länderna ingendera vågat sig på en lagstiftning i denna riktning. Föreningen kunde fullt instämma i vad en känd dansk patolog i en offentlig församling yttrat på tal om det första lagförslaget, att med en lagstiftning angående växtsjukdomar borde man vara försiktig.

Växtsjukdomarna vore ju obestriddigen synnerligen förlustbringande för växtodlingen, men frågan vore, om en lagstiftning kunde göra den nyttan, att denna kunde motivera de olägenheter, som den måste bringa utsädeshandeln, detta särskilt i betraktande av att det blott bleve en ringa bråkdelen av utsädeshandeln, som kunde tänkas komma att därav beröras.

Å andra sidan vore det ingalunda uteslutet, att lagen kunde medföra en för växtodlingen skadlig verkan. Det säkraste medlet för växtsjukdomarnas motarbetande vore betningsbehandlingen. Glädjande nog hade denna under de senaste åren vunnit allt starkare utbredning. Frågan vore, om ej de i saken mindre initierade lantmännen skulle komma att, med kännedom om att uppgiftsplikt föreläge, få den föreställningen, att när ingenting uppgivits om förekomst av växtsjukdom, sådan ej heller förefunnes och på denna grund uraktlåta betning.

Föreningen ansåge sig på anförda grunder böra bestämt avstyrka uppgiftsplikt beträffande växtsjukdomar.

Skulle dock Kungl. Maj:t finna för gott föreslå uppgiftsplikt, ansåge föreningen det nödvändigt, att sjukdomsförekomst av ringare grad (enligt bestämmelser, som av lantbruksstyrelsen kunde träffas) finge ställas utom uppgiftsplikt. I ursprungliga lagförslaget stadgades sådan endast om grödan vore »i mera anmärkningsvärd grad» smittad, d. v. s. enligt motiveringen till samma förslag »i sådan omfattning, att sjukdomen vore av praktisk betydelse för fröets värde». I det nu föreliggande förslaget finnes ingen begränsning. Som det vore en sällsynthet att finna ett fält, som vore alldeles sotfritt eller strimsjukefritt, skulle följden bli, att sjukdomsförekomst finge deklarerars för så gott som alla utsädespartier, till vilka grödorna insynats, vilket ju innebure en orimlighet.

Östergötlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har i sitt yttrande, i vilket *länsstyrelsen* i länet instämt, anfört:

Det kunde sättas i fråga om denna bestämmelse i dess föreslagna lydelse vore fullt lycklig med hänsyn till de konsekvenser, som kunde bli en följd av densamma upphöjande till lag. I motiveringen framhölles visserligen, att bestämmelsen gällde endast för sådana fall, där utsädesvaran under växttiden insynats och befunnits behäftad med någon eller några av de angivna sjukdomarna. Det förefölle emellertid rätt påtagligt, att så länge därom ingenting nämndes i själva lagtexten komme varje säljare, som bevisligen ägde kännedom om att ett utsädesparti vore smittat exempelvis med fusarios, formellt att vara uppgiftsskyldig. Enligt erfarenheten vore nämnda sjukdomssmitta och ännu mera sotsmitta ytterst vanligt förekommande, den sistnämnda framförallt i fråga om kornpartier. I många fall saknade dock säljaren möjlighet att på förhand förskaffa sig kännedom om förekomsten av nämnda sjukdomar i den utsädesvara, han utbjöde till försäljning. Enligt utskottets förmenande syntes därför i uppgiftsskyldigheten ej böra inbegripas flera uppgifter än dem, som säljaren genom att anlita officiell frökontrollanstalt vid tiden för försäljningen kunde erhålla vetenskap om. Utskottet ville därför uttala önskvärdheten av att lagtexten i berörda hänseende erhöle sådan lydelse, att vad utskottet härovan tillåtit sig anföra vunno beaktande. Dessutom ansåge sig utskottet hava skäl ifrågasätta om icke, såsom i det förra lagförslaget var avsett, uppgiftsskyldigheten beträffande sjukdomssmitta borde föreligga allenast, därest fröet »i anmärkningsvärd grad» vore därmed behäftat.

Styrelsen för frökontrollanstalten i Örebro har i yttrande, som länsstyrelsen vidfogat sitt utlåtande, anfört:

Bestämmelsen om smittsam sjukdom borde utgå. En bestämmelse, som så måste baseras på säljarens egna uppgifter utan att riktigheten av densamma med säkerhet kunde konstateras, saknade betydelse, helst som någon gräns för dylik smittas förekomst ej kunde fastställas för uppgiftsskyldigheten.

Sveriges fröengrossistförening och *Föreningen Sveriges spannmålsintressenter* ha anfört:

Under den föreslagna bestämmelsen dolde sig möjligheter till oberäknliga tvisteanledningar. Bestämmelsen hade enligt lantbruksstyrelsens eget uttalande betydelse huvudsakligen för frö från odlingar, som underkastades besiktning under växttiden, och vore sålunda icke av den allmängiltiga beskaffenhet att böra ifrågakomma i en lagtext som den ifrågasatta. Enligt lantbruksstyrelsens eget påpekande kunde endast fusarios hos strå- och trindsäd konstateras med laboratorieanalys. Det oskäligen i ett stadgande som det sagda framstode härigenom i än bjärtare dager.

Överassistenten Pehr Bolin har i sitt yttrande till styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet anfört, bl. a.:

I de flesta fall vore det omöjligt att genom en undersökning av själva utsädesvaran kunna avgöra, om den vore behäftad med smittsam sjukdom eller icke. Ej ens genom odling vore detta alltid möjligt att kunna konstatera — det kunde ju nämligen inträffa, att på grund av särskilda omständigheter en förhandenvarande sjukdomssmitta ej vid odlingen komme till utbrott. Säljarens uppgiftsskyldighet syntes därför ej skäligen böra gälla själva utsädes-

varans faktiska besmittelse eller obesmittelse av sjukdom utan hans eventuella kännedom om uppmärksammas sjukdomssmitta hos den gröda, varav utsädesvaran skördats.

Laboratorn Th. Lindfors har i yttrande till omförmälda styrelse anfört:

Bortsett från de fall, då utsädet härstammade från en insynad gröda, kunde det icke antagas, att någon annan än odlaren ägde kännedom om eventuellt förekommande angrepp av sådana sjukdomar som sot och strimsjuka. Men då bestämmelserna icke ägde tillämpning »där den, som odlat fröet, försäljer det samma till någon, som själv icke skall använda det till utsäde» (alltså exempelvis till en utsädesaffär), och då det knappast vore troligt att den, som odlat fröet, frivilligt anmälde, att någon av de nämnda sjukdomarna förekommit i odlingen, torde följden bli, att en utsädesaffär, som säljer varan till förbrukarna, icke ägde kännedom om de sjukdomar, med vilka utsädet tilläventyrs kunde vara behäftat. Den ifrågavarande punkten syntes därför bliva ganska illusorisk.

Det syntes önskvärt, att skyldighet att lämna uppgift om de nämnda sjukdomarna skulle åligga odlare även vid försäljning till återförsäljare.

Det torde även kunna ifrågasättas, om det ej vore lämpligt att ålägga säljare skyldighet att uppgiva, om den gröda, varifrån utsädet härstammade, varit föremål för insynning. Insyningsprotokollen kunde nämligen bli av betydelse för bevisningsändamål, då det gällde att avgöra, om säljare av ett med viss sjukdom behäftat utsäde ägde vetskap om förekomsten av denna sjukdom.

Då smitta av de i lagförslaget nämnda sjukdomarna kunde genom lämplig avsvampning av utsädet oskadliggöras, vore det av stor betydelse för köpare att få kännedom om möjligen företagen avsvampning och sättet för dess utförande. Uppgiftsskyldighet beträffande avsvampning borde upptagas i lagförslaget.

Enär fusarios hos utsäde under alla förhållanden kunde medelst moderna frökontrollmetoder fastställas, borde uppgift om förekomst av denna sjukdom göras obligatorisk. Vid statens centrala frökontrollanstalt vore undersökning av fusariosförekomst obligatorisk endast då fråga vore om statsplombering. En försäljare av utsäde kunde alltså begära endast undersökning av grobarhet och renhetsgrad, men — i det fall han befarade ett starkare angrepp av fusarios — avsiktligt underlåta att skaffa sig kännedom om förekomsten av denna sjukdom och sålunda undgå uppgiftsskyldighet i detta hänseende. Med hänsyn till de stora värden, som äventyrades genom användande av fusariumsmittat utsäde utan betning, borde ett förfarande sådant som det nämnda omöjliggöras genom obligatorisk uppgiftsskyldighet.

Med instämmande i vad Bolin och Lindfors i nämnda yttranden anfört i anledning av den föreslagna bestämmelsen om skyldighet att lämna uppgift om smitta av vissa parasitsvampar, har *styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet*, i vars yttrande *lantbruksakademien* instämt, tillstyrkt, att bestämmelsen måtte erhålla följande lydelse: »Äger säljaren kännedom därom, att den gröda, varav utsädesvaran skördats, varit behäftad med sot, strimsjuka eller fusarios, omfattar säljarens uppgiftsskyldighet även detta förhållande. Därest den gröda, varav utsädet skördats, blivit under växttiden insynad eller därest densamma underkastats avsvampning, är säljaren skyldig att uppgiva, i förra fallet namnet på den institution eller person, som

utfört insyningen, i det senare fallet den avsvampningsmetod, som kommit till användning.»

Av den nu lämnade redogörelsen har framgått, att skilda meningar yppats i fråga om lämpligheten av att stadga uppgiftsskyldighet för säljaren beträffande smittsam sjukdom, varmed utsädet är behäftat. Sålunda har Sveriges utsädesförening efter en ingående motivering bestämt avstyrkt uppgiftsskyldighet i förevarande avseende men tillika erinrat, att för den händelse en sådan uppgiftsskyldighet skulle införas från uppgiftsskyldigheten borde undantagas de fall, då sjukdomsförekomsten vore av ringare grad. I avstyrkande riktning gå även några andra yttranden, för vilka redogörelse här lämnats. I övriga yttranden däremot har någon erinran mot en dylik uppgiftsskyldighet icke framställts; och har i dessa yttranden spörsmålet mera ingående upptagits till behandling i det av styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet avgivna yttrandet, däri lantbruksakademien instämt.

Redan i den allmänna motiveringen har lantbruksstyrelsen framhållit, huru som genom smittsamma sjukdomar, som i vissa fall spridas endast med utsädet, orsakas stora skador, och i utsädesföreningens yttrande uttalas jämväl, att växtsjukdomarna obestriddligen äro synnerligen förlustbringande för växtodlingen. Att det vid sådant förhållande för köparen måste vara av stor vikt att, om möjligt, erhålla vetskap, huruvida utsädet är behäftat med dylik sjukdom, lärer vara uppenbart, och detta så mycket mer som han då kan bliva i tillfälle att förekomma skada av sjukdomen genom fröets behandling medelst betning eller avsvampning.

Av utsädesföreningen har såsom skäl mot uppgiftsskyldighet huvudsakligen anförts, att en säljare, som icke ägde vetskap om att utsädet vore smittat och följaktligen icke lämnade uppgift, kunde utsättas för fara att bli åtalad för felaktig uppgift, om det sedermera utröntes, att utsädet i verkligheten var smittat, att uppgiftsskyldighet av ifrågavarande slag komme att gynna den mindre noggranna utsädeshandeln, som ej genom besiktning toge reda på sjukdomshalten, medan den mera kvalificerade utsädeshandeln, som genom insyning sökte skaffa reda på beskaffenheten av de grödor, från vilka den skördade utsädesvarorna, vore skyldig uppge varje sjukdomsförekomst, att insyning av grödor därför kunde tänkas komma att avtaga, samt att en mindre initierad lantman, som icke erhållit någon uppgift, kunde få den föreställningen att utsädet ej vore smittat och av sådan anledning uraktläte behandling av utsädet medelst betning.

Även om en viss betydelse icke kan fränkännas de av utsädesföreningen sålunda anförda omständigheter, synas mig å andra sidan de skäl, som andragits för införande av ifrågavarande uppgiftsplikt, vara av den vikt, att jag anser mig böra biträda förslaget i vad det avser skyldighet för säljaren att lämna uppgift, då säljaren äger kännedom om att utsädet är behäftat med smittsam sjukdom av de slag, som i förslaget angivas. Mot införande av en dylik uppgiftsskyldighet synes mig icke med fog kunna principiellt göras någon erinran. Då uppgiftsskyldighet angående utsädesvaran i åtskilliga

andra hänseenden åläggas säljaren, skulle det förefalla mindre egentligt, om uppgiftsskyldighet icke skulle föreligga för honom, därest han ägde kännedom om ett för utsädets värde så betydelsefullt förhållande som det nu ifrågavarande.

Däremot kan det förefalla tveksamt, huruvida uppgiftsskyldighet skall stadgas även för det fall, att förekomsten av smittan är så ringa, att den saknar praktisk betydelse. Då det emellertid icke torde vara lätt att giva några allmängiltiga normer för bedömande av frågan, när sjukdomen har dylik betydelse, har jag härutinnan ansett mig böra biträda lantbruksstyrelsens senare förslag. Detta förslag innebär även den fördelen, att tvister angående graden av smitta undvikas.

I det av laboratorn Lindfors avgivna yttrandet föreslås, att uppgiftsskyldighet beträffande fusarios skall göras ovillkorlig, enär denna sjukdom under alla förhållanden kan medelst moderna frökontrollmetoder fastställas. Ehuru detta givetvis skulle vara önskvärt, synes dock med hänsyn till de stora krav på undersökning, som en ovillkorlig uppgiftsskyldighet i detta avseende skulle medföra för säljaren, uppgiftsplikten icke ens för detta fall kunna göras obligatorisk utan böra inträda endast då säljaren äger kännedom om förekomsten av den smittsamma sjukdomen.

Då av de tre smittsamma sjukdomar, beträffande vilka uppgiftsskyldighet skall åläggas säljaren, sot och strimsjuka huvudsakligen kunna konstateras endast under grödans växttid, men även angrepp av fusarios ofta kan göra sig så märkbart under växttiden, att en uppmärksam och insiktsfull odlare bör kunna äga vetskap om sjukdomens förefintlighet, synas skäl föreligga för att, på sätt styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet föreslagit, anknyta uppgiftsskyldigheten närmast till kännedom om sjukdomens förefintlighet hos den gröda, varav utsädesvaran skördats. Då emellertid fusarios och i vissa fall jämväl sot kunna laboratorietekniskt konstateras, bör givetvis säljaren, även där han på detta sätt erhållit kännedom om smittas förefintlighet hos utsädesvaran, bli uppgiftsskyldig. I enlighet härmed har åt ifrågavarande stadgande givits en från lantbruksstyrelsens förslag avvikande formulering.

Att, såsom styrelsen för nyssnämnda centralanstalt föreslagit, i lagen föreskriva att i säljarens uppgift jämväl skall lämnas upplysning om institution eller person, som utfört insyning, ävensom angående den metod, som kommit till användning vid avsvampning, synes icke vara lämpligt eller erforderligt. Det måste nämligen anses tillfyllest för köparen att erhålla vetskap om att grödan varit smittad. Han har då blivit uppmärksamgjord på faran och kan själv vidtaga erforderliga åtgärder för dess undanröjande.

I kungl. kungörelsen den 5 februari 1909 (nr 8) angående införsel av samt handel med vissa slag av *utländskt frö* och kungl. kungörelsen den 24 november 1922 (nr 527) angående ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i förstnämnda kungörelse stadgas, att utländskt frö av vissa angivna slag icke må i riket införas, med mindre det är inneslutet i säckar, vilka på yttre sidan äro på tydligt

/ mom.

och lätt i ögonen fallande sätt märkta med orden 'utländskt frö' och innan det samma undergått behandling med eosinlösning på närmare angivet sätt (1 §). Vidare stadgas i 4 §, att utländskt frö av något av de i 1 § omnämnda slag ej må inom riket av den, som driver handel därmed, hållas till salu å för allmänheten tillgängligt försäljningsställe eller utlämnas till köpare, med mindre varan är innesluten i säck eller omslag, märkt på sätt i 1 § sägs, samt i 5 §, att i räkningar, fakturor, fraktsedlar, konossement, slutsedlar, leveranskontrakt och andra dylika skriftliga handlingar, som angå vara, varom i 1 § sägs, densamma skall uttryckligen angivas såsom utländskt frö.

I fråga om vissa slag av utländskt barrträdsfrö finnas enahanda bestämmelser meddelade i kungl. kungörelsen den 4 april 1910 (nr 27) samt kungl. kungörelsen den 24 november 1922 (nr 528) angående ändrad lydelse av 3 § i nämnda kungörelse den 4 april 1910.

Även må i detta sammanhang nämnas, att enligt kungl. kungörelsen den 18 mars 1921 (nr 92) angående förbud tills vidare mot införsel till riket av vissa slag av frön dylik införsel ej må äga rum utan tillstånd av lantbruksstyrelsen.

Enligt lantbruksstyrelsens förslag åligger det säljaren att, där fröet i sin helhet eller till någon del skördats å utländsk ort, i uppgiften angiva sådant förhållande medelst orden 'utländskt frö'; och gäller denna föreskrift allt utländskt frö.

Vidare har lantbruksstyrelsen i 6 § av sina förslag upptagit ett stadgande av följande innebörd: Från utrikes ort infört frö, som, enligt vad särskilt stadgas, genom myndighets försorg skall, innan det till införsel utlämnas, undergå viss behandling — färgning med eosinlösning — för dess åtskiljande från inhemskt frö, må ej inom riket av den, som driver handel därmed, till köpare utlämnas, med mindre fröet är inneslutet i säck eller omslag, märkt med orden 'utländskt frö'. I räkning eller faktura, som angår frö, som i 6 § avses, skall detsamma uttryckligen angivas såsom utländskt frö.

Lantbruksstyrelsen har anfört:

Det vore självfallet, att, då uppgiftsskyldighet ålades säljare av utsädesfrö, denna skulle, om fröet skördats å utländsk ort, även omfatta angivande av nämnda förhållande, som för fröets lämplighet för odling i vårt land kunde vara av stor betydelse. En del utländska fröslag kunde nämligen, även om de fyllde de i gällande kungörelser angående bestämmelser att iakttagas vid införsel av vissa slag av frön uppställda betingelser för införsel, icke med fördel användas i vårt land i dess helhet utan endast i vissa delar därav.

Sedan ett utländskt frö inkommit till riket vore det oftast synnerligen svårt, understundom omöjligt, att avgöra, om fröet, exempelvis ett rödklöverfrö, skördats här i landet eller i utlandet. Till förekommande av att utländskt frö skulle kunna förväxlas med inom landet odlat, förefunnes redan nu bestämmelser om att vissa importerade fröslag skulle undergå färgning med eosinlösning.

Sveriges utsädesförening har hemställt, att stadgandet om uppgiftsskyldighet därom, att fröet vore utländskt, måtte utgå; och har föreningen till stöd härför anfört:

Enligt 6 § angående färgning av utländska frövaror föreläge ju redan beträffande dessa uppgiftsplikt så mycket mera effektiv, som ju på flera sätt (å förpackning, å fakturor o. s. v.) skulle upptagas orden utländskt frö, oavsett det att själva frövaran genom förekomsten av färgade kärnor tillkännagåve sin härkomst. Vidare hade ju på grund därav att lantbruksstyrelsen hade i sin hand att genom licenssystemet förhindra, att så väl med avseende på härkomsten som i övrigt mindrevärdiga frövaror infördes i landet, uppgiftsplikten även beträffande andra än färgning underkastade varor förlorat sin egentliga betydelse. Då dessutom långt ifrån alltid funnes möjlighet att bestämma härkomsten, syntes det vara mindre lämpligt att fordra generell uppgiftsplikt för härkomsten. För övrigt vore väl en uppgift om utländsk härkomst i rent konsumentintresse tämligen betydelselös, om ej samtidigt angåves, från vilket odlingsområde varan stammade, då det ju funnes odlingsområden (exempelvis Danmark), som producerade för oss lika värdefulla varor som vi och åter andra, som för oss vore helt oanvändbara eller mindre användbara. I intet avseende kunde det väl heller anses viktigt att angiva utländsk härkomst hos sådana fröslag, som ej kunde här fröodlas.

Som uppgiftsplikt ej föreläge köpmän emellan, behövde importören ej för sin köpare uppgiva varans härkomst. Detaljförsäljaren bleve således, då analys av varan ej kunde ge besked, urständsat att lämna tillförlitlig uppgift.

Då således någon väsentlig nytta för växtodlingen ej med ifrågavarande uppgiftsplikt syntes tillföras och då därmed dock ett för utsädeshandeln betungande element och framför allt ett osäkerhetsmoment infördes, borde stadgandet utgå.

I yttranden över det tidigare förslaget av *lantbruksakademien* och *Sveriges fröhandlareförening* framhölls, att nu ifrågavarande uppgiftsskyldighet icke borde omfatta köksväxtfrö.

Att uppgiftsskyldighet i fråga om frövaras utländska härkomst är behöfvig, synes mig framgå av lantbruksstyrelsens yttrande. Med hänsyn till vad utsädesföreningen erinrat om svårigheterna för detaljförsäljaren att erhålla uppgift torde i handeln köpmän emellan säljaren, således jämväl importören, böra åläggas att alltid uppgiva fröets utländska härkomst.

Såsom i ett par yttranden framhållits, torde ifrågavarande uppgiftsskyldighet icke böra omfatta köksväxtfrö, enär sådant frö i regel importeras och anledning knappast föreligger att utgå från annat förhållande.

De i 6 § av lantbruksstyrelsens förslag upptagna stadgandena om märkning av emballage samt om angivande i räkning m. m., då fråga är om utländskt frö, som undergått behandling med eosinlösning, torde icke böra i lagen införas utan härutinnan erforderliga bestämmelser böra meddelas av Kungl. Maj:t. Någon bestämmelse i denna lag om upphävande av vissa delar av förenämnda kungörelser skulle alltså, om den av mig nu förordade vägen väljes, icke erfordras.

I fråga om *skogsfrö* ifrågakommer givetvis icke någon uppgift om ogräshalten, utan skall uppgiften angiva, utom säljarens namn och adress, förslaget och, där så kan ske, fröets sort samt vidare fröets renhetsgrad och grobarhet. Därjämte har lantbruksstyrelsen föreslagit en bestämmelse att, där fröet är

av inhemsk skörd, säljaren skall vara skyldig att jämväl lämna uppgift om det län, inom vilket fröet skördats.

Lantbruksstyrelsen har härom anfört:

Vid naturlig föröngning av skog härstammade alltid den uppväxande ungskogen av frö från moderträd, som uppväxt på eller åtminstone på jämförelsevis ringa avstånd från den plats, där ur fröet plantorna spirade. Avkomman ärvde då fullständigt moderträdets egenskaper och rasegenheter, bland annat dess förmåga att uthärda ett mer eller mindre ogynnsamt klimat. Visserligen hade skogen en gång vandrat in och ännu i dag torde vissa trädslag vara stadda på vandring, men denna vandring skedde så långsamt, att arterna därvid hunne acklimatisera sig, det vill säga vänja sig vid de olikheter i klimat, som betingades av olika breddgrad, olika höjd över havet m. m. Flyttades åter genom människans ingripande en viss trädras plötsligt lång väg, från bättre till sämre klimat eller tvärtom, uppstode vådor och olägenheter, som stundom kunde bliva rent av ödesdigra. Att till exempel vid sådd eller plantering i Norr- eller Västerbotten använda skogsfrö, som skördats i Skåne eller Blekinge, resulterade, enligt vad erfarenheten givit vid handen, i att sålunda uppdragna plantor dukade under till följd av klimatet, enär rasen ej vore acklimatiserad och klimatombudet vore för häftigt. Å andra sidan vore det ytterst olämpligt att av långt norröver eller i extrema höjdlägen skördat frö söka uppdraga skog i sydligare nejder eller å lågland, enär den nordliga rasens egenskap att växa långsamt nedärvdes på avkomman, och man erhöle träd, som visserligen vore mycket härdiga men till nackdel för räntabiliteten växte alltför långsamt och långt sämre än vad sådana träd skulle göra, som uppdragits ur i orten eller i dess närhet för skogsodlingen skördat frö. De undersökningar och rön, som skogsvetenskapen under de sista årtiondena i berörda hänseende gjort, hade tillfullo bestyrkt det ovan sagda. Som en naturlig följd härav strävade varje samvetsgrann skogshushållare att för skogsodling erhålla frö av en för orten lämplig ras. Kravet på säker kännedom om skogsfröets proveniens hade också allt starkare framträtt och borde på allt sätt stödjas och gynnas, enär denna fråga för vårt land vore av oerhört stor betydelse.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har anfört:

Det kunde ifrågasättas, om det vore tillräckligt med uppgift om det län, inom vilket fröet skördats. Inom Jämtlands län t. ex. vore olikheterna mellan höjdlägen och klimat i olika delar av länet så stora, att det torde vara tvivelaktigt, huruvida fröet borde betraktas såsom enhetligt ur biologisk synpunkt.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har anfört:

De sista årens forskningar inom det skogliga området hade lämnat övertygande bevis för att frågan om fröets härkomst eller proveniens vore av största vikt och betydelse. Speciellt hade för tallen kunnat ådagaläggas, att detta trädslag även vid relativt små skiljaktigheter i växtbetingelser utbildade olika klimatraser. Det vore därför ej att tillråda, att på en ort använda tallfrö, som hämtats från en trakt med avvikande klimat, även om avvikelsen vore ganska obetydlig. Resultatet kunde då bliva misslyckat.

Bestämmelsen i föreliggande förslag om att säljaren skulle vara förpliktigad uppgiva det län, inom vilket fröet skördats, kunde enligt centralrådets mening ej anses lämna garanti för att lämpligt frö må kunna erhållas.

Centralrådet ville därför föreslå, att bestämmelsen kompletterades på så sätt, att förutom län även angäves det landskap, inom vilket fröet skördats. Skill-

naden i genomsnittsklimat, exempelvis mellan Gästrikland och Hälsingland samt mellan Medelpad och Ångermanland vore uppenbarligen stor nog att motivera föreslagen uppdelning. Härigenom skulle sålunda tillförsäkras köparen något större säkerhet att erhålla frö av lämplig proveniens.

I detta sammanhang ville emellertid centralrådet ej underlåta att framhålla, att ifrågavarande bestämmelses lydelse även med av centralrådet föreslagen komplettering ej kunde anses helt förhindra användning av i nu berörda avseende olämpligt skogsfrö. Något sådant kunde på lagstiftningens väg ej åstadkommas med mindre betydligt mera preciserade stadganden härom utfärdades. Skulle sålunda full trygghet i fråga om fröets proveniens åvägabringas, måste säljaren förpliktigas att förutom län och landskap även uppgiva den socken, varinom skördeplatsen vore belägen, samt dennas ungefärliga höjd över havet. Höjden över havet skulle för detta ändamål lämpligen kunna angivas i överensstämmelse med följande zonindelning: zon I 1—100 m. ö. h., zon II 101—200 m. ö. h., zon III 201—300 m. ö. h. o. s. v.

Med hänsyn till de svårigheter en dylik fingradering av fröets härkomst måste bereda fröklängningsanstalterna vid isärhållande av de olika fröpartierna, samt med hänsyn jämväl till den fördyring av kottanskaffningen detta måste medföra, funne sig emellertid centralrådet ej kunna förorda ett införande i lagtexten av mera detaljerade uppgifter i fråga om härkomstens angivande än att, i överensstämmelse med centralrådets ovan framförda förslag, säljaren åläggas skyldighet att förutom län även angiva det landskap, inom vilket fröet skördats.

Med hänsyn till vad i yttrandena anförts synes, då skogsfröet är av inhemsk skörd, säljaren böra åläggas uppgiva län och landskap, inom vilka fröet skördats. Då säljare av skogsfrö är skyldig uppgiva länet och landskapet, inom vilka fröet skördats, är det av vikt, att odlare av skogsfrö och sedermera varje säljare lämnar sin köpare uppgift i berörda avseenden. Med hänsyn härtill bör undantag från denna bestämmelse icke göras ens vid de försäljningar, som enligt 7 § eljest äro undantagna från lagens tillämpning.

I fråga om *köksväxtfrö* äro de föreslagna bestämmelserna med avseende å säljarens uppgiftsskyldighet såtillvida lindrigare som uppgift om fröets renhetsgrad eller ogräshalt icke erfordras. Enligt 4 mom. erfordras ej heller angående dylikt frö, som skördats å utländsk ort, uppgift härom.

6 mom.

Frö av ifrågavarande slag importeras i regel, anför *lantbruksstyrelsen*, från utlandet. Då fröet sedan utportioneras i små poster, torde det i allmänhet ställa sig svårt att med avseende å var och en av dessa lämna uppgift angående renhetsgraden och ogräshalten. Ogräshalten hos ifrågavarande slag av frö är ej heller av så stor betydelse som hos annat frö, då ogräset i köksväxtodlingar i regel rensas bort för hand.

I några yttranden över lantbruksstyrelsens tidigare förslag (*Västra Östergötlands trädgårdssällskap* m. fl.) erinrades, att uppgift om renhetsgraden och ogräshalten borde stadgas i fråga om de till släktet Beta och familjen Umbelliferæ hörande frön.

För min del finner jag ej skäl att i denna del frångå lantbruksstyrelsens förslag, i följd varav för köksväxtfrö uppgifterna skola omfatta, förutom säl-

jarens namn och adress, fröets slag och, där så kan ske, fröets sort och stam, ävensom grobarheten.

7 mom. För det fall att blandfrö eller blandsäd säljes under beteckningen *avrensningsfrö* föreslår *lantbruksstyrelsen*, att uppgiftsskyldigheten skall omfatta allenast säljarens namn och adress ävensom fröets ogräshalt; och har styrelsen härom anført:

Vid rensning av frö uppkomme vissa avfallsliknande blandningar, som vanligen benämndes avrensningsfrö. Då även ett dylikt frö under vissa förhållanden kunde användas till utsäde, men det icke vore möjligt att därom lämna uppgift i de olika avseenden, som stadgades i fråga om annat frö, hade uppgiftsskyldigheten i fråga om sådant frö ansetts kunna inskränkas till att omfatta säljarens namn och adress och fröets ogräshalt, under förutsättning dock att fröet uttryckligen angäves med beteckningen avrensningsfrö. Köparens uppmärksamhet borde därigenom särskilt hava riktats på beskaffenheten av det utsäde, som köpet avsåge.

Mot uppgiftsskyldigheten i denna del har erinran framställt av *Sveriges fröengrossistförening* och *Föreningen Sveriges spannmålsintressenter*, vilka anført:

Fordran på uppgiftsplikt angående ogräshalten vid försäljning av avrensningsfrö vore enbart ägnad att i hög grad fördyra en vara så mindrevärdig, att den överhuvud taget icke kunde bära några analyskostnader alls och ej heller vore i behov av analysering. Skyldighet att — förutom uppgift å säljarens namn — tydligt beteckna sådan vara såsom avrensningsfrö syntes ur alla synpunkter tillfyllest.

Med hänsyn till den fara, som avrensningsfröet utgör i fråga om spridning av ogräs, ofta av svårartad beskaffenhet, synes mig avseende icke kunna fästas vid den av nämnda föreningar gjorda hemställan. Då emellertid understundom såsom avrensningsfrö säljes jämväl frövara, som icke är att anse såsom blandning, synes *lantbruksstyrelsen*s förslag böra jämkas så, att även ett dylikt avrensningsfrö faller under nu ifrågavarande stadgande.

3 §.

Bestämmelsen i denna paragraf motsvarar vad i 2 § första stycket och 3 § av *lantbruksstyrelsen*s tidigare förslag samt i 3 § av styrelsen senare förslag finnes stadgat.

I motiveringen till det tidigare förslaget har *lantbruksstyrelsen* angående den utfästelse från säljarens sida, varom här är fråga, anført följande:

Hade säljaren icke redan vid köpets avslutande lämnat köparen uppgift om fröets renhetsgrad, ogräshalt eller grobarhet, borde köparen äga rätt förutsetta, att utsädet i nämnda avseenden motsvarade de fordringar, som skäligen kunde ställas på ett användbart, gott utsäde, ett utsäde av normal beskaffenhet. Skulle fröet icke motsvara, vad säljaren sålunda skulle anses hava tillförsäkrat, vore detta givetvis att anse såsom fel i varan och köparen äga den rätt till skadestånd, som i sådant fall kunde tillkomma honom enligt gällande civil-

rättsliga bestämmelser. Till förebyggande av att säljaren vid leveransen skulle, med åberopande av föreskrivna intyg, kunna anse sig berättigad att leverera ett utsäde av sämre beskaffenhet än som köparen vid köpets avslutande sålunda skäligen bort kunna förutsätta, hade ansetts nödigt att åt berörda, rent civilrättsliga regel gäves uttryck i förevarande lag. I nu avsedda fall borde emellertid säljaren tillika vara skyldig, att, då varan levererades, avlämna de stadgade uppgifterna.

Särskilda omständigheter kunde även föreligga, som utgjorde hinder för säljaren att senast vid leveransen avlämna intyg angående fröets renhetsgrad, ogräshalt eller grobarhet, exempelvis då för höstsådden försåldes ett utsäde, som kanske omedelbart före försäljningen skördats, eller då under vårsådden en köpman underskattat behovet av utsädesvara och för att tillfredsställa sin kundkrets nödgades i sista stund anskaffa mera sådant. Vid sådana brådskande leveranser för tillgodoseende av utsädesbehovet medgäve tiden ofta icke företagande av en undersökning. I dylika och liknande fall borde säljaren kunna få leverera utsädet utan att avlämna de föreskrivna uppgifterna angående renhetsgraden, ogräshalten eller grobarheten hos fröet, men borde då anses hava tillförsäkrat, att varan i berörda avseenden motsvarade ett utsäde av normal beskaffenhet. Ifrågavarande befrielse för säljaren att lämna uppgifter om utsädets renhetsgrad, ogräshalt eller grobarhet borde emellertid endast undantagsvis kunna ifrågakomma. Hade säljaren skäligen kunnat medhinna undersökning av varan före leveransen för att kunna avgiva föreskrivna uppgifter eller ägde han eljest tillförlitlig kännedom om varan för att kunna fullgöra uppgiftsskyldigheten, borde han givetvis icke därifrån befrias. Självfallet vore, att — även om sådana särskilda omständigheter, som skulle av säljaren kunna åberopas för befrielse att lämna uppgift om ett frös renhet, ogräshalt eller grobarhet, vore för handen — säljaren vore skyldig att senast vid leveransen avlämna övriga föreskrivna uppgifter.

I flera yttranden över lantbruksstyrelsens tidigare förslag gjordes erinringar beträffande den utfästelse från säljarens sida, som förevarande stadgande avser, och anfördes därvid huvudsakligen följande: Stadgandet innebure en förskjutning av det civilrättsliga ansvaret, enär enligt presumptionen säljaren skulle anses hava utfäst en högre kvalitet än som i allmänhet fordrades för leveransgill vara (*Skånes handelskammare och handelskammaren i Göteborg m. fl.*). — Presumtionen vore obillig i fråga om försäljning av höstutsäde av årets skörd. Säljarens ansvar borde avse årets genomsnittliga kvalitet av ifrågavarande förslag för utsädesbruk (*Malmöhus läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott*). — Vidare anfördes, att det vore stötande, att en affärsman, som levererat ett fullgott utsäde, skulle fällas till bötesstraff, om han ej avlämnade föreskrivna uppgifter. Ej heller borde bötesstraff drabba säljare i fall, då särskilt avtal om kvalitet exempelvis efter prov träffats. Ett sådant avtal borde respekteras. (*Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, Föreningen Sveriges spannmålsintressenter.*)

I yttrande över det tidigare förslaget har vidare *länsstyrelsen i Uppsala län* anført bl. a.:

När underlåtenhet att vid köpets avslutande avlämna uppgift om fröets renhetsgrad, ogräshalt eller grobarhet verkade såsom en tillförsäkran av vissa egenskaper, borde underlåtenhet att senast vid fröets levererande avlämna uppgift i enahanda hänseenden otvivelaktigt icke medföra straffan-

svar. Det finge förutsättas, att säljaren vore kriminellt ansvarig även för oriktighet av den presumerade uppgiften; i annat fall skulle ifrågavarande föreskrift icke äga sin rätta plats i den föreslagna lagen. I överensstämmelse härmed torde 3 § (i det tidigare förslaget) böra utgå.

I sin motivering till det senare förslaget har *lantbruksstyrelsen* anfört:

Något kriminellt ansvar i förevarande avseende (för oriktighet av den presumerade uppgiften) hade givetvis icke avsetts och torde icke heller kunna utläsas ur den föreslagna lagtexten. Emellertid torde den förpliktelse, stadgandet i 3 § av det tidigare förslaget avsåge att reglera, inträda redan på grund av föreskriften i 3 § uti det senare förslaget. Ur civilrättslig synpunkt syntes stadgandet därför kunna och böra utgå. Bestämmelsen torde dock i viss mån försvara sin plats ur straffrättslig synpunkt. En säljare, som icke senast då fröet levererades till köparen avlämnade föreskriven uppgift angående fröets renhetsgrad, ogräshalt eller grobarhet, torde givetvis icke vara hemfallen till straff, därest han styrkte, att särskilda omständigheter — såsom att han icke skäligen kunnat medhinnna undersökning av varan före leveransen — för- anlett dylik uraktlåtenhet. Till denna straffrihetsgrund hade hänsyn tagits under 7 § i det tidigare förslaget i form av hänvisning till 3 §. Emellertid syntes det lantbruksstyrelsen under ovan angivna förhållanden lämpligast, att 3 § i det tidigare förslaget alldeles utginge och att dess straffrättsliga innebörd i sin helhet angäves under 7 §.

Även i flera yttranden över lantbruksstyrelsens senare förslag har ifrågavarande spørsmål berörts.

Kommerskollegium har i sitt yttrande i denna del, däri *länsstyrelsen i Uppsala län* instämt, anfört bl. a.:

Vid avtal om framtida, måhända t. o. m. på avhämtning från köparens sida beroende leverans från visst bestämt fröparti kunde förekomma fall, då dylik presumtion finge anses obillig gent emot säljaren. Det syntes vara köparens sak att vid köpeavtalets avslutande förskaffa sig de utfästelser och det bevismaterial, som erfordrades för genomdrivande av ett skadeståndsanspråk. Bestämmelsen borde helst helt uteslutas. Därest så ej skedde, borde emellertid presumtionen i varje fall ej ifrågakomma, därest enligt författningen underlåtenhet att lämna uppgift icke vore straffbelagd, d. v. s. under de i förslagets 5 § och 7 § sista stycket angivna omständigheterna. Ej heller torde presumptionen böra komma till användning i det fall att annorlunda avtalats mellan säljaren och köparen, åtminstone ej om avtalet skett i skriftlig form.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har anfört, bl. a.:

På grund av bevisvärigheterna inom fröhandeln och de olägenheter, som följde därav, torde uppgiftsplikt visserligen behövas, men påföljden av uppgiftspliktens försummande syntes kunna begränsas till att den i 3 § föreslagna presumptionen angående leveransavtalets innehåll trädde i tillämpning.

Vad lagförslaget innebure för det fall, att föreskriven uppgift lämnades först vid leveransen samt enligt denna uppgift det levererade fröet icke hölle fastställt normaltal, men varan det oaktat utan anmärkning mottoges av köparen, vore icke klart.

Även i andra avseenden syntes otydlighet föreligga angående förhållandet mellan lagförslaget och 1905 års köplag, exempelvis i det fall, som omför- mälades i sistnämnda lags 47 §.

Sveriges fröengrossistförening och *Föreningen Sveriges spannmålsintressenter* ha förklarar sig icke ha något i princip att invända mot den föreslagna presumptionen men erinrat, att uttrycket 'gott frö' borde utbytas antingen mot 'frö av medelgod beskaffenhet' eller mot 'frö av årets genomsnittskvalitet'.

Enligt allmänna regler skall, där ej annat överenskommits eller eljest av omständigheterna framgår, en frövara, som säljes till användning såsom utsäde, motsvara de fordringar, som skäligen kunna ställas på ett gott utsäde av ifrågavarande slag. I de fall, då vid köpets avslutande uppgifter angående varans beskaffenhet lämnats, bli givetvis dessa avgörande vid bedömande av varans leveransgillhet. För de fall däremot, då uppgift om varans beskaffenhet ej lämnats vid köpslutet, har av skäl, som i lantbruksstyrelsens yttrande angivits, ansetts erforderligt att i förevarande lag upptaga en bestämmelse, varigenom fastställas grunderna för bedömandet av en utsädesvara av leveransgill eller normal beskaffenhet. Då de normaltal, som i sådant avseende skola tjäna till ledning, komma att, på sätt av 4 § framgår, fastställas i fråga om varje särskilt års utsäde och alltså grundas på företagna analyser av utsädesvaror av årets skörd, lärer icke med fog kunna göras gällande, att genom en sådan bestämmelse sker någon förskjutning i det civilrättsliga ansvaret, så att säljaren skulle komma att stå i ansvar för att varan äger högre kvalitet än som motsvarar vad enligt allmänna regler är gällande i detta avseende. Därest under tiden mellan köpslutet och leveransen ett normaltal ändras, står säljaren, därest normaltalet skärpes, givetvis i ansvar endast för det vid köpslutet gällande normaltalet, varemot säljaren för den händelse normaltalet lindras bör äga räkna sig till godo det vid leveransen gällande lindrigare normaltalet. I detta sammanhang må jämväl nämnas, att i ett av högsta domstolen genom dom den 12 februari 1919 avgjort mål köpare av timotejfrö av sådan grobarhet, att det skulle kunna av honom säljas såsom fullgott utsädesfrö, ansetts icke behöva åtnöjas med vara, innehållande mindre procent rent, grott frö än timotejfrö måste innehålla för att jämlikt en av lantbruksstyrelsen utfärdad instruktion kunna av frökontrollanstalt plomberas. (N. J. A. 1919 sid. 50). Har i själva köpeavtalet lämnats bestämd utfästelse angående varans renhetsgrad, ogräshalt eller grobarhet skall den presumption, som uppställas i förevarande paragraf, givetvis icke äga tillämpning.

I ett par yttranden har ifrågasatts, att i de fall, då säljarens ansvar skall bedömas enligt presumptionen, fritaga honom från skyldighet att vid leveransen lämna föreskrivna uppgifter om varans beskaffenhet. En dylik inskränkning i uppgiftsskyldigheten synes mig emellertid icke tillräddlig. Den grundläggande principen i lagen är säljarens uppgiftsskyldighet. Genom att i nu berörda avseenden eftergiva denna skulle det syfte, man med lagen vill ernå, nämligen att undersökning av en frövara, som säljes till utsäde, verkställas och att köparen erhåller kunskap om dess lämplighet till utsäde, komma att i väsentlig grad äventyras. Genom en så omfattande inskränkning i uppgiftsskyldigheten skulle ock övervakandet av lagens efterlevnad komma att avsevärt försvåras och effektiviteten av lagen att minskas. Att begränsa upp-

giftsskyldigheten till endast de fall, då en utsädesvara icke motsvarar normaltalens fordringar, lärer svårligen låta sig göra. Under vissa förhållanden innebär, såsom lantbruksstyrelsen framhållit, uppgiftsskyldigheten även en fördel för säljaren, då han, därest köparen med vetskap om utsädets beskaffenhet använt detsamma, i regel icke lärer kunna göras ansvarig, i fall skörden blir otillfredsställande.

Avlämnar icke säljaren, även då presumptionen skall tillämpas, uppgift om varans renhetsgrad, ogräshalt och grobarhet senast då utsädesvaran avlämnas till köparen, skall han alltså vara underkastad jämväl det straffrättsliga ansvaret för underlåtenhet att avlämna uppgift. Däremot bör i anledning därav att uppgiften icke överensstämmer med vad säljaren enligt förevarande paragraf skall anses ha tillförsäkrat något ansvar i nyssnämnda avseende icke drabba honom. Ej heller skall straffrättsligt ansvar följa, där på grund av särskilda omständigheter hinder mött för säljaren att avlämna uppgift i nämnda avseenden senast då varan avlämnas till köparen, exempelvis då för höstsådden försäljes ett utsäde, som kanske omedelbart före försäljningen skördats, och undersökning av utsädet skäligen icke kunnat medhinnas. Beträffande försäljningar för höstsådden av årets utsäde torde dock i de flesta fall svårigheter icke möta att avlämna uppgift angående utsädets beskaffenhet.

Lämnas föreskriven uppgift först vid leveransen och varan enligt uppgiften icke håller fastställt normaltal men varan det oaktat mottagits av köparen, måste säljaren anses hava fullgjort vad honom enligt nu förevarande lag åligger. På köparen ankommer sedan att enligt allmänna regler göra gällande sin talan mot säljaren för fel i varan. För bevarande av sin rätt att anställa talan har han tydligen att iakttaga de anmärkningsfrister, vilka gälla i fråga om köpet.

I detta sammanhang må erinras, att jämväl då försäljning sker efter prov uppgiftsskyldighet åvilar säljaren; dylik skyldighet föreligger även då köpare före köpet satts i tillfälle att undersöka varan eller prov därav. I de avseenden uppgift skall lämnas eller alltså angående de egenskaper hos varan, som icke genom en yttre besiktning kunna utrönas, komma uppgifterna att bli normerande men i övrigt skola gälla allmänna regler för köpet.

4 §.

Denna paragraf motsvarar 4 § i lantbruksstyrelsens förslag.

I det senare förslaget har stadgandet givits en något ändrad avfattning, varom *lantbruksstyrelsen* anfört:

Givet vore, att sådana förhållanden kunde inträffa, som borde föranleda ändring av ett fastställt normaltal, exempelvis om till följd av ogynnsamt bärningsväder något år grobarheten hos det årets fröskörd skulle bliva lägre än under vanliga förhållanden. Ur ordningssynpunkt borde normaltalet fastställas för varje skörd, det vill säga årligen. Skedde en sådan ändring under tiden mellan ett köps avslutande och leveransen av fröet borde säljaren givetvis äga åberopa den lindring, som sålunda kunde hava inträtt, liksom en skärpning, som under en dylik mellantid kunde hava vidtagits, icke borde kunna göras gällande mot säljaren.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har erinrat, att avfattningen av 4 § syntes giva en strängare regel än som enligt motiveringen vore åsyftat.

Sveriges utsädesförening har anfört:

Som det vore av synnerlig vikt för utsädeshandeln att i god tid (redan vid tiden för inköpen, således beträffande vissa gräs- och rotfruktsfröer redan på sommaren) ha normaltalen till ledning, syntes det nödvändigt, att en *fast* skala bestämdes, i vilken givetvis efter insamlade av uppgifterna beträffande skördens kvalitet lindringar gällande för föreliggande år kunde, där så ansåges skäligt, av lantbruksstyrelsen göras.

Gotlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har anfört:

För fastställande av normaltal för varje särskilt års utsäde med avseende å renhetsgrad, ogräshalt eller grobarhet talade visserligen starka skäl men innebure tydligen ett rätt stort osäkerhetsmoment för handeln, som syntes kunna bli till skada för lantmännen å sådana orter, t. ex. å Gotland, där tidig spannmålsförsäljning vore vanlig, därest vederbörande ämbetsverk ej i tid kungjorde eller kunde bestämma dessa normaltal.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har framhållit, att normaltal med avseende å renhet och grobarhet torde för skogsfrö kunna fastställas för en period av flera år, förslagsvis 5 år. För tallen måste givetvis en serie normaltal angivas med hänsyn till de olika växtplatser, varifrån fröet skördats.

Sveriges fröengrossistförening och *Föreningen Sveriges spannmålsintressenter* hava hemställt, att vid fastställandet av normaltalen, vilket borde ske före den 1 januari varje år, representanter för fröhandeln måtte erhålla medbestämmanderätt.

Någon ändring i det av lantbruksstyrelsen senast framlagda förslaget i denna del synes mig icke erforderlig. Stadgandets avfattning möjliggör det av utsädesföreningen förordade förfarandet. Tydligt är emellertid, att fastställandet av normaltalen icke kan äga rum förrän genom tillräckligt antal analyser tillförlitlig kännedom vunnits om beskaffenheten av årets skörd. De lindringar i normaltalen, som då kunna fastställas, komma med den avfattning, stadgandet erhållit, att gälla även de köp av utsäde av årets skörd, som tidigare må hava slutits. Även om för skogsfrö normaltalen kunna antagas bli oförändrade under flera år i följd, torde någon olägenhet att årligen fastställa dem icke föreligga, särskilt som normaltal för alla fröslag torde komma att utfärdas i ett sammanhang.

I flera yttranden över det tidigare förslaget hemställdes, att säljaren skulle åläggas att lämna uppgift även angående normaltalet för det sålda utsädet eller särskilt angiva, då varan icke motsvarade normaltalens fordringar. En dylik uppgiftsskyldighet synes mig dock bliva alltför betungande för säljaren.

5 §.

Det i denna paragraf upptagna stadgandet motsvaras av 9 § andra punkten i lantbruksstyrelsens senare förslag. I det tidigare förslaget förefanns icke någon bestämmelse av motsvarande innehåll.

Lantbruksstyrelsen har anfört:

Enligt vad lantbruksstyrelsen erfarit, lär det förekomma, att fröhandlare, mot vilken skadeersättningsanspråk framstälts, till sitt fredande åberopat i vederbörande frökatalog men ej i köpeavtalet angivet förbehåll. Dylikt förbehåll hade åtminstone i ett fall, som kommit till lantbruksstyrelsens kännedom, från sakkunnigt håll ansetts utgöra hinder för ett framgångsrikt anlitande av domstolsvägen. Emellertid torde förbehåll av sådan art lätt undgå köparens uppmärksamhet. Ehuru lantbruksstyrelsen hölle före, att förbehåll, varom nyss nämnts, icke vore bindande för köparen, så torde dock till undanröjande av tvekan i förevarande avseende uti lagen böra intagas uttryckligt stadgande där-om, att säljaren ej må i syfte att vinna befrielse från ersättningsskyldighet åberopa annat förbehåll än sådant, som intagits i skriftligt avtal med köparen.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har anfört:

Med bestämmelsens avfattning skulle tveksamhet uppstå, huruvida exempelvis blott och bart en hänvisning till en katalog rörande visst fröslag med däri intagna särskilda bestämmelser, bland annat innehållande förbehåll, som här avsåges, skulle vara tillfyllest för att befria säljaren från skadeståndsskyldighet. En dylik hänvisning kunde, särskilt i ett tryckt köpeavtal, ske å en obemärkt plats och därför lätteligen bliva förbisedd av köparen. Skulle ett stadgande i förevarande syfte verkligen fylla sin bestämmelse, torde förbehållet böra till sitt innehåll uttryckligen angivas i avtalet.

Såsom länsstyrelsen erinrat synes den avfattning, lantbruksstyrelsen givit ifrågavarande bestämmelse, icke fullt tydligt angiva vad därmed åsyftas. En omformulering av bestämmelsen har därför vidtagits, och skall i enlighet härmed ett förbehåll om annan grund än den eljest gällande för bedömande av säljarens skadeståndsskyldighet i anledning av fel i varan icke vara giltigt med mindre det skriftligen avfattats och härvid till sitt innehåll tydligt angivits. En hänvisning allenast till priskurant eller därmed jämförligt meddelande från säljaren, såsom exempelvis kataloger, prospekt eller allmänna försäljningsanbud har ansetts icke i detta avseende uppfylla kravet på noggrant angivande av avtalets innehåll på denna punkt.

6 §.

I 2 § av lantbruksstyrelsens senare förslag förekommer ett stadgande med förbud mot försäljning till utsäde av vissa fröslag (röd- och alsikeklöver, vitklöver och timotej) ävensom av blandfrö och avrensningsfrö, där frövaran innehåller en viss större ogräshalt. Försäljning till utsäde av nämnda fyra fröslag skulle sålunda ej få äga rum, där varan innehölle mer än tre gånger så många ogräsfrön, som enligt gällande bestämmelser för statsplombering av nämnda fröslag må förekomma i plomberingsbar vara. Försäljning av blandfrö eller avrensningsfrö till utsäde skulle ej få ske, därest varan innehölle större antal ogräsfrön än som finge förekomma vid försäljning av timotejfrö.

Till detta stadgande saknas motsvarighet i det tidigare förslaget. I några yttranden över nämnda förslag hade hemställts om förbud mot försäljning till utsäde av mindrevärdigt frö.

Angående detta spörsmål har *lantbruksstyrelsen* anfört:

I sitt tidigare förslag förklarade lantbruksstyrelsen sig anse, att en begränsning av rätten att sälja utsädesvara vore obehörlig. Erfarenheten hade emellertid lärt, att en av de största svårigheterna vid kampen emot ogräsen — särskilt de slag av ogräs, som spredes enbart eller huvudsakligen genom frön — vore, att nya mängder ogräsfrön tillfördes jorden genom orent utsäde. Särskilt stor fara för odlingen innebure detta förhållande i fråga om de växter, som användes för vallkultur, nämligen gräsen och vallbaljväxterna, i första hand timotejen och klöverarterna, där i oren utsädesvara antalet ogräsfrön kunde uppgå till flera hundratusen per kilogram. Av lantbruksstyrelsen sålunda anförda synpunkter hade också föranlett, att lagstiftningen i fråga om utsädeshandeln i många fall innefattade jämväl direkt förbud att sälja utsädesvara, som i för hög grad vore bemängd med ogräsfrö. Av den utländska lagstiftningen på ifrågavarande område framginge också, att så vore fallet i Norge, Finland, England, Canada och Nordamerikas förenade stater.

Lantbruksstyrelsen ville i detta sammanhang erinra därom, att 1918 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt om vidtagande av åtgärder för underlättande av kampen mot ogräs. Ett viktigt led i denna kamp utgjorde enligt lantbruksstyrelsens förmenande hindrandet av ogräsets spridning genom oren utsädesvara.

Vid revideringen av sitt förra förslag i ämnet hade styrelsen på grund av vad sålunda anförts funnit sig böra i viss utsträckning föreslå förbud för handel med utsäde, som i avsevärd grad förorenats av ogräsfrö. Då vallväxtutsädet mest bidroge till spridningen av ogräs, hade lantbruksstyrelsen ansett sig böra begränsa sitt förslag att omfatta de vanligen använda vallväxternas frö eller frö av timotej och klöver jämte blandfrö och avrensningsfrö.

I enlighet med gällande bestämmelser för svensk frökontroll upptog förslaget antalet per kg. frövara förekommande ogräsfrön såsom avgörande för frågan, huruvida varan finge saluföras såsom utsäde eller ej. Lantbruksstyrelsen hade i sitt förslag till bestämmande av gränsen för tillåten halt av ogräs utgått ifrån att vara, som innehölle mera än tre gånger så många ogräsfrön, som finge förekomma i statsplomberat utsäde, och vilken enligt bestämmelserna för frökontrollen skulle betecknas som oren vara, icke finge salubjudas såsom utsäde.

I fråga om det föreslagna förbudet mot försäljning av de förenämnda fyra fröslagen har någon erinran icke framställts i de över förslaget avgivna yttrandena. Däremot hava i några yttranden erinringar gjorts mot förslaget i vad det avser blandfrö och avrensningsfrö.

Östergötlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har i sitt yttrande, däri *länsstyrelsen* i länet instämt, anfört:

Följden av inrymmande i lagen av en bestämmelse om förbud mot försäljning av blandfrö och avrensningsfrö syntes lätteligen bliva den, att en stor del frö ej komme att kunna säljas, varför priset på den del av fröpartiet, som kunde försäljas, säkerligen bleve så mycket högre som avfallsprodukten bleve större. Man hade tvivelsutan anledning räkna med, att säljaren för framtiden önskade erhålla samma förtjänst som nu, och därför bleve det i sista hand köparen-jordbrukaren, som finge betala merpriset.

Å andra sidan torde det icke kunna förnekas, att lagbestämmelser avseende försäljningen jämväl av blandfrö vore nödvändiga till undvikande av ett kringgående av lagen, varvid likväl en mindre snäv gräns ifråga om ogräsförekomsten syntes vara motiverad, så att gränsen exempelvis sattes till två gånger den

för timotej föreskrivna. Utskottet funne en dylik ändring motiverad av den ökade användning, som dylikt blandfrö numera funne i betesmarkerna, där det väl i allmänhet icke betydde så synnerligen mycket, om ogräshalten i utsädet vore relativt hög.

Beträffande avrensningsfröet stode detta, enligt utskottets förmenande, så helt uti en klass för sig, att några bestämmelser angående ogräsförekomst m. m. rörande detta lämpligen icke torde böra medtagas.

För att emellertid förhindra, att köparen av dylikt frö skulle sakna vetskap om beskaffenheten av den vara han köpte, ville utskottet föreslå, att i en eventuell lagstiftning bestämmelse inrymdes därom, att avrensningsfrö icke finge utbjudas vid sådan försäljning, som i lagen avsåges, med mindre å den säck el. dyl., vari fröet inrymdes, tydligt funnes angiven en beteckning, utmärkande varans beskaffenhet, exempelvis genom påtryck av orden »Oren vara» eller »Avrensingsfrö».

Kristianstads läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har i sitt yttrande, däri *länsstyrelsen* instämt, anfört:

Det torde vara odisputabelt, att under nuvarande förhållanden med fri handel spredes otaliga massor ogräsfrön genom det i handeln förekommande avrensningsfröet, men om säljaren förpliktades att uppgiva antalet ogräsfrön i ifrågavarande fröslag, torde det bli ett fåtal jordbrukare, som med vetskap om en abnorm ogräshalt i fröpartiet föredroge att använda detsamma å odlad jord. Å hagmarksbeten däremot, där insådd av frö mången gång kunde vara erforderlig och där avkastningen beräknades ej kunna betala dyrbara fröslag, och där en del ogräsfrön knappast kunde vara till någon nämnvärd olägenhet, torde dylikt avrensingsfrö med fördel kunna användas.

Att helt förbjuda handeln med dylikt frö ansåge utskottet därför ej vara av behovet påkallat.

Sveriges fröengrossistförening och *Föreningen Sveriges spannmålsintressenter* ha i sitt yttrande anfört:

Bestämmelsen i vad den avsåge blandfrö och avrensingsfrö vore fullständigt olämplig. Dessa frövaror och i all synnerhet avrensingsfrö hade sin huvudsakligaste användning för insåning i betesmarker, till vilket ändamål dess prisbillighet särskilt inbjöde. För sådant ändamål kunde mången gång vissa ogräsfröer, t. ex. kvickrot m. fl., vara till gagn. Blandfröer och avrensingsfröer borde helst undantagas från förbudet eller i varje fall den tillåtna ogräshalten avsevärt höjas.

I det av *Södra Kalmar läns fröodlingsförening* avgivna yttrandet, däri *hushållningssällskapets förvaltningsutskott* ävensom *länsstyrelsen* instämt, har å andra sidan påkallats viss skärpning till förekommande att vissa fröslag, som till följd av för hög ogräshalt var för sig ej finge försäljas till utsäde, bleve försäljningsdugliga, när de blandades med varandra; och har föreningen i sådant avseende anfört, bl. a.:

Uppgiftsskyldighet hade föreslagits beträffande blandfrös sammansättning, när frö av visst slag inginge till större myckenhet än 5 % av varans vikt. Eftersom blandningsdelarna enligt detta stadgande till övervägande del måste vara kända, borde det då utan svårighet och utan större besvär eller kostnad vara möjligt att med ledning av plomberingsbestämmelserna för respektive fröslag, som inginge i blandningen, beräkna huru stort antal ogräsfrön blandningen i

fråga högst finge hålla för att försäljning till utsäde skulle vara tillåten. För övriga i blandningen ingående fröslag, vilka var för sig ej överstege 5 % och för vilka uppgiftsskyldighet ej föreskrevs, ävensom för avrensingsfrö borde det tillåtna antalet ogräsfrön sättas betydligt lägre än som vore medgivet vid försäljning av timotejfrö.

Såsom lantbruksstyrelsen framhållit sprides ofta genom orent utsäde ogräsfrön i mycket stor utsträckning. Att ett dylikt utsäde för odlingen måste innebära en stor fara torde ligga i öppen dag. Lika med lantbruksstyrelsen anser jag därför, att direkt förbud bör i förevarande lag meddelas mot försäljning till utsäde i vissa fall av frövara med en alltför stark ogräshalt. Ett dylikt förbud utgör otvivelaktigt ett viktigt led i åtgärder för sådant bekämpande av ogräsen, som avses i en framställning från 1918 års riksdag.

Förslaget om förbud mot försäljning till utsäde av rödklöver, alsikeklöver, vitklöver och timotej med viss större ogräshalt har i de däröver avgivna yttrandena lämnats utan erinran, varemot i fråga om förbudet mot försäljning till utsäde av blandfrö och avrensingsfrö med större halt av ogräs framställts erinringar, avseende dels skärpningar dels lindringar i lantbruksstyrelsens förslag.

Vad blandfröet angår torde en skärpning i den riktning Södra Kalmar läns fröodlingsförening angivit medföra alltför invecklade bestämmelser, och synes mig vad å andra sidan i yttrandena andragits till stöd för en lindring i förbudet angående försäljning av dylikt frö ej heller vara av beskaffenhet att lantbruksstyrelsens förslag i denna del bör frångås.

Beträffande däremot avrensingsfröet synes fog föreligga för att bestämmelserna något lindras i förhållande till stadgandena angående blandfröet, då av helt naturliga skäl avrensingsfröet måste innehålla större halt ogräsfrö än blandfröet. Faran av en lindring beträffande avrensingsfröet synes med hänsyn till dess särskilda användning ej heller vara avsevärd. Att helt borttaga förbudet i fråga om avrensingsfröet och sålunda möjliggöra att ett avrensingsfrö finge säljas till utsäde, oaktat det till övervägande del kanske består av ogräsfrö, torde däremot icke vara tillrådligt. En lämplig begränsning synes kunna vinnas, om förbudet att till utsäde sälja avrensingsfrö kommer att gälla sådan vara, som innehåller mer än dubbelt så stort antal ogräsfrön som må förekomma i fråga om timotejfrö.

7 §.

Denna paragraf, som motsvarar 5 § i lantbruksstyrelsens förslag, innehåller bestämmelser angående undantag från lagens tillämpning beträffande vissa försäljningar.

Enligt första undantaget skall vad i lagen stadgas icke äga tillämpning, där den, som odlat fröet, säljer det till någon, som icke själv skall använda det till utsäde.

*1:sta
undantaget.*

Till motivering av detta undantag har *lantbruksstyrelsen* anfört:

Det första undantaget åsyftade det fall, då odlare av ett frö försålde detsamma till någon, som icke själv skulle använda det till utsäde, i regel således en återförsäljare. I allmänhet vore utsädet då i större eller mindre grad ännu en råvara, som köparen, innan varan av honom avyttrades, låte undergå behandling genom rensning och dylikt för att färdigställas till utsäde. Med hänsyn härtill och då angående varans beskaffenhet uppgift måste lämnas, då den sedan försålde att användas till utsäde, hade ifrågavarande försäljning från odlare till återförsäljare ansetts kunna undantagas.

I yttrande över det tidigare förslaget anfördes av *Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott* att producenten borde vara skyldig lämna garanti för varans beskaffenhet.

I yttranden över det senare förslaget har *länsstyrelsen i Örebro län* anmärkt, att undantaget kunde medföra vissa nackdelar; och *Sveriges fröengrossistförening* och *Föreningen Sveriges spannmålsintressenter* — vilka anmärkt, att undantag av ifrågasatt art icke borde ifrågakomma och därvid uttalat att det för att kvalitativt höja odlingarna och framför allt råda bot på förekomsten av ogräs icke vore tillfyllest med lagstiftningsåtgärder rörande fröhandlarnas försäljning av utsädesvaror till förbrukaren, — hava vidare angående första undantaget anfört, bl. a.:

I varje fall torde det ifrågasatta första undantaget under inga omständigheter böra gälla uppgiften om »fröets slag och, där sådant ske kan, sort och stam». Uppgift av nyss nämnda slag vore av sådan natur, att odlaren icke borde fritagas från ansvarsskyldighet vid felaktig uppgift av sådant slag. Uppgift om fröets sort, stam etc. kunde överhuvud taget endast odlaren lämna.

Vid försäljning av frö från odlare till återförsäljare läser uppgiftsskyldighet icke böra föreligga med avseende å fröets renhetsgrad, ogräshalt eller grobarhet, enär varans beskaffenhet i nämnda avseenden förändras genom behandling, som återförsäljaren genom rensning eller på annat sätt i regel vidtager, innan varan av honom försäljes. Däremot synes med skäl krav kunna ställas på en viss uppgiftsskyldighet från odlarens sida i fråga om sort och stam samt smittsam sjukdom, varmed utsädet kan vara behäftat. Att i dessa avseenden stadga uppgiftsskyldighet för odlaren torde emellertid vara förenat med vissa olägenheter, då i många fall det torde få förutsättas, att odlaren icke besitter sådan utbildning, att han kan med någon större grad av säkerhet bedöma varans beskaffenhet i sist angivna hänseenden. Härtill kommer att, därest uppgiftsskyldighet av nu ifrågavarande slag skulle stadgas för odlaren, den frihet, som enligt tredje undantaget i vissa fall föreslås för handelsköpens del, givetvis icke skulle kunna medgivas beträffande uppgiftsskyldighet i de avseenden, som ålades odlare.

2:dra undantaget. Enligt lantbruksstyrelsens tidigare förslag skulle uppgiftsskyldighet icke föreligga, där den, som odlat fröet, försålde detsamma till någon, som själv skulle använda det till utsäde, och försäljningen ej skedde efter offentligt ut-

bjudande eller i sådan omfattning, att säljaren vore att anse såsom köpman.

I yttranden över förslaget erinrades: av *Östergötlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott* att lagtexten borde förtydligas, så att därav framginge, att försäljning å torg, auktion o. s. v. ej vore undantagen; av *Stockholms handelskammare*, att undantaget borde klarare preciseras; av *handelskammaren i Göteborg* att uttrycket »offentligt utbudande» vore juridiskt snävare än förslaget förutsatte; av *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* att undantaget borde formuleras så, att uppgiftsskyldighet bortföle endast i det fall, att försäljningen skedde endast tillfälligtvis och i mindre omfattning samt utan offentligt utbudande; av *Sveriges utsädesförening* att undantaget borde skarpare begränsas, så att exempelvis en större lantegendom, som ej dreve handelsrörelse men ändå tämligen affärsmässigt idkade försäljning, komme under lagen; samt av *Älvsborgs läns södra hushållningssällskaps förvaltningsutskott*, att undantag borde göras även för hushållningssällskap, som under exceptionella förhållanden nödgades anskaffa utsäde till jordbrukare inom sitt verksamhetsområde.

I det senare förslaget har lantbruksstyrelsen vidtagit den ändring i stadgandets formulering att satsen »eller i sådan omfattning, att säljaren är att anse såsom köpman» uteslutits; och har *lantbruksstyrelsen* anfört:

Även det fall, då odlare försälde fröet till någon, som själv skulle använda det till utsäde, det vill säga till annan odlare, hade med viss begränsning ansetts kunna undantagas. I regel vore det här fråga endast om mindre försäljningar grannar emellan, säljare och köpare kände merendels varandra personligen och ofta kanske köparen haft tillfälle att själv se varan under dess växttid. Att under sådana förhållanden ålägga säljaren uppgiftsskyldighet angående varan hade icke ansetts erforderligt. I den mån dessa försäljningar emellertid antog en så att säga mera offentlig karaktär, såsom då de skedde å torg, auktion, efter annonsering eller utsändande av cirkulär, priskuranter eller dylikt, i vilka fall den säkerhet för köparen, som låge i ett mera personligt förhållande till säljaren, icke vidare vore till finnandes, borde lagen givetvis äga tillämpning.

Så borde ock enligt det tidigare förslaget bliva förhållandet, om försäljningarna skedde i sådan omfattning, att säljaren vore att anse såsom köpman. Då emellertid en lantman knappast under några förhållanden syntes kunna anses såsom köpman, torde sistnämnda bestämmelse vara utan betydelse och därför böra bortfalla.

Sveriges utsädesförening har anfört:

Redan i sitt yttrande över det ursprungliga lagförslaget framhöll föreningen, att fara föreläge för att den i förslaget gjorda begränsningen av uppgiftspflicht för den, som själv odlat fröet och som sålde det till annan odlare, vilken skulle använda det till eget utsäde, ej vore tillräcklig för att hindra, att så avsevärda mängder särskilt med avseende på ogräshalt mindrevärdigt utsäde komme att försäljas, att det med lagen avsedda gagnet i hög grad förringades. Vore det fråga om handel mellan verkliga grannar kunde det nog vara riktigt, att köparen i vanliga fall varit i tillfälle bese odlingen redan under växttiden, men då lagen enligt föreliggande förslag icke hindrade en odlare i t. ex. Uppland att sälja sitt frö till en egendom i Skåne, syntes det osannolikt, att köpa-

ren i dylika fall skaffat sig kännedom om det inköpta fröets beskaffenhet i alla avseenden.

Redan nu bedreves en icke obetydlig handel mellan gårdar olika län emellan, och man kunde hålla för sannolikt, att en sådan handel komme att ökas avsevärt, just då det gällde sådana sämre fröpartier, vilka på grund av den nya lagen icke funne köpare bland utsädeshandlande.

Det hände nämligen ofta, att relativt stora odlare av t. ex. timotejfrö producerade en frövara, som hölle så hög halt av svårare ogräsfrön, att det innebure en verklig fara för en annan odlare, om han använde dylikt frö som utsäde. Större konsumenter komme visserligen även fortfarande att fordra vissa garantier vid sina fröinköp, även då dessa skedde från annan odlare, men mindre odlare vore i detta hänseende i vanliga fall icke så försiktiga, detta i all synnerhet om fröutsädet inköptes från någon större egendom. Stora fröpartier skulle säkerligen komma att försälas direkt till andra odlare utan att undergå någon som helst rensning för ogräsfrö. Ginge handeln däremot genom köpmännen, bleve partierna som regel åtminstone i någon mån rensade, vadan stora mängder av de lätt bortsorterade, svårare ogräsfröerna bleve oskadliggjorda, då de däremot vid handel mellan odlare ånyo komme att utsås.

På grund av vad sålunda framhållits borde enligt föreningens mening för *vallväxtfrön* uppgiftsplikt för *ogräsfrö* åläggas odlare även vid försäljning till annan odlare, oaktat detta ej skedde efter offentligt utbudande i förslagets mening.

Sveriges fröengrossistförening och Föreningen Sveriges spannmålsintressenter hava uttalat, att ifrågavarande undantagsbestämmelse under alla omständigheter borde utgå, och till stöd härför anført, bl. a.:

Lantbruksstyrelsens motivering, att sådana försäljningar huvudsakligast komme till stånd mellan grannar, vore ej tillfyllest för att berättiga till frihet för uppgiftstväng. Syftet med den föreslagna lagen skulle ju vara ett höjande av odlingen kvalitativt sett. Det vore givet, att under sådana omständigheter ett undantag som det nyssnämnda icke borde ifrågakomma. Sålde odlaren direkt till annan jordbrukare, som själv skulle använda varan till utsäde, då skulle givetvis även odlaren underkastas exakt samma uppgiftsskyldighet som ålegat en köpman, därest han varit säljare. Ofta förekomme att jordbrukaren, ehuru han icke ägde att yrkesmässigt driva handel och icke förde handelsböcker, uppköpte frö av andra jordbrukare på närliggande orter och försålde detta till jordbrukare i hemorten eller däromkring. Det vore givet, att denna osunda trafik genom den föreslagna undantagsparagrafen komme att ökas.

Å andra sidan har i ett par yttranden hemställts om viss lindring i förevarande stadgande.

Sålunda har *Örebro läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott* — som i annat sammanhang hemställt, att lagen icke borde avse utsäde av strå- och trindsäd — erinrat, att för den händelse så emellertid skulle bliva fallet, lagen i allt fall icke borde givas tillämpning å försäljning av utsäde av strå- och trindsäd, som ägde rum jordbrukare emellan, vare sig offentligt utbudande låge till grund för avslutet eller ej.

Kristianstads läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har i yttrande, däri *länsstyrelsen* i länet instämt, uttalat, att den av lantbruksstyrelsen tidigare föreslagna lydelsen av ifrågavarande undantagsstadgande borde bibehållas, då

därigenom lagen komme att kunna på ett smidigare sätt tillämpas, och vidare anført:

I södra Sverige skedde försäljning av höstutsäde i stor myckenhet direkt av odlarna till förbrukarna och därigenom möjliggjordes för ett stort antal jordbrukare att till skäliga priser erhålla ett lämpligt utsäde även vid tider, då sen skörd inträffat eller då tröskning av den nyss inbärgade grödan ej kunnat medhinnas före sådden. Ett offentliggörande av var dylikt utsäde funnes till salu måste dock anses nödvändigt och därmed skulle enligt förslaget uppgiftsskyldighet om utsädets renhet, ogräshalt och grobarhet inträda. En analys av utsädet skulle måhända mången gång ej medhinnas och en tillförsäkring att utsädet motsvarade de av lantbruksstyrelsen fastställda normaltalet för dylikt utsäde skulle mången jordbrukare vara obenägen lämna med påföljd att vid vidriga förhållanden t. o. m. utsädesbrist skulle kunna uppstå.

Med den uppgiftsskyldighet, som enligt förevarande lagstiftning ifrågasättes för säljare av en utsädesvara, har man, såsom förut framhållits, velat åstadkomma, att undersökning av utsädesvaran äger rum och att framför allt den, som skall använda fröet till sådd, må erhålla kännedom om varans lämplighet för sitt ändamål. En odlare, som säljer sitt frö till någon, som själv skall använda det till utsäde, bör alltså rent principiellt åläggas samma uppgiftsskyldighet som en köpman, vilken säljer fröet till utsäde. I denna uppgiftsskyldighet har dock en viss begränsning ansetts böra ske med hänsyn till handeln grannar emellan, då köparen själv är i tillfälle att följa varans produktion, i många fall kanske i samma utsträckning som om han själv odlat varan, och därför ej är i behov av uppgifter angående densamma, åtminstone ej i samma grad som när han köper ett för honom okänt utsäde. Att för denna handel, som kanske ofta sker i form av byte av utsäde grannar emellan, stadga en på undersökning av varan baserad uppgiftsskyldighet synes icke erforderligt. Härtill kommer, att en kontroll över efterlevnaden av en sådan uppgiftsskyldighet skulle vara så gott som omöjlig, varigenom även lagens effektivitet skulle äventyras. Visserligen skulle det vara önskvärt att, på sätt utsädesföreningen hemställt, odlaren kunde åläggas uppgiftsskyldighet beträffande varans ogräshalt i fråga om vallväxtfrön även vid handel grannar emellan, men med hänsyn till vad nyss anförts synes ej ens en sådan uppgiftsplikt böra stadgas.

Undantaget har i lantbruksstyrelsens senare förslag begränsats så, att där försäljningen ej sker efter offentligt utbudande lagen ej skulle äga tillämpning, och synes även mig en sådan begränsning vara tillfyllest. Såsom lantbruksstyrelsen erinrat måste nämligen försäljning å torg eller auktion, försäljning efter annonsering, utsändande av priskuranter, cirkulär eller dylikt vara att anse såsom försäljning efter ett offentligt utbudande och förty falla under lagens tillämpning. Så snart odlaren alltså begagnar sig av reklam eller av propaganda i någon form för att vinna avsättning för sin vara, bör lagen äga tillämpning.

Vad angår de av förenämnda föreningar omförmälda försäljningar, då en odlare köper utsäde av en annan och sedan säljer det, komma dylika försäljningar tydligen under lagen; därmed inträder ock uppgiftsskyldighet för säljaren.

3:dje
undantaget.

Enligt lantbruksstyrelsens förslag skulle vidare uppgiftsskyldighet icke föreligga, där köp av frö sker mellan köpmän i och för deras rörelse och dem emellan vid köpets avslutande skriftligen överenskommits, att stadgandena angående uppgiftsskyldigheten ej skola äga tillämpning å köpet.

Angående detta undantag har *lantbruksstyrelsen* anfört:

I handeln köpmän emellan förekomme ofta fröpartier, som kanske först i andra eller tredje hand underginge rensning eller annan behandling för att bringas upp till fullgott utsäde. Att beträffande sådana försäljningar av en ännu icke färdigställd utsädesvara ålägga säljaren uppgiftsskyldighet angående varans beskaffenhet skulle för det ändamål, ifrågavarande lagstiftning äsyftade, vara utan någon nämnvärd betydelse och endast medföra ett antal onödiga analyser av varan. Ifrågavarande försäljningar borde därför undantagas från lagens tillämpning. Emellertid torde undantaget böra utsträckas till all handel med utsäde köpmän emellan i och för deras rörelse med hänsyn till de olika meningar, som kunde göra sig gällande, huruvida en vara undergått tillräcklig behandling för att anses såsom färdigställd utsädesvara. Härigenom skulle visserligen även handeln av en färdigställd vara köpmän emellan komma utom lagens tillämpning, men några avsevärdare olägenheter härav torde icke vara att befara, om såsom villkor uppställdes, att för undantag från lagens tillämpning tillika erfordrades, att säljare och köpare vid köpets avslutande skulle hava skriftligen överenskommit därom. Det torde näppeligen kunna antagas, att en köpare inginge en sådan överenskommelse i de fall, då han hade intresse av att säljaren fullgjorde den honom eljest åvilande uppgiftsskyldighet. Köparen vore ju i sin tur skyldig att, om han sedermera sålde varan att användas till utsäde, avlämna föreskrivna uppgifter om varans beskaffenhet.

I yttrande över det tidigare förslaget erinrade *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, att föreskriften om iakttagande av skriftlig form för ifrågavarande överenskommelse medförde den olägenheten, att reglerna om anbud i avtalslagen skulle sättas ur kraft, när det gällde köp av utsäde.

I yttrande över det senare förslaget har anförts: av *kommerskollegium* att kollegium icke kunde finna, att det vore av behovet påkallat att här uppställa fordran å skriftlig form för giltighet av överenskommelse mellan säljaren och köparen angående undantaget ifråga och att en dylik föreskrift vore avvikande från de allmänna avtalsbestämmelserna; samt av *Gävleborgs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott*, med vilket *länsstyrelsen* i länet instämt, att handeln med utsäde köpmän emellan borde lämnas fullständigt oberoende av ifrågavarande lagstiftning, då en reglering av dylik handel icke kunde anses hava direkt betydelse för syftet med lagstiftningen.

Försäljningar köpmän emellan i och för deras rörelse, vilka avse en ännu icke färdigställd utsädesvara, böra, såsom lantbruksstyrelsen anfört, undantagas från lagens tillämpning, men synes ett dylikt undantag icke behöva göras beroende därav att säljare och köpare därom träffa särskild överenskommelse. Enligt lantbruksstyrelsens förslag skulle även ett handelsköp, som omfattar en färdig utsädesvara, undantagas från lagens tillämpning, så framt därom mellan säljare och köpare vid köpets avslutande träffats skriftlig överenskommelse. För min del anser jag emellertid, att då ett handelsköp avser en frövara,

som är färdig att utan rensning eller annan behandling användas till utsäde, säljare och köpare icke böra medgivas rätt att träffa överenskommelse om att köpet skall undantagas från lagens tillämpning. För en köpman, som av en annan köpman tillhandlar sig en utsädesvara för att utförsälja den till förbrukare, måste det nämligen vara av betydelse att äga tillförlitlig kännedom om utsädesvarans beskaffenhet. I många fall kanske han omedelbart säljer varan och för fullgörande av sin uppgiftsskyldighet gent emot förbrukarna blir nödsakad att åtminstone i viss utsträckning förlita sig på uppgifter, som han vid sitt köp kunnat förskaffa sig från sin säljare. Det synes mig därför mindre lämpligt, att lagen icke skulle göras ovillkorligt tillämplig jämväl å ett dylikt köp. Jag föreslår alltså, att köp av frö mellan köpmän i och för deras rörelse undantagas från lagens tillämpning endast i de fall, då varan uppenbarligen icke är avsedd att utan rensning eller annan behandling användas till utsäde.

Något särskilt stadgande i denna lag om vad som förstås med köpman torde ej vara erforderligt, då därom gäller den allmänna köplagens bestämmelser härutinnan.

I lantbruksstyrelsens senare förslag har såsom fjärde undantag upptagits det fall, att fröet är förpackat i emballage, försett med obruten plomb i enlighet med gällande bestämmelser för statsplombering av frövara, och tiden för plomberingsbevisets giltighet icke utlupit.

4:de
undantaget.

I det tidigare förslaget saknades motsvarighet till detta undantag.

Lantbruksstyrelsen har anfört:

Vore utsädesvara statsplomberad och levererades dylik vara i emballage med obruten plomb, torde köparen av det under plomben fästade plomberingsbeviset vinna erforderlig upplysning om varans beskaffenhet. Försäljning av dylik vara torde under sådana förhållanden kunna undantagas från lagens tillämpning. Levererades varan först sedan plomberingsbevisets giltighet utlupit, inträdde uppenbarligen ånyo säljarens uppgiftsskyldighet. Att sådan skyldighet jämväl föreläge, då plomben vore bruten, låge i öppen dag.

Mot förslaget i denna del har icke gjorts någon erinran, och synes det mig lämpligt att dylika försäljningar undantagas från lagens tillämpning.

I de fall, då, på sätt i det föregående angivits, uppgiftsskyldighet vid vissa försäljningar ansetts icke böra åligga säljaren, gäller givetvis undantaget icke blott uppgiftsskyldigheten utan jämväl övriga bestämmelser i lagen, jämväl således det i 6 § stadgade förbud. Såsom redan vid 2 § 4 och 5 mom. angivits, skall emellertid även vid de försäljningar, som i övrigt äro undantagna från lagens tillämpning, gälla: beträffande frö, som skördats å utländsk ort, att säljare är skyldig att härom lämna uppgift, samt beträffande skogsfrö, som är av inhemsk skörd, att säljare är skyldig uppgiva län och landskap, inom vilka fröet skördats.

Enligt 1 § åttonde stycket av lantbruksstyrelsens tidigare förslag skulle föreskriven uppgiftsskyldighet ej äga tillämpning, då försäljning omfattade frö av växter, avsedda för prydnadsändamål.

Undantag
för frö av
prydnads-
växter.

Länsstyrelsen i Uppsala län erinrade, att meningen syntes vara, att försäljningen *uteslutande* omfattade sådant frö. Åtskilliga växter odlades än för prydnadsändamål än för praktiskt bruk. Det skulle näppeligen vara praktiskt lämpligt att fästa sig vid den tilltänkta användningen i det individuella fallet.

I ett yttrande av *styrelsen för frökontrollanstalten i Borås* framhölls, att uppgiftsskyldighet beträffande grobarheten borde stadgas för prydnadsväxter, som inginge i handelsträdgårds behov; och i yttrande av *Västra Östergötlands trädgårdssällskap* uppräknades vissa prydnadsväxter, beträffande vilka uppgift om grobarhet ansågs önskvärd.

I sitt senare förslag har *lantbruksstyrelsen* givit stadgandet en i formellt avseende något ändrad avfattning; och har styrelsen anfört:

Ifrågavarande slags frö hade icke på långt när den ekonomiska betydelse som annat frö. Med hänsyn härtill och då lagen icke borde sträcka sig längre än som av förhållandena nödvändigtvis betingades, hade ifrågavarande frö ansetts kunna lämnas åsido. Av stadgandets formulering framginge emellertid, att om frö av en prydnadsväxt såldes för att odlas såsom lantbruksväxt, lagen skulle äga tillämpning. Nämnda formulering, sådan den kommit till uttryck i det tidigare förslaget, hade emellertid ansetts kunna giva anledning till missförstånd, nämligen såvitt anginge tolkningen av ordet »omfattar». Stadgandet hade med anledning härav underkastats en mindre, redaktionell ändring.

I lantbruksstyrelsens förslag i denna del har jag ansett ändring böra vidtagas i syfte att utmärka, att undantaget gäller försäljning av frö utav växter, avsedda uteslutande för prydnadsändamål. Försäljning av frö utav växter, som användas än för prydnadsändamål än för annat ändamål, falla alltså under lagen.

*Ifrågasatta
undantag.*

Enligt lantbruksstyrelsens förslag skulle vidare uppgiftsskyldighet icke föreligga, där frö sålts att levereras till köpare i utlandet.

Södra Kalmar läns fröodlingsförening, med vilken *hushållningssällskapet* och *länsstyrelsen* instämt, har framhållit, att landets utsädesproduktion och avsättningsmöjligheterna för denna i längden skulle bli bäst betjänt av att lagens bestämmelser i tillämpliga delar bleve gällande även vid försäljningar till utlandet; och *Älvsborgs läns norra hushållningssällskaps förvaltningsutskott*, med vilket *länsstyrelsen* instämt, har uttalat, att nu ifrågavarande undantag torde kunna menligt inverka på Sveriges försäljning till utlandet av utsädesvaror, en försäljning, som dock torde vara värd allt understöd.

För min del anser jag en undantagsbestämmelse av detta innehåll icke böra upptagas i lagen.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har hemställt, att från lagens tillämpning måtte undantagas viss försäljning, som skogsvårdsstyrelse bedriver; och har centralrådet härom anfört:

Vad anginge försäljningar av skogsfrö, som skogsvårdsstyrelse verkställde till utsäde inom eget verksamhetsområde, torde den i lagförslaget avsedda kon-

trollen enligt centralrådets uppfattning ej vara behöflig. Centralrådet funne detta desto mera påtagligt, som det enligt gällande förordning angående skogsvårdsstyrelser åläge skogsvårdsstyrelse att föranstalta om att inom verksamhetsområdet finnes tillräcklig tillgång på skogsfrö av lämplig beskaffenhet.

Med hänsyn härtill och då ett iakttagande av de föreslagna bestämmelserna skulle åsamka skogsvårdsstyrelserna ej ringa arbete och kostnad, finge centralrådet hemställa, att den föreslagna lagen ej måtte äga tillämpning, där skogsvårdsstyrelse säljer skogsfrö för användning till utsäde inom styrelsens verksamhetsområde.

Vad sålunda anförts synes mig icke vara av beskaffenhet att de av centralrådet omförmälda försäljningar böra undantagas från lagens tillämpning. Genom ett dylikt undantag skulle en betydande del av handeln med skogsfrö undandragas lagens tillämpning, vilket icke synes tillrådligt, särskilt som det här gäller försäljning direkt till förbrukaren. Vid försäljning i smärre partier kan uppgiftsskyldigheten liksom i fråga om trädgårdsfröet fullgöras på ett enkelt sätt, genom uppgiftens påstämpling å påse e. d.

I det av *Älvsborgs läns norra hushållningssällskaps förvaltningsutskott* avgivna yttrandet, däri *länsstyrelsen* instämt, har uttalats, att uppgiftsskyldighet icke borde stadgas i fråga om höstutsäde av årets skörd, vete och råg, enär utsädets undersökning hos frökontrollanstalt ofta icke medhunnas mellan skörden och sådden och lagens tillämpning i detta fall eljest lätt kunde giva anledning till tvistigheter mellan köpare och säljare.

Att eftergiva uppgiftsskyldigheten i dylika fall synes icke vara lämpligt. Däremot bör i fall, då uppgiftsskyldigheten undantagsvis icke kunnat fullgöras, säljaren icke drabbas av straffrättsligt ansvar, vilket ock framgår av 8 §.

Något undantag från lagens tillämpning, då fråga är om försäljningar av allenast smärre kvantiteter, har icke av lantbruksstyrelsen föreslagits; och har styrelsen härom i sin motivering anfört:

Det hade ifrågasatts att säljaren borde fritagas från all uppgiftsskyldighet, då fråga vore om försäljningar av mindre kvantiteter frö, exempelvis under 1 kilogram, eller då köpeskillingen ej överstege 10 kronor. Då det emellertid vore av vikt, att kvaliteten hos det frö, som utförsålades i små mängder, vore god — köpare vore här oftast mindre odlare, som vore i särskilt behov av skydd mot en underhaltig vara — samt den säljaren åvilande uppgiftsskyldighet kunde av honom fullgöras på ett jämförelsevis enkelt sätt, som ej borde medföra alltför stora besvär eller olägenheter, hade styrelsen ansett något undantag från uppgiftsskyldighet för säljaren vid mindre försäljningar icke böra medgivas.

I det yttrande, som *Sveriges fröengrossistförening* och *Föreningen Sveriges spannmålsintressenter* avgivit, har uttalats, att uppgiftsskyldighet vid dylika smärre försäljningar borde bortfalla, och ha föreningarna härom anfört:

Landbruksstyrelsens uppfattning, att uppgiftsskyldigheten, även om den omfattade småpartier, icke borde medföra allt för stora besvär eller olägen-

heter, kunde icke av köpmännen vitsordas. Den arbetsprestation, som under högsäsongen åläge personalen hos en fröfirma, vore så stor, att den icke finge utökas med mångskriveri mer än vad nödigt vore.

Såsom redan vid 1 § erinrats, bör uppgiftsskyldigheten beträffande smärre fröpartier, som utportioneras, kunna fullgöras på ett enkelt sätt, exempelvis genom uppgiftens anbringande å påsen medelst tryck eller påstämpling. Med hänsyn härtill och då borttagande av uppgiftsskyldigheten för smärre fröpartier skulle från lagens tillämpning undantaga en stor del av handeln med trädgårdsfrö, synes något undantag i den av föreningarna ifrågasatta riktningen ej böra medgivas.

8 och 9 §§.

Dessa paragrafer, som motsvara 7 och 8 §§ i lantbruksstyrelsens förslag, innehålla straffbestämmelser, 8 § för underlåtenhet att avlämna föreskriven förbindelse och för överträdelse av det 6 § meddelade förbud mot försäljning till utsäde av frövara i vissa fall, samt 9 § för oriktighet i avlämnad uppgift. Enligt 10 § andra stycket må dock ej dömas till ansvar enligt denna lag, där å förseelsen följer straff enligt allmänna strafflagen.

Den i 8 § angivna straffrihetsgrunden har redan tidigare vid 3 § berörts och avser exempelvis sådana undantagsfall, då för höstsådden försäljes ett utsäde, som kanske omedelbart före försäljningen skördats och undersökning av utsädet skäligen icke kunnat medhinnas, eller då under vårsådden en köpman underskattat behovet av utsädesvara och för att tillgodose sin kundkrets' behov av utsäde nödgats i sista stund anskaffa mera sådant.

Länsstyrelsen i Gotlands län har föreslagit, att säljaren borde åläggas att skriftligen uppgiva det hinder, som mött för avlämnande av föreskriven uppgift.

Om än ett visst fog härför kan förefinnas, synes mig dock stadgande härom icke böra meddelas.

Angående straffbestämmelserna har vidare *lantbruksstyrelsen* i sin motive-ring anfört:

Givet vore, att straff borde drabba säljaren, om han mot bättre vetande avlämnade oriktig uppgift. Ägde han däremot icke vetskap om uppgiftens oriktighet men avgivit densamma utan att hava vidtagit åtgärd, som på honom skäligen bort ankomma för att förskaffa sig kännedom om den försålda varans beskaffenhet vid den tid, då densamma levererades, måste säljaren anses hava gjort sig skyldig till en sådan försumlighet, att straffpåföljd för den oriktiga uppgiften borde drabba honom. Hade säljaren däremot låtit officiell frökrollanstalt provtaga varan och verkställa undersökning, som icke låge längre tid tillbaka, än att den kunde anses giva tillförlitligt uttryck för varans beskaffenhet vid leveransen, borde säljaren icke fällas till ansvar. Enligt avfattningen av 7 och 8 §§ åläge i nu angivna avseenden beviskyldigheten säljaren.

I fråga om uppgift angående renhetsgraden, ogräshalten eller grobarheten finge dock under inga omständigheter dömas till straff, så framt avvikelser ej överstege det analys spelrum, som i särskild ordning fastställdes. Det hade ansetts nödigt att till säljarens skydd meddela en dylik föreskrift, då två vid samma tid företagna analyser av samma vara kunde giva ett något skiljaktigt

resultat, även om vid båda fullt tillförlitlig metod användes. Särskilt gällde detta grobarheten. Dessa analyspelrum borde givetvis vara olika icke blott för renhetsgraden, ogräshalten och grobarheten utan även för skilda slag av utsäden. Analyspelrummen skulle fastställas av lantbruksstyrelsen.

I fråga om den i 9 § angivna straffrihetsgrunden erinrade *länsstyrelsen i Uppsala län* i sitt över det tidigare förslaget avgivna yttrande, att det föreslagna stadgandet ej tydligt återgäve meningen, som torde vara, att säljaren vore straffri för oriktig uppgift, när han icke insett eller med användande av skäligen omsorg bort inse oriktigheten. Skillnaden ägde betydelse, när säljaren känt t. ex. en viss ogräshalt, som emellertid överträffades av verkligheten, men i ond tro uppgivit en ännu lägre.

Länsstyrelsen i Hallands län har anmärkt, att analyspelrum beträffande skogsfrö borde fastställas av domänstyrelsen.

För min del finner jag ej skäl att i förevarande hänseenden frångå lantbruksstyrelsens förslag. Vad analyspelrummen angå, så äga dessa nära samband med bestämmelserna om fröundersökning. Då dylika bestämmelser meddelas av lantbruksstyrelsen jämväl beträffande skogsfrö, är det givet, att lantbruksstyrelsen har att fastställa analyspelrum även för dylikt frö.

Särskilda bestämmelser om orten, där förseelse mot lagen må åtalas, hava icke meddelats, utan böra i sådant avseende gällande bestämmelser om laga domstol i brottmål vinna tillämpning.

13 §.

Enligt förevarande paragraf skall Kungl. Maj:t äga meddela föreskrifter angående tillsynen å efterlevnaden av lagen.

Angående denna bestämmelse, som tillkommit i enlighet med hemställan i lantbruksstyrelsens senare förslag, har *lantbruksstyrelsen* anfört:

Några bestämmelser om ett övervakande av fröhandeln genom vissa officiella funktionärer, på sätt flerstädes i utlandet skett, ansågos i lantbruksstyrelsens tidigare förslag ej böra meddelas i vidare mån, än att det enligt förslaget tillkomme allmän åklagare att vaka över lagens efterlevnad.

Ehuru lantbruksstyrelsen vore förvissad därom, att landets fröhandlare i stort sett skulle låta sig angeläget vara att ställa sig en eventuell lag i ämnet till efter rättelse, så torde dock överträdelser därav kunna förväntas från mindre nogräknade fröförsäljares sida. Åklagarmyndigheten torde knappast medhinnna att hålla verksam tillsyn över lagens efterlevnad. Månheten om lagens effektivitet torde därför påkalla ytterligare, av Kungl. Maj:t utfärdade föreskrifter i detta avseende. Genom den kontroll, som dylika bestämmelser skulle möjliggöra, torde den eggelse till beivrande av förseelse mot samma lag, som tillförsäkrandet av viss bötesandel på sätt tidigare föreslagits åt angivare innebure, kunna undvaras.

Kommerskollegium har uttalat, att det för bedömandet, i vad mån förslaget kunde realiserats utan alltför vidlyftig kontrollapparat, varit önskvärt, att lant-

bruksstyrelsen närmare angivit huvuddragen av de bestämmelser, som styrelsen tänkt sig att Kungl. Maj:t enligt 13 § skulle utfärda om anordnande av tillsyn å författningens efterlevnad och om bestridande av kostnaderna för tillsynen, och *statskontoret* har framhållit, att det måste anses vara av synnerlig vikt, att förslag till bestämmelser rörande tillsyn å lagens efterlevnad ävensom en beräkning av de härav föranledda kostnaderna föreläge, innan beslut träffades angående lagförslaget ifråga.

Såsom lantbruksstyrelsen framhållit, torde det vara önskvärt och erforderligt, att föreskrifter angående tillsyn å lagens efterlevnad kunna meddelas av Kungl. Maj:t. Dylika föreskrifter böra emellertid göras så enkla som möjligt och icke medföra nämnvärd kostnad. Det torde sålunda vara tillfyllest att berättiga hos statens centrala frökontrollanstalt samt hos de med statsmedel understödda lokala frökontrollanstalterna anställda tjänstemän och provtagare ävensom hushållningssällskapens jordbrukskonsulenter och vandringssättare att, då anledning därtill förefinnes, uttaga prov av frövara hos säljare, som är underkastad bestämmelserna i förevarande lag, samt att av säljaren erhålla nödiga uppgifter angående varan. Kostnaderna för provtagningen ävensom för analysering av uttagna prov torde att döma av kostnaderna för kontroll i vissa tämligen närliggande fall, såsom av vattenhalten i inhemskt smör och fetthalten i ost, icke behöva uppgå till högre belopp än några få tusental kronor årligen och i varje fall kunna bestridas av redan tillgängliga anslag.»

Föredraganden uppläser härefter ett i enlighet med nu angivna grunder inom justitiedepartementet upprättat förslag till *lag med vissa bestämmelser angående handel med utsädesvaror* av den lydelse, *bilaga A* till detta protokoll utvisar, samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

N. Cervin.

Bil. A.

Förslag

till

Lag

med vissa bestämmelser angående handel med utsädesvaror.

Härigenom förordnas att, med ändring av vad lag eller författning innehåller häremot stridande, skall gälla som följer:

1 §.

Säljare av utsädesvara är, evad sådant av köparen påfordras eller icke, pliktig att, senast då varan avlämnas till köparen, avlämna skriftlig förbindelse av det innehåll, varom i 2 § förmåles.

Med utsädesvara förstås i denna lag frö, avsett till utsäde, däri inbegripet utsäde av stråsäd och trindsäd.

2 §.

1. Förbindelse, varom i 1 § sägs, skall, med iakttagande av vad i 2—7 mom. här nedan stadgas, innehålla uppgifter om:

- a) säljarens namn och adress;
- b) fröets slag och, där så kan ske, fröets sort samt i fråga om rotfruktsfrö och köksväxtfrö jämväl stam;
- c) fröets renhetsgrad, uttryckt i viktprocent rent frö;
- d) fröets ogräshalt, uttryckt i antal ogräsfrön på varje kilogram frö med särskilt angivande av sammanlagda antalet frön av sådana ogräs, som enligt de för fröundersökning vid statens centrala frökontrollanstalt och de med statsmedel understödda lokala frökontrollanstalterna gällande bestämmelser äro att anse såsom svårare;

e) fröets grobarhet, uttryckt i antalsprocent grott frö av det rena fröet.

2. I fråga om sådan frövara, som enligt de under 1 d) omförmälda bestämmelser är att anse såsom blandfrö eller blandsäd, skall, där frö av visst slag ingår i blandningen till större myckenhet än fem procent av varans vikt, säljaren vara skyldig att jämväl uppgiva de delar, i viktprocent räknat, med vilka frö av nyssnämnda myckenhet ingår i blandningen. Ingår frö av något slag till större myckenhet än tio procent, skall för varje sådant slag grobarheten särskilt uppgivas.

3. Har säljaren kännedom därom, att den gröda, varav utsädesvaran skördats, varit behäftad med sot, strimsjuka eller fusarios, eller att utsädesvaran är behäftad med sådan sjukdom, är han skyldig att jämväl därom lämna uppgift.

4. Har frövaran i sin helhet eller till någon del skördats å utländsk ort, skall, där ej fråga är om köksväxtfrö, sådant förhållande i uppgiften angivas med orden »utländskt frö».

5. I fråga om skogsfrö erfordras ej uppgift om fröets ogräshalt.

Är skogsfrö av inhemsk skörd, är säljaren skyldig att uppgiva län och landskap, inom vilka fröet skördats.

6. Avser försäljningen köksväxtfrö, är uppgift om fröets renhetsgrad eller ogräshalt ej erforderlig.

7. Säljes frövara under beteckningen avrensingsfrö, erfordras uppgift endast angående säljarens namn och adress samt varans ogräshalt.

3 §.

Har vid köpets avslutande säljaren ej avlämnat föreskriven uppgift angående fröets renhetsgrad, ogräshalt eller grobarhet, och innehåller ej heller köpeavtalet bestämd utfästelse angående varans beskaffenhet i nämnda avseenden, skall säljaren anses hava tillförsäkrat, att fröet i det eller de avseenden, varom uppgift eller utfästelse icke föreligger, motsvarar de fordringar, vilka angivas genom normaltalt, fastställda i den i 4 § stadgade ordning, eller vilka, där normaltalt ej fastställts för frö, varom fråga är, skäligen kunna ställas på ett gott utsäde av ifrågavarande slag.

4 §.

Normaltalt med avseende å renhetsgrad, ogräshalt och grobarhet fastställas i fråga om varje särskilt års utsäde i den utsträckning, som finnes erforderlig, beträffande skogsfrö av domänstyrelsen och i fråga om annat frö av lantbruksstyrelsen.

5 §.

Har vid avtal om köp av utsädesvara gjorts förbehåll om annan grund än den eljest gällande för bedömande av säljarens skadeståndsskyldighet i anledning av fel i varan, är det förbehåll utan verkan, där det ej blivit skriftligen avfattat eller där det skett allenast genom hänvisning till priskurant eller därmed jämförligt meddelande från säljaren.

6 §.

Frö av rödklöver, alsikeklöver, vitklöver eller timotej må ej säljas till utsäde, där varan innehåller mer än tre gånger så många ogräsfrön som enligt gällande bestämmelser angående statsplombering av frövara må förekomma för att den skall kunna plomberas.

Ej heller må blandfrö säljas till utsäde, där varan innehåller större antal

ogräsfrön än som enligt de i första stycket omförmälda bestämmelser må förekomma vid försäljning av timotejfrö.

Jämväl är förbjudet att till utsäde sälja avrensningsfrö, där det innehåller mer än dubbelt så stort antal ogräsfrön som enligt vad ovan stadgats må förekomma i fråga om timotejfrö.

7 §.

Vad ovan i denna lag är stadgat äger, med undantag av bestämmelserna i 2 § 4 mom. och 5 mom. andra stycket, icke tillämpning:

där den, som odlat fröet, säljer det till någon, som icke själv skall använda det till utsäde;

där den, som odlat fröet, säljer det till någon, som själv skall använda det till utsäde, och försäljningen ej sker efter offentligt utbudande;

där köp av frö sker mellan köpmän i och för deras rörelse och varan uppenbarligen icke är avsedd att utan rensning eller annan behandling användas till utsäde;

där fröet är förpackat i emballage, försett med obruten plomb i enlighet med gällande bestämmelser angående statsplombering av frövara, och tiden för plomberingsbevisets giltighet ej utgått.

Ej heller skall vad i denna lag föreskrivits äga tillämpning i fråga om försäljning av frö utav växter, avsedda uteslutande för prydnadsändamål.

8 §.

Underlåter säljare att i enlighet med vad i 1 och 2 §§ sägs avlämna där omförmäld förbindelse, straffes med böter från och med tio till och med ettusen kronor; dock må ej för underlåtenhet att avlämna uppgift angående renhetsgrad, ogräshalt eller grobarhet dömas till ansvar, där på grund av särskilda omständigheter hinder mött för säljaren att avlämna dylik uppgift senast då varan avlämnades till köparen.

Till böter från och med tjugufem till och med tvåtusen kronor vare den förfallen, som överträder det i 6 § stadgade förbud.

9 §.

Finnes i förbindelse, som säljare enligt 1 och 2 §§ avlämnat, uppgift vara oriktig, straffes säljaren med böter från och med tjugufem till och med tvåtusen kronor; dock må ej dömas till ansvar, där säljaren iakttagit vad på honom skäligen bort ankomma för att vinna kännedom om varans beskaffenhet vid den tid, då den avlämnades till köparen.

Uppgift om renhetsgrad, ogräshalt eller grobarhet skall ej anses oriktig, där avvikelsen från uppgiften ej överstiger av lantbruksstyrelsen fastställt analyspelrum.

10 §.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för överträdelse av denna lag, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång åtal i laga ordning anhängiggjorts, fällas till särskilt ansvar.

Till ansvar enligt denna lag må ej dömas, där å förseelsen följer straff enligt allmänna strafflagen.

11 §.

Allmän åklagare åligger att åtala förseelse enligt denna lag.

12 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

13 §.

Föreskrifter angående tillsynen å efterlevnaden av denna lag utfärdar Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1928.

Bil. B.

Lantbruksstyrelsens tidigare

Lantbruksstyrelsens föreliggande

Förslag**Förslag**

till

till

lag om vad iakttagas skall vid försäljning av utsädesfrö i vissa fall.**lag angående handel med utsädesfrö.¹**

1 §.

1 §.

Vid försäljning av utsädesfrö, däri jämväl inbegripet utsädesfrö av stråsäd och trindsäd, vare säljaren, evad sådant av köparen påfordras eller icke, pliktig att till köparen avlämna i skrift eller tryck bestämd uppgift angående:

Vid försäljning av utsädesfrö, däri jämväl inbegripet utsädesfrö av stråsäd och trindsäd, vare säljaren, evad sådant av köparen påfordras eller icke, pliktig att till köparen avlämna skriftlig bestämd uppgift angående:

- 1:o) säljarens namn och adress;
- 2:o) förslaget;

- 1:o) säljarens namn och adress;
- 2:o) *fröets slag samt, där sådant kan ske, sort och stam;*

3:o) fröets renhetsgrad, uttryckt i viktprocent rent frö;

3:o) fröets renhetsgrad, uttryckt i viktprocent rent frö;

4:o) fröets ogräshalt, uttryckt i antal ogräsfrön på varje kilogram frö med särskilt angivande av sammanlagda antalet beträffande ogräsen åkerkulla (*Anthemis arvensis*), färgkulla (*Anthemis tinctoria*), prästkrage (*Chrysanthemum leucanthemum*), gullkrage (*Chrysanthemum segetum*) och baldersbrå (*Matricaria inodora*);

4:o) fröets ogräshalt, uttryckt i antal ogräsfrön på varje kilogram frö med särskilt angivande av sammanlagda antalet *frön av sådana ogräs, som enligt gällande bestämmelser för den statliga frökontrollverksamheten äro att anse såsom svårare;*

5:o) fröets grobarhet, uttryckt i procent grobart frö.

5:o) fröets grobarhet, uttryckt i procent grobart frö.

Har fröet i sin helhet eller till någon del skördats å utländsk ort, skall sådant förhållande i uppgiften angivas medelst orden »utländskt frö».

Har fröet i sin helhet eller till någon del skördats å utländsk ort, skall sådant förhållande i uppgiften angivas medelst orden »utländskt frö».

I fråga om blandning av frö av olika förslag skall den uppgift, som säljaren efter ty ovan stadgas är skyldig avlämna, jämväl angiva de delar, i viktprocent räknat, vari frö av de olika slagen ingår i blandningen. In-

I fråga om sådan frövara, som enligt de för den statliga frökontrollverksamheten gällande bestämmelser är att anse såsom blandfrö eller bland-säd, skall, där frö av visst slag ingår i blandningen till större myckenhet än

¹ Det föreliggande förslaget avvikelser från det tidigare förslaget hava, i den mån de äro av någon saklig betydelse, angivits medelst kursivering.

går frö av något slag till större myckenhet än tio procent, skall för varje sådant slag grobarheten särskilt angivas.

Vad sålunda stadgats i fråga om blandning av frö av olika fröslag skall dock, så framt blandningen säljes under beteckningen avrensningsfrö, endast i den mån äga tillämpning, att uppgift skall lämnas angående säljarens namn och adress ävensom fröets ogräshalt, uttryckt på sätt ovan stadgas.

Äger säljaren kännedom om fröets sort eller stam eller om smittsam sjukdom, varmed fröet i anmärkningsvärd grad kan vara behäftat, omfattar säljarens uppgiftsskyldighet jämväl förhållande, om vilket säljaren sålunda äger kännedom.

I fråga om skogsfrö erfordras ej uppgift om fröets ogräshalt, men vare säljaren skyldig att, där sådant frö är av inhemsk skörd, jämväl uppgiva det län, inom vilket fröet skördats.

Avser försäljning köksväxtfrö, vare uppgift om fröets renhetsgrad eller ogräshalt ej erforderlig.

Vad ovan stadgas skall ej äga tillämpning, då försäljning omfattar frö av växter, avsedda för prydnadsändamål.

Ovan föreskrivna uppgifter skola avlämnas senast då fröet till köparen levereras.

fem procent av varans vikt, den uppgift, som säljaren efter ty ovan stadgas är skyldig avlämna, jämväl angiva de delar, i viktprocent räknat, vari frö av samma slag ingår i blandningen. Ingår frö av något slag till större myckenhet än tio procent, skall för varje sådant slag grobarheten särskilt angivas.

Vad sålunda stadgats i fråga om *blandfrö och blandsäd* skall dock, så framt blandningen säljes under beteckningen avrensningsfrö, endast i den mån äga tillämpning, att uppgift skall lämnas angående säljarens namn och adress ävensom fröets ogräshalt, uttryckt på sätt ovan stadgas.

Äger säljaren kännedom därom, att fröet är behäftat med sot, strimmsjuka eller fusarios, omfattar säljarens uppgiftsskyldighet jämväl detta förhållande.

I fråga om skogsfrö erfordras ej uppgift om fröets ogräshalt, men vare säljaren skyldig att, där sådant frö är av inhemsk skörd, jämväl uppgiva det län, inom vilket fröet skördats.

Aver försäljning köksväxtfrö, vare uppgift om fröets renhetsgrad eller ogräshalt ej erforderlig.

Uppgift, varom ovan stadgas, skall avlämnas senast då fröet levereras till köparen.

Vad ovan stadgas skall ej äga tillämpning i fråga om försäljning av frö utav växter, avsedda för prydnadsändamål.

2 §.

Försäljning av frö utav rödklöver, alsikeklöver, vitklöver eller timotej till utsäde må ej äga rum, där varan innehåller mer än tre gånger så många ogräsfrön, som enligt gällande bestämmelser för statsplombering av nämnda fröslag må förekomma i plomberingsbar vara.

Ej heller må försäljning av blandfrö eller avrensningsfrö till utsäde ske,

därest varan innehåller större antal ogräsfrön, än som, enligt vad ovan sägs, är medgivet vid försäljning av timotejfrö.

2 §.

Har ej vid köpets avslutande säljaren avlämnat i 1 § föreskriven uppgift angående fröets renhetsgrad, ogräshalt eller grobarhet, skall han anses hava tillförsäkrat, att fröet i det eller de avseenden, varom uppgift då icke lämnats, motsvarar de fordringar, som angivas genom normaltalt, fastställda i den i 4 § stadgade ordning, eller där normaltalt ej fastställts för frö, varom fråga är, som skäligen kunna ställas på ett gott frö av ifrågavarande slag.

Den omständigheten, att fröet, såvitt grobarheten angår, icke motsvarar vad säljaren enligt stadgandet i första stycket skall anses hava tillförsäkrat, må dock icke, utom beträffande havre och korn, av köparen kunna åberopas, där felet är att anse såsom ringa och säljaren i stället avlämnar en däremot svarande större myckenhet.

3 §.

Möter på grund av särskilda omständigheter hinder för säljaren att senast då fröet till köparen levereras avlämna i 1 § föreskriven uppgift angående fröets renhetsgrad, ogräshalt eller grobarhet, skall vad i 2 § första stycket stadgas om vad säljaren i fall, som i sistnämnda lagrum avses, skall anse hava tillföräkrat i fråga om fröets beskaffenhet äga motsvarande tillämpning.

4 §.

Normaltalt med avseende å renhetsgrad, ogräshalt eller grobarhet fastställs i den utsträckning, som finnes erforderlig, beträffande skogsfrö av domänstyrelsen och i fråga om annat frö av lantbruksstyrelsen.

3 §.

Har ej vid köpets avslutande säljaren avlämnat i 1 § föreskriven uppgift angående fröets renhetsgrad, ogräshalt eller grobarhet, skall han anses hava tillförsäkrat, att fröet i det eller de avseenden, varom uppgift då icke lämnats, motsvarar de fordringar, som angivas genom normaltalt, fastställda i den i 4 § stadgade ordning, eller där normaltalt ej fastställts för frö, varom fråga är, som skäligen kunna ställas på ett gott frö av ifrågavarande fröslag.

4 §.

Normaltalt med avseende å renhetsgrad, ogräshalt eller grobarhet fastställs i fråga om varje särskilt års utsäde i den utsträckning, som finnes erforderlig, beträffande skogsfrö av domänstyrelsen och i fråga om annat frö av lantbruksstyrelsen.

5 §.

Vad i 1 § stadgats äger icke tillämpning:

där den, som odlat fröet, försäljer detsamma till någon, som själv icke skall använda det till utsäde;

där den, som odlat fröet, försäljer detsamma till någon, som själv skall använda det till utsäde, och försäljningen ej sker efter offentligt utbudande eller i sådan omfattning, att säljaren är att anse såsom köpman;

där köp av frö sker mellan köpmän i och för deras rörelse och dem emellan vid köpets avslutande skriftligen överenskommits, att stadgandena i 1 § av denna lag ej skola äga tillämpning å köpet;

där frö sålts att levereras till köpare i utlandet.

Med köpman förstås här ovan en var, som, enligt vad särskilt finnes stadgat, är pliktig att föra handelsböcker.

6 §.

(Ej ändrad.)

7 §.

Underlåter säljare av frö att avlämna de i 1 § föreskrivna uppgifter och föreligger ej något av de fall, varom

5 §.

Vad i 1 § stadgats äger icke tillämpning:

där den, som odlat fröet, försäljer detsamma till någon, som själv icke skall använda det till utsäde;

där den, som odlat fröet, försäljer detsamma till någon, som själv skall använda det till utsäde, och försäljningen ej sker efter offentligt utbudande;

där köp av frö sker mellan köpmän i och för deras rörelse och dem emellan vid köpets avslutande skriftligen överenskommits, att stadgandena i 1 § av denna lag ej skola äga tillämpning å köpet;

där fröet är förpackat i emballage, försett med obruten plomb i enlighet med gällande bestämmelser för statsplombering av frövara, såvida tiden för plomberingsbevisets giltighet icke utlupit; samt

där frö sålts att levereras till köpare i utlandet.

Med köpman förstås här ovan en var, som, enligt vad särskilt finnes stadgat, är pliktig att föra handelsböcker.

6 §.

Sådant från utrikes ort infört frö, som, enligt vad särskilt stadgas, genom myndighets försorg skall, innan det till införsel utlämnas, undergå viss behandling för dess åtskiljande från inhemskt frö, må ej inom riket av den, som driver handel därmed, till köpare utlämnas, med mindre fröet är inneslutet i säck eller omslag, märkt med orden »utländskt frö».

I räkning eller faktura, som angår sådant frö, skall detsamma uttryckligen angivas såsom utländskt frö.

7 §.

Underlåter säljare av frö att avlämna de i 1 § föreskrivna uppgifter och föreligger ej *fall, varom* i 5 § för-

i 3 § eller 5 § förmåles, straffes med böter från och med tio till och med ettusen kronor.

För överträdelse av föreskrifterna i 6 § vare straffet böter från och med fem till och med tvåhundra kronor.

8 §.

(Ej ändrad.)

9 §.

Ersättning för skada, som säljare av frö, vilken fällts till ansvar enligt denna lag, må kännas skyldig att på grund av köpet gälda köparen, bedömes enligt därför gällande civilrättsliga bestämmelser.

10 §.

(Ej ändrad.)

måles, straffes med böter från och med tio till och med ettusen kronor.

För överträdelse av föreskrifterna i 6 § vare straffet böter från och med fem till och med tvåhundra kronor.

Ej må dömas till ansvar enligt denna paragraf, därest på grund av särskilda omständigheter hinder mött för säljaren att senast då fröet levereras till köparen avlämna i 1 § föreskriven uppgift angående fröets renhetsgrad, ogräshalt eller grobarhet.

8 §.

Finnas de angående sålt frö enligt 1 § lämnade uppgifter vara oriktiga, straffes säljaren med böter från och med tjugufem till och med tvåtusen kronor, där ej förbrytelsen är i allmänna strafflagen med straff belagd.

Uppgift om renhetsgrad, ogräshalt eller grobarhet skall ej anses oriktig, där ej avvikelser från uppgiften överstiger av lantbruksstyrelsen fastställt analys spelrum.

Ej må dömas till ansvar enligt denna paragraf, så framt visas, att säljaren iakttagit vad på honom skäligen bort ankomma för att förskaffa sig känedom om fröets beskaffenhet vid den tid, då detsamma levererades.

9 §.

Ersättning för skada, som säljare av frö, vilken fällts till ansvar enligt denna lag, må kännas skyldig att på grund av köpet gälda köparen, bedömes enligt allmän lag. *Ej må säljare i syfte att vinna befrielse från ersättningsskyldighet åberopa annat förbehåll beträffande leverans av frövara än sådant, som intagits i skriftligt avtal med köparen.*

10 §.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för överträdelse av denna lag, fortsätter samma förbrytelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång åtal i laga ordning anhängiggjorts, fällas till särskilt ansvar.

11 §.

(Ej ändrad.)

Av böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalle hälften kronan och hälften åklagaren. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, förvandlas de efter allmänna strafflagen.

12 §.

11 §.

Förseelse mot denna lag åtalas av allmän åklagare.

12 §.

Av böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalle hälften kronan och hälften åklagaren.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, förvandlas de efter allmänna strafflagen.

13 §.

Närmare föreskrifter angående intyg, som föranledas av stadgandena i 1 §, och om sättet för utnyttjande av dylikt intyg ävensom bestämmelser om anordnande av tillsyn å efterlevnaden av denna lag och om bestridande av kostnaderna för tillsynen meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den

Genom denna lag upphävas:
kungl. kungörelsen den 5 februari 1909 (nr 8) angående införsel av samt handel med vissa slag av utländskt frö, såvitt den avser handel; samt

kungl. kungörelsen den 4 april 1910 (nr 27) angående införsel av samt handel med utländskt barrträdsfrö, såvitt den avser handel.

Denna lag träder i kraft den

Genom denna lag upphävas:
kungl. kungörelsen den 5 februari 1909 (nr 8) angående införsel av samt handel med vissa slag av utländskt frö, såvitt den avser handel; samt

kungl. kungörelsen den 4 april 1910 (nr 27) angående införsel av samt handel med utländskt barrträdsfrö, såvitt den avser handel.

Bil. C.

Lantbruksstyrelsens redogörelse för lagstiftning angående handel med utsädesvaror i Norge och Canada.

I Norge utfärdades den 27 juni 1924 en lag om handel med kraftfoder, konstgödsel och utsädesvaror, vilken trädde i kraft den 1 oktober samma år. Enligt denna lag äger Konungen meddela närmare föreskrifter i ämnet ävensom utfärda förbud mot försäljning av utsädesvara, som icke fyller erforderliga kvalitetskrav i fråga om ogräshalt, grobarhet m. m. Genom en kunglig resolution den 12 september 1924 hava bestämmelser härutinnan utformats. Här nedan lämnas en kort redogörelse för de bestämmelser, som avse handeln med utsädesfrö.

Det viktigaste stadgandet häri är, att säljaren vid varje försäljning av frö av alla viktigare växtslag (strå- och trindsäd, flertalet vallväxter, samtliga rotfruktsväxter, vissa köksväxter m. fl.) är skyldig att lämna köparen vissa uppgifter rörande varan och dess beskaffenhet.

Avser försäljningen mer än 50 kg. frö av strå- och trindsäd samt andra storkorniga växtslag eller mer än 5 kg. av annan frövara av en och samma sort, är säljaren enligt nämnda resolution skyldig att, senast när varan levereras, på faktura eller annat särskilt dokument uppgiva:

- a) varans beteckning (växtslag och om möjligt sort);
- b) varans partinummer i enlighet med säljarens böcker;
- c) grobarhet;
- d) renhet;
- e) halt av ogräsfrö; samt
- f) odlingsplats för vallväxter, höstsäd och andra övervintrande växtarter.

Vidare skall enligt samma resolution emballaget vara försett med tydligt märke, utvisande säljarens namn samt ovan under a)—d) anförda uppgifter. Avser försäljningen mindre mängder än de ovan angivna, erfordras ej skriftlig garanti, men emballaget, vari fröet är förvarat, skall förses med tydligt märke, utvisande:

- a) säljarens namn;
- b) varans beteckning (växtslag och om möjligt sort);
- c) grobarhet;
- d) renhet;
- e) halt av ogräsfrö; samt
- f) odlingsplats för vallväxter, höstsäd och andra övervintrande växtarter.

Försiggår försäljningen från butik eller på liknande sätt, skall emballaget, varur frövaran tages, vara försedd med ett »plakat», upptagande nyssnämnda under a)—f) angivna uppgifter. Vid försäljning av trädgårdsfrö i portioner behöver dock uppgift lämnas endast om säljarens namn, växtslag och sort samt fröets grobarhet. Vid försäljning av blandsäd och blandfrö skall blandningens sammansättning procentuellt angivas.

Meränämnda resolution stadgar tills vidare förbud endast beträffande ogräshalten, som hos vissa fröslag ej får överskrida viss fastställd gräns, nämligen:

för timotej och blandfrö	1,5 %
» alsikeklöver	1,0 »
» rödklöver	0,75 »
» strå- och trindsäd	0,25 »

Den norska lagens bestämmelser gälla ej odlare, som omsätter utsäden av egen produktion, såvida han ej driver verklig handel med dylika varor.

Tillsynen å efterlevnaden av lagen och på grund därav meddelade bestämmelser utövas av föreståndarna för statens lantbrukskemiska kontrollstationer och frökontrollanstalter samt av polis- och tullmyndigheterna. Vederbörande departement äger överlämna tillsynen jämväl till andra och kan anställa särskilt auktoriserade provtagare, som ställas till kontrollstations förfogande.

Säljes vara i strid mot de föreskrifter, som utfärdas med anledning av lagen, eller överensstämmer varan icke med de av säljaren lämnade uppgifterna, blir säljaren, även om han är i god tro, skadeståndsskyldig.

Överträdelse av lagens bestämmelser eller med stöd av lagen utfärdade förbud och föreskrifter straffas med böter, där strängare straff icke följer enligt allmänna strafflagen.

För *Canada* utfärdades den 13 juni 1923 en lag: »The Seeds Act 1923.» Till en början torde det vara lämpligt att här förutskicka den anmärkningen, att lagen påbjuder, att alla utsädesvaror skola graderas i följande fem olika kvaliteter: inregistrerad, extra nr 1, nr 1, nr 2 och nr 3. Fordringarna härå — vilka i samband med utfärdandet av lagen fastställts av landets jordbruksminister — äro nog så stränga, särskilt för de två högsta kvaliteterna. Varan måste, bland annat, redan vid försäljningen vara analyserad.

Huvudstadgandet i lagen är, att ingen må sälja, offerera, annonsera, utställa eller hava i sin ägo för försäljning till sådd i *Canada* i emballage av vad slag det vara må (säckar, påsar, tunnor, kistor, lådor, järnvägsvagnar eller annan behållare) utsäden eller fröblandningar, innehållande frö av vete, havre, korn, råg, majs, hirs, åkerärter, åkerbönor, vicker, bovete, solros, lin, klöver, blå-luzern, gräsarter eller andra fröslag, som kunna komma att upptagas i av jordbruksministern utfärdade bestämmelser, och ej heller må någon sändning befraktas såsom utsäde, med mindre varje emballage, innehållande utsäde, eller vid detsamma säkert fästad etikett eller adresslapp på ena sidan och på sätt, som ovannämnda bestämmelser stadga, är försedd med följande tryckta uppgifter:

- a) säljarens namn och adress;
- b) fröslagets eller fröslagens namn;
- c) sortens namn, om frövaran är betecknad såsom tillhörande någon av kvalitetsgraderna »Inregistrerad» eller »Extra nr 1»;
- d) sortens namn, för den händelse den är känd, om frövaran är märkt såsom tillhörande någon av graderna nr 1, nr 2 eller nr 3;
- e) frövarans kvalitetsgrad, angiven med något av följande namn: inregistrerad, extra nr 1, nr 1, nr 2 eller nr 3, och för frö av klöver, gräs eller andra foderväxter eventuellt nr 1 blandning, nr 2 blandning eller nr 3 blandning;
- f) nummerbeteckningen å den av frökontrollanstalt eller utsädesinspektör utfärdade attesten;
- g) produktionsområde.

Nyssnämnda föreskrifter omfatta, såsom synes, vad som är stadgat för försäljning av utsäde av landets viktigaste kulturväxter — stråsäd, trindsäd, vallväxter och lin — men även för försäljning av frö av rotfrukts- och köksväxter (författningen nämner rova, kålrot, foderbeta, sockerbeta, morot, raps, palster-nacka, rädisa, lök och tomat) finnas liknande stadganden. Dylikt frö får ej

försäljas, med mindre det är fritt från svårare ogräs och skall antingen vara graderat och etiketterat, på sätt för försäljning av utsäde av stråsåd m. m. är stadgat, eller också skall uppgiftsplikten omfatta bland annat säljarens namn och adress, fröslag och sort, grobarhetsprocent, om denna understiger den fastställda minimigränsen m. m.

I fråga om alla viktigare kulturväxter skall det för försäljning avsedda utsädet tillhöra någon av ovan omnämnda, särskilt fastställda kvalitetsgrader. Om så ej är fallet, får detsamma ej försäljas.

Till sortfrågan tager den canadensiska lagen stor hänsyn, då den vid försäljning stadgar obligatorisk uppgiftsplikt av sort i fråga om alla slag av rotfrukts- och köksväxtfrö samt i fråga om alla övriga utsäden och fröslag, då det gäller varor av de båda högsta kvalitetsgraderna »Inregistrerat» och »Extra nr 1». I övriga fall skall sorten endast uppgivas, då den är känd.

Lagen äger icke tillämpning å

a) frövara, som är såld för att rensas och graderas, innan den utbjudes till försäljning såsom utsäde;

b) frövara, som är lagrad i och för rensning och gradering, förutsatt dock att platsen för lagringen ej är tillgänglig för köpare av utsäde eller att frövaran är etiketterad »lagrad för rensning»;

c) utsädesvara av stråsåd, bovete, åkerärter, åkerbönor och majs, som är odlad, såld och levererad av någon lantbrukare på hans egen gård i och för användning till utsäde av köparen själv, såframt ej köparen av nämnda utsäde vid tiden för försäljningen av säljaren erhållit ett intyg om att sagda utsäde skall vara underkastat bestämmelserna i föreliggande lag;

d) försäljning av elitutsäde, som producerats av en växtförädlare och av honom försäljes till en utsädesproducent, så framt detta utsäde ej åter skall säljas.

Enligt lagen äger jordbruksministern tillsätta en rådgivande myndighet, en statens utsädeskommitté, som har att uppgöra förslag till de närmare bestämmelser, som skola fastställas i sammanhang med lagen. Denna kommitté har bland annat att föreskriva minimigränserna för de olika kvalitetsgraderna av olika utsädesvaror samt att företaga de ändringar härutinnan, som kunna betingas av olika årgångar och dyl.; att bestämma vilka växtarter, som skola betecknas såsom svårare ogräs; att bestämma huru de försök och undersökningar skola utföras, vilka avse att utröna, huruvida sorter utbjudas under falskt namn eller huruvida en ny sort verkligen är att betrakta såsom sådan; att fastställa, huru de uppgifter, som åtfölja försålda frövaror, skola uppställas och anbringas å emballage och dyl.; att bestämma minimigränserna för den grobarhethalt, som erfordras för att olika frövaror av rotfrukts- och köksväxter skola för försäljning kunna märkas på sätt lagen angiver; samt att för övrigt förorda, vad som kan anses vara nödvändigt för att giva tillräckligt eftertryck åt lagens bestämmelser.

För tillsyn å lagens efterlevnad finnas i olika delar av landet anställda inspektörer, vilka hava en jämförelsevis vidsträckt befogenhet.

Påföljden av överträdelse av denna lag är böter, vilka vid upprepad förseelse kunna uppgå till 250 dollars.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 27 januari 1928.

N ä r v a r a n d e:

justitierådet VON SETH,
justitierådet WEDBERG,
regeringsrådet PLANTING-GYLLENBÅGA,
justitierådet ALEXANDERSON.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 16 december 1927, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat förslag till *lag med vissa bestämmelser angående handel med utsädesvaror*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av revisionssekreteraren Styrbjörn Dahlqvist.

Förslaget föranledde följande yttranden av *lagrådet* och dess *särskilda ledamöter*.

Förslaget i allmänhet.

Justitierådet Alexanderson, med vilken *justitierådet Wedberg* och *regeringsrådet Planting-Gyllenbåga* i huvudsak instämde:

Genom förslaget regleras i olika hänseenden handeln med utsädesfrö. Detta sker dels genom vissa med straffansvar förknippade föreskrifter för säljare, dels genom civilrättsliga bestämmelser, enligt vilka rättsförhållandet mellan säljare och köpare blir i vissa delar att bedöma annorledes än efter allmänna köplagen.

Vid straffansvar är säljaren pliktig att senast vid varans avlämnande skriftligen till köparen avgiva riktiga och med säljarens namn och adress försedda uppgifter om dess beskaffenhet i åtskilliga olika hänseenden: sålunda vad egentligt jordbruksutsäde angår rörande dess slag och, där så kan ske, även sort, i fråga om rotfruktsfrö jämväl stam, vidare dess renhetsgrad, ogräshalt, grobarhetsprocent och eventuella egenskaper av — helt eller delvis — utländskt frö samt slutligen, så vitt säljaren därom har kännedom, dess egenskaper att vara smittat av viss sjukdom eller härröra från därmed smittad gröda. I fråga om frö av vanliga vallväxter, blandfrö och avrensingsfrö stadgas, liksom vid straffansvar, en högsta tillåtna ogräshalt hos den sålda varan.

Förseelser mot dessa föreskrifter ligga under allmänt åtal, och om tillsynen å deras efterlevnad skola särskilda föreskrifter i administrativ väg utfärdas.

I civilrättsligt hänseende skall säljare som icke redan vid köpslutet antingen avgivit föreskrivna uppgifter om varans renhet, ogräshalt och grobarhetsprocent eller ock gjort bestämd utfästelse om dess beskaffenhet härutinnan, anses hava garanterat att den i de avseenden, varom dylik uppgift eller utfästelse ej lämnats, motsvarar officiellt fastställda normaltal, om sådana bestämmas för det förslag köpet gäller, och i annat fall fordringarna på gott utsäde av nämnda slag. Vidare förklaras förbehåll vid köp att skadestånd för fel i varan bestämmas efter annan grund än den enligt lag gällande vara ogiltigt, om det ej avfattats skriftligen eller om det gjorts endast genom hänvisning till priskurant eller liknande meddelande från säljaren.

En oundgänglig förutsättning för att en dylik lagstiftning skall kunna genomföras är tydligen en offentlig frökontroll, som arbetar med högsta grad av tillförlitlighet och som städse utan tidsutdräkt tillhandagår med begärda analyser. Denna förutsättning anses numera vara för handen. Därmed äro dock ingalunda alla vägande betänkligheter mot den föreslagna lagstiftningen hävda. Man har ju på goda grunder icke ansett sig kunna organisera fröhandeln såsom ett monopol för särskilt auktoriserade försäljare och ej heller förbjuda försäljning av annat än statskontrollerat frö. Frånsett den ovannämnda bestämmelsen om en högsta tillåtna ogräshalt i vallväxtfrö, blandfrö och avrensningsfrö, har man icke heller inlåtit sig på förbud mot försäljning av skadlig eller dålig vara. Handeln med frö skall således alltjämt vara i princip fri, såväl vad försäljare som varan angår. Det skydd för avnämare och för jordbruksnäringen, som ansetts erforderligt, har man i stället sökt vinna genom att ålägga säljare en fixerad upplysningsplikt och i fråga om såväl denna plikts fullgörande som i fråga om vissa avtalsvillkor uppställa formkrav, vilkas åsidosättande medför än straffrättsliga än civilrättsliga påföljder.

En så beskaffad lagstiftning är emellertid, enligt vad en rik erfarenhet i liknande fall bestyrker, i tillämpningen förenad med allvarliga olägenheter; till stor del sådana som icke låta sig på förhand beräknas, än mindre förekommas. På få rättsområden är formfrihet så viktig som på handelslivets. Detta kräver, för att rätt kunna fylla sin varuförmedlande uppgift, möjlighet att kunna handla snabbt och formlöst. Och domstolarna måste, för att kunna prestera en rättsskipning som ej blir stötande för den allmänna rättsuppfattningen, äga frihet att taga hänsyn till allt som förekommit av reell betydelse, till alla omständigheter i saken, icke blott till huruvida vissa former iakttagits eller ej. Det gäller i förevarande fall att reglera en hel handelsgren, omfattande en mängd olika slag av handelsköp och enkla borgerliga köp: från producent till tillfällig eller yrkesmässig uppköpare, från denne till storgrosshandeln, från denna till återförsäljare en gros, från dessa till minuthandlare, från dessa åter till konsumenterna — och naturligen även mera direkta transaktioner, med förbigående av en eller flera mellanhänder, men också sådana fall som det att någon som köpt närmast i konsumtionssyfte, avstår en del av varan åt annan konsument. Och denna handel bedrives till ej ringa del under synnerligen brådskande för-

hållanden såväl i fråga om köpslut som expedition av varan. Köpen avslutas i många fall ej skriftligen utan per telegraf eller per telefon, med eller utan förmedling av mäklare. Till nu nämnda omständigheter har man visserligen delvis sökt taga hänsyn i förslaget, dels genom att i 7 § undantaga vissa kategorier av säljare och dels genom att i 8 och 9 §§ uppställa särskilda strafffrihetsgrunder. Men det ligger i sakens natur att dylika modifikationer lätt få en godtycklighetens prägel eller ock sätta lagens effektivitet i fara.

Förslaget går så långt att dess bestämmelser obetingat gälla även handelsköp efter prov av fullt sakkunnig köpare, utom vad angår vara, som uppenbarligen är avsedd att undergå rensning eller annan särskild behandling, innan den erbjudes konsumenterna. Svårligen kan en sådan regel visa sig tillfredsställande i tillämpningen. Å andra sidan synes det ingalunda osannolikt att den i 3 § uppställda civilrättsliga fiktionen att fullgod vara tillförsäkrats, så snart ej bestämd uppgift rörande renhet, ogräshalt och grobarhet givits vid köpslutet, kommer att få sin praktiska betydelse borteliminerad genom att säljarna än mera allmänt och mera vittgående än nu fritaga sig från skadeståndsskyldighet i händelse av fel i varan. Att sådant förbehåll enligt 5 § är ogiltigt med mindre det avfattats skriftligen och gjorts annorledes än genom hänvisning till priskurant eller liknande, lärer väl huvudsakligen få till följd att förbehållet inryckes i slutsedlar och orderkopior, i regeln måhända i form av hänvisning till avtalskonditioner, tryckta å handlingens baksida.

Såsom torde framgå av den följande detaljgranskningen, är förslaget behäftat med åtskilliga brister i särskilda punkter. Men det synes angeläget att här betona, att även om dessa kunna vid en överarbetning avhjälpas, kvarstå dock andra, som sammanhånga med förslagets hela läggning och där man vid varje försök att råda bot råkar ur en svårighet i en annan.

Det synes vid sådant förhållande böra anbefallas till ytterligare övervägande, huruvida en tvångslagstiftning, sådan som den föreslagna, i det långa loppet bättre befrämjar en lycklig utveckling på utsädesmarknadens område än den som med stigande upplysning, intresse och erfarenhet bland jordbrukarna kan förväntas bliva framdriven av deras egna stegrade fordringar på den salubjudna varan.

Justitierådet von Seth:

Även jag instämmer i huvudsak med justitierådet Alexanderson.

Det föreliggande förslaget innebär i flera hänseenden starka avvikelser från de regler, som i allmänhet gälla i fråga om köp av lös egendom. Jag saknar visserligen tillräcklig erfarenhet i de praktiska förhållanden, om vilka här är fråga, för att våga avgiva ett eget omdöme om den föreslagna lagens nödvändighet. Flertalet av de myndigheter och andra sakkunniga, vilka yttrat sig i ärendet, synas ju emellertid vara ense härom. Jag kan dock icke underlåta att framhålla, att de avvikelser förslaget innebär från vad i allmänhet gäller äro av sådan art och kunna i vissa fall leda till så allvarliga konsekvenser, att det måste vara en ovillkorlig förutsättning för en lagstiftning i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget att utsikt icke finnes att de missför-

hållanden, som otvivelaktigt råda inom utsädeshandeln, skola kunna övervinnas på annat sätt. Jag avser då närmast upplysningsverksamhet bland jordbrukarna och dessas självverksamhet.

Lagrådet:

Lagtexten skulle vinna i enkelhet och reda genom en omgruppering enligt följande anvisningar. I 1 § anges lagens tillämpningsområde, med upptagande av innehållet i andra styckena av 1 och 7 §§. Första stycket i nuvarande 1 § omarbetas till en ingress för bestämmelserna i 2 §. Med utelämnande av sifferbeteckningarna i 2 § avlägsnas vid denna omarbetning hänvisningen till vad i följande stycken av paragrafen stadgas, eftersom denna hänvisning är överflödigt och, när 7 § ej omnämnes, även vilseledande. Vad i 2 § 5 första stycket och 6 sägs införes såsom undantag redan i början av stadgandena under c) och d), och andra stycket i 5 får bilda ett stycke tillsammans med 4. Såsom avslutning å 2 § sättes ett nytt stycke, angivande att i 3 § stadgas huruledes uppgiftsplikten är i vissa fall inskränkt, och 3 § får upptaga dels första stycket i 7 § dels ock 2 § 7. Nuvarande 3 och 4 §§ sammanslås till en. Andra stycket i 8 § får utgöra en särskild paragraf efter nuvarande 9 §. Att vissa bestämmelser ej skola äga tillämpning i fall, som avses i nuvarande 7 § första stycket, utsäges antingen genom ett allmänt förbehåll i den nya 3 § eller genom särskilda undantagsstadganden, anknutna till bestämmelserna i fråga.

1 §.

Lagrådet:

Att lagen i sin rubrik säges angå handel med utsädesvaror, ej frövaror, torde av de i remissprotokollet anförda skäl vara välbetänkt. Däremot förefaller det onödigt tyngande att i själva lagtexten använda termen utsädesvara och att å detta begrepp lämna en legaldefinition. Med iakttagande av den allmänna omgruppering av förslagets bestämmelser, som redan förordats, torde åt 1 § lämpligen kunna givas en lydelse sådan som denna: »Denna lag äger tillämpning å köp av frö som är avsett till utsäde, däri inbegripet utsäde av stråsäd och trindsäd. Frö av växter, som odlas blott till prydnad, avses ej i lagen.»

Om innehållet i 1 § första stycket skall talas vid 2 §.

2 §.

Lagrådet:

Det är tänkt att säljarens uppgiftsskyldighet skall kunna fullgöras genom några ord i skriftligt köpekontrakt, ja genom icke undertecknade tillkännagivanden å papperspåse eller annat emballage. Vid sådant förhållande är det oegentligt och vilseledande att skyldigheten säges vara en plikt att »avlämna skriftlig förbindelse». Den innebär ju blott att säljaren skall skriftligen för köparen uppgiva vissa fakta.

En redaktionell överarbetning torde böra ske, särskilt av bestämmelserna under 1 d) och 2.

Vad med *varans* avlämnande förstås, framgår av köplagens 9—11 och 62—65 §§. Tvivelaktigt är däremot, när säljaren må anses ha fyllt sin plikt att, såsom det heter i förslagets 1 §, »avlämna skriftlig förbindelse»; och om, på sätt lagrådet antytt, säljarens plikt säges gå ut på att för köparen skriftligen uppgiva vissa fakta, synes det vara nödvändigt att i lagen giva en regel om den tidpunkt då, under vissa förhållanden, uppgiftsskyldigheten må anses fullgjord. Härav beror ju om säljaren hemfaller under straffansvar eller ej. Efter mönstret av andra lagar torde det böra stadgas att därest uppgift blivit inlämnad för befordran med post eller telegraf eller eljest på ändamålsenligt sätt avsänd, skall den anses vara köparen meddelad. Lämpligen kunde detta stadgande få sin plats närmast före presumtionsparagrafen eller såsom andra stycke i 8 §.

Ett stadgande sådant som det föreslagna torde göra det obehövt att — i likhet med vad som efter högsta domstolens hemställan skedde i det år 1904 för riksdagen framlagda förslaget till lag angående handel med konstgjorda gödselmedel (k. prop. nr 43) — giva en särskild regel om forum för åtal.

Justitierådet Alexanderson, med vilken *justitierådet Wedberg* och *regeringsrådet Planting-Gyllenbåga* instämde:

Lämpligheten av en lagstadgad skyldighet för säljare att, »där så ske kan», deklarerera utsädes sort och i fråga om rotfrukts- och köksväxtfrö jämväl stam — allt under straffansvar för underlåtenhet eller oriktig uppgift — synes icke vara på övertygande sätt ådagalagd. Såsom skäl har anförts dels att olika sorter och stammar äro av olika värde och dessutom av olika användbarhet allt efter de klimatiska förhållandena, dels att oriktiga uppgifter om sort ofta förekomma till skada för jordbruket. För att uppgift om sort skall vara odlaren till verkligt gagn, förutsättes väl dock att han själv äger insikt om betydelsen att göra ett gott sortval; och är detta förhållandet, lär han ej underlåta att rekvirera viss sort och att förvissa sig om att säljaren i faktura, å etikett o. s. v. uppgivit den sort rekvisitionen gällde. Och den omständigheten att oriktiga sortuppgifter ofta lämnas synes möjligen kunna föranleda införande av straff för oriktig uppgift, men icke av tvång att lämna uppgift. Detta tvång är visserligen mildrat genom förbehållet »där så ske kan». Men nämnda uttryck innebär enligt remissprotokollet skyldighet att förskaffa sig kännedom om sorten, där detta utan större olägenhet går för sig; och sammanställer man härmed yttrandet att det icke torde bereda särskilda svårigheter att anskaffa och kontrollera en stamuppgift — vilket omdöme väl i än högre grad avser att gälla sortuppgift — tyckes lagförslaget klämma säljaren mellan tvenne straffhot hårdare än skäligen kan vara, för så vitt ej avsikten tilläventyrs är att på indirekt väg framtinga statskontroll över allt utbudet utsädes sort och, beträffande vissa slag, stam.

I en till Kungl. Maj:t efter förslagets remitterande ingiven skrivelse, som överlämnats till lagrådet, har chefen för statens skogsförsöksanstalt professor Henrik Hesselman meddelat att vid anstalten pågående undersökningar av den svenska tallens klimatraser, vilkas närmare resultat först framdeles kunna framläggas, emellertid redan utvisat att tallfrös härstamning från det län och land-

skap, där skogsodlingen äger rum, ingalunda innebär trygghet för dess användbarhet å odlingsorten. Samma förhållande gällde även övriga — hittills visserligen mindre utforskade — skogsträds raser. En lagbestämmelse sådan som den föreslagna kunde därför befaras verka skadligt, såsom ägnad att ingiva allmänheten den falska föreställningen att den påbjudna ursprungsbeteckningen gäve tillräcklig ledning rörande fröets användbarhet ur klimatologisk synpunkt.

För egen del har Hesselman hemställt, att i lagen måtte överlämnas åt Kungl. Maj:t att bestämma den indelning av landet i olika insamlingsområden — olika för olika slag av skogsträd — som skall ligga till grund för säljarens uppgift om fröets härstamning. Skall uppgiftsskyldighet bibehållas, synes det mig efter de meddelade upplysningarna vara nödvändigt att beträda denna väg. I frågans nuvarande osäkra läge och med hänsyn till de i remissprotokollet återgivna uttalandena av centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund finner jag dock riktigare att åtminstone för närvarande helt utesluta punkt 5 andra stycket ur förslaget. Olägenheter härav synas desto mindre behöva befaras som skogsfröets klängning och dess distribuering särskilt till de mindre sakkunniga skogsodlarna torde hava i allt större omfattning övertagits av skogsvårdsstyrelserna.

Vinnes ej avseende för vad nu anförts, lärer emellertid i de fall då landskap ej är delat mellan flera län det vara onödigt att säljare av skogsfrö från landskapet betungas med skyldighet att uppgiva även länet.

Justitierådet von Seth:

I en efter förslagets remitterande till Kungl. Maj:t ingiven skrift, vilken blivit till lagrådet överlämnad, har chefen för statens skogsförsöksanstalt professorn Henrik Hesselman, såsom det synes av goda grunder, erinrat, hurusom nyare forskning angående den beträffande skogsfrö så viktiga härstamningsfrågan givit vid handen, att man med en uppgift, såsom under 5 stadgas, om allenast län eller landskap, där fröet skördats, icke skulle vinna den trygghet man avsett, och att de områden, som från skoglig synpunkt behövde begränsas för att karakterisera ett frös användbarhet, växlade till sin omfattning såväl inom landets olika delar som beträffande olika trädslag. Då, på sätt professor Hesselman jämväl antytt, det torde vara olämpligt att i själva lagen angiva dessa olika områden, och detta även med hänsyn därtill att vetenskapens framtida utveckling kunde giva anledning till ändringar i den en gång vidtagna indelningen, torde saken böra ordnas så, att visserligen själva skyldigheten att lämna uppgift fortfarande fastslås i lagen, men att det lämnas åt Kungl. Maj:t att i administrativ ordning bestämma den områdesindelning, till vilken uppgiftsskyldigheten skall hänföra sig. Det kunde då exempelvis heta, att säljaren skall vara skyldig att, med iakttagande av den områdesindelning Konungen fastställer, uppgiva det insamlingsområde, där fröet skördats.

3 §.

Lagrådet:

Varken förutsättningen för presumptionens inträde eller presumptionens innehåll synes hava angivits på ett sätt som låter verkliga meningen klart framstå.

I förra hänseendet är talet om »föreskriven uppgift», som avlämnas, och »bestämd utfästelse», som innehålles i köpeavtalet, ägnat att föra tanken på villovägar. Vad som åsyftas är ju helt enkelt, att presumptionen skall inträda, därest säljaren ej redan vid köpet muntligen eller skriftligen lämnat köparen så bestämda uppgifter om fröets renhetsgrad, ogräshalt eller grobarhet som enligt denna lag skola meddelas senast då varan avlämnas.

Beträffande åter presumptionens innehåll bör uppmärksammas att normaltalen kunna hava ändrats mellan köpet och varans avlämnande. Vad säljaren skall anses hava tillförsäkrat torde böra uttryckas ungefärligen med dessa ord: »att fröet, i vad uppgift sålunda ej föreligger, vid avlämnandet motsvarar då gällande normaltal för frö av det slag eller, så framt normaltal saknas, skäliga anspråk å gott sådant frö».

5 §.

Lagrådet:

Av remissprotokollet att döma vill stadgandet i denna paragraf förhindra att förbehåll, som lätteligen kunna undgå köparen, likväl bliva för honom bindande. Detta syfte torde emellertid stadgandet icke väl motsvara. Sålunda lärer intet vara vunnet med att försäljningsvillkor, som man nu är van att finna i de större fröaffärernas priskuranter eller kataloger och där kan i lugn och ro studera, i stället tryckas på kontraktsformulär, åt vilkas innehåll köparen, efter vad erfarenheten från andra avtalsområden låter förmoda, i avtalets ögonblick icke ägnar mycken uppmärksamhet. Såsom stadgandet är avfattat — »meddelande från säljaren» — skulle för övrigt ogiltigheten ej drabba exempelvis en i slutsedel inryckt hänvisning till regler, antagna av en sammanslutning av fröhandlare att gälla all försäljning från dess medlemmar. Oegentligt förefaller också att betaga ett muntligen gjort förbehåll all verkan. Om säljaren muntligen ger köparen tillkänna t. ex. att han önskar begränsa sin ersättningsskyldighet till köpeskillningens belopp, så kan detta ej gärna gå köparen förbi, men en tryckt klausul därom blir, bland mängden av andra kontraktsvillkor, lätt undanskymd. Slutligen verkar det godtyckligt att ej andra förbehåll avses än de som innefatta särskild »grund» för bedömande av säljarens ersättningsskyldighet. Till säljarens förmån bestämda reklamationsfrister kunna vara icke mindre förrådiska och ödesdigra.

Då förhållandena inom fröhandeln icke torde i nu förevarande avseende vara så egenartade att de påkalla en särskild legal lösning av en situation som vid många andra avtal kan uppkomma, hemställes att paragrafen måtte få utgå. Följes ej denna hemställan, synes stadgandet böra å ena sidan utvidgas att gälla varje förbehåll beträffande säljarens ersättningsskyldighet i anledning av fel i varan och å den andra begränsas därhän att förbehållet ej fränkennes all

laga verkan. Syftet är ju blott att skydda köparen, och detta syfte vinnes bäst genom ett förklarande att förbehållet ej må av säljaren åberopas.

6 §.

Lagrådet:

Den tillsyn å lagens efterlevnad, varom enligt 13 § Konungen skall äga meddela föreskrifter, torde ej minst avse bestämmelserna i förevarande paragraf. För att den därutinnan skall bliva verkningsfull, torde emellertid vara nödvändigt att de här stadgade förbuden rikta sig ej blott mot försäljning, utan redan mot saluhållande av alltför ogräsbemängd vara.

Det svårfattliga tredje stycket skulle till sitt innehåll bliva klarare och även andra redaktionella fördelar ernås, om paragrafens båda senare stycken sammanfördes till ett, så lydande: »Ej heller må till utsäde säljas blandfrö, där det innehåller flera ogräsfrön än tre gånger det antal som enligt nyss angivna bestämmelser är medgivet för timotejfrö, eller avrensingsfrö, där det innehåller mer än sex gånger sagda antal.»

7 §.

Lagrådet:

Enligt lantbruksstyrelsens förslag kunde vid handelsköp säljaren genom skriftlig överenskommelse med köparen befria sig från uppgiftsskyldighet. I det remitterade förslaget har med allt fog fordran på särskild överenskommelse fått bortfalla. Men å andra sidan har befrielsen mycket väsentligt inskränkts; den gäller enligt remitterade förslaget allenast köp av vara som uppenbarligen icke är i det skick, vari den är avsedd att erbjudas konsumenterna. Att härigenom synnerligen besvärande band lagts på den ifrågavarande handelsbranschen är lätt att förstå, och framgår ytterligare då man erinrar sig att med uppgiftsskyldighet följer enligt förslaget jämväl tillämplighet på säljaren av stadgandena i 3 och 5 §§. Att köp slutits efter prov räddar alltså ej säljaren undan den i 3 § uppställda fiktionen, och muntliga avtal om skadeståndets beräkning i händelse av fel i varan bliva ogiltiga. Genom orden »uppenbarligen icke är avsedd» införes vidare beträffande straffbarheten ett betänkligt osäkerhetsmoment. Å andra sidan är det svårt att finna den gjorda inskränkningen i undantagsbestämmelsen påkallad av ett verkligt behov. Om också ett lagens förmynderskap anses erforderligt för den oerfarne och lättrogne odlaren, bör det dock ej utsträckas även till affärsvärlden. Det hemställes att undantag för handelsköp måtte gälla varje köp mellan köpmän i och för deras rörelse. Att det då omfattar även vissa fall, där köparen är odlare, t. ex. jordbruksidkande aktiebolag, torde ej innebära något betänkligt.

8 och 9 §§.

Lagrådet:

Iakttages vad lagrådet förut hemställt beträffande förslagets omgruppering och angivandet av säljarens åligganden, böra nu förevarande paragrafer här-

efter jämkas. I varje fall synes hänvisningen till blott 1 och 2 §§ vara vilseledande.

Förbehållet om ansvarsfrihet i 9 § första stycket är så formulerat att säljaren blir strafflös till och med när han verkligen insett uppgiftens oriktighet. Meningen är ju dock att ansvarsfrihet inträder endast där säljaren ej insett eller bort inse oriktigheten.

10 §.

Lagrådet:

Stadgandet i första stycket torde för sådana fall av upprepad förbrytelse, då 4 kap. 2 § strafflagen är tillämplig — och dessa lära komma att utgöra det långt övervägande antalet — kunna verka vilseledande och beträffande övriga fall synes det icke vara behöfligt. Det hemställes förty, att detta stycke måtte få utgå.

Även stadgandet i andra stycket lärer sakna berättigande. Det kan ej gärna tänkas få någon tillämplighet annat än i de fall, då en oriktig uppgift ingår såsom ett led i ett förfarande, straffbart enligt 22 kap. strafflagen. Enligt vanliga regler skulle emellertid i sådana fall 4 kap. 1 § samma lag bliva tillämplig eller ock s. k. lagkonkurrens komma att föreligga, och det lärer icke kunna påstås att reaktionen mot den förelupna brottsligheten sålunda bleve mindre tillfredsställande än enligt det föreslagna stadgandet. Motsvarande bestämmelser i vissa andra förslag, som under de senare åren varit föremål för lagrådets granskning, hava på grund av anmärkningar från dess sida fått förfalla.

Ur protokollet:

Oskar Adelsonn.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementensärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet
å Stockholms slott den 17 februari 1928.*

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet anmäler tillförordnade chefen för justitiedepartementet, statsrådet Gärde, lagrådets den 27 januari 1928 dagtecknade utlåtande över det den 16 december 1927 till lagrådet remitterade förslaget till *lag med vissa bestämmelser angående handel med utsädesvaror*.

Föredraganden redogör för utlåtandet och anför vidare:

»Lagrådets samtliga ledamöter hava uttalat allmänna betänkligheter mot en lagstiftning av det innehåll, remitterade förslaget utvisar. En ledamot, med vilken de övriga i huvudsak instämt, har funnit det böra anbefallas till ytterligare överbäggande, huruvida en tvångslagstiftning, sådan som den föreslagna, bör komma till stånd och huruvida man icke hellre för en lycklig utveckling på utsädesmarknadens område bör lita till stigande upplysning, intresse och erfarenhet bland jordbrukarna. Till stöd för denna uppfattning åberopas väsentligen de allvarliga olägenheter, vilka enligt rik erfarenhet i liknande fall en så beskaffad lagstiftning är ägnad att medföra i tillämpningen. Starkt framhålls formfrihetens betydelse på handelslivets rättsområde med hänsyn såväl till varuförmedlingen som till rättskipningen. En ledamot har för sin del tillfogat, att såsom en ovillkorlig förutsättning för en lagstiftning i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget måste uppställas, att utsikt icke finnes till att de missförhållanden, som otvivelaktigt råda inom utsädeshandeln, skola kunna övervinnas på annat sätt; i detta avseende hänvisas närmast till upplysningsverksamhet bland jordbrukarna och dessas självverksamhet. Vidare har lagrådet framfört vissa anmärkningar mot förslagets uppställning och formella avfattning samt mot det sakliga innehållet av särskilda bestämmelser däri.

För min del är jag beredd att med anledning av lagrådets granskning tillstyrka vissa modifieringar i förslaget. Likaledes har jag funnit vad lagrådet i redaktionellt hänseende anmärkt böra i allmänhet beaktas. Däremot kan jag icke i huvudfrågan — behovet av en lagstiftning och dess genomförande i väsentlig överensstämmelse med förslaget — ansluta mig till den uppfattning, som gjort sig gällande inom lagrådet.

Den i ärendet föreliggande utredningen, för vilken redogörelse lämnats vid remissen till lagrådet, torde med tydlighet hava ådagalagt, att bland jordbrukets målsmän och idkare framträtt en alltmer utbredd och stadgad uppfattning om nödvändigheten av ett kraftigt ingripande mot missförhållanden inom utsädeshandeln. Det ursprungliga lagförslaget i ämnet har utarbetats av den sakkunniga ämbetsmyndigheten på jordbruksområdet, lantbruksstyrelsen, vilken därvid biträtts av representanter för det praktiska jordbruket, fröodlingsverksamheten, fröhandeln, frökontrollen och lantbruksvetenskapen. Redan detta förslag rönte övervägande anslutning från de talrika myndigheter och korporationer, vilkas granskning det varit underställt. Därefter har riksdagen, utan att någon meningsskiljaktighet kommit till uttryck, framfört sin önskan om snara lagstiftningsåtgärder i ämnet. Sedan lantbruksstyrelsens förslag undergått överarbetning i vissa delar, har en förnyad remiss besvarats på ett sätt, som torde berättiga till antagande, att det nu till lagrådet remitterade förslagens huvudgrunder vunnit avgjort godkännande inom sakkunniga och intresserade kretsar. De tämligen spridda uttalanden, som förekommit i motsatt riktning, synas icke ägnade att i någon högre mån rubba intrycket av stark anslutning till förslaget.

Att inom utsädeshandeln förekomma betänkliga missförhållanden, lärer knappast från något håll bestridas. Allmän torde ock insikten vara om betydelsen för jordbruket och för folkhushållningen i dess helhet av att de utsädesvaror, som utbjudas, motsvara så höga anspråk som möjligt. Yppas tvekan om lämpligheten av en lagstiftning till förhindrande av underhålligt varus utbudande, är grunden härtill icke att finna i ett underkännande av att det allmänna här har en angelägen uppgift att bevaka. Frågan gäller nu blott, huruvida det skall visa sig nödvändigt att tillita en lagstiftning, som i viss mån inskränker eljest rådande handelsfrihet, eller om syftet kan uppnås på annan väg.

Lagrådets ledamöter hava hänvisat till upplysningsverksamhet såsom skyddsmedel i första hand mot den utsädeshandel, som tillskyndar jordbrukaren skada och förlust. Otivelaktigt har denna upplysningsverksamhet, som i mångahanda måtto främjats av det allmänna, varit till stort gagn även därutinnan, att den kunnat i vida jordbrukarkretsar sprida ökad insikt om utsädeskvalitetens betydelse för produktionen. Det synes dock innebära en överskattning av dess räckvidd, om man utgår från att på denna väg användningen av underhålligt utsäde skall på ett fullt verksamt sätt kunna förhindras. Det gäller här en nödvändighetsvara, vilken de flesta av landets tusentals jordbrukare, från storgodsägare till småbrukare, äro hänvisade till att förvärva genom inköp från handelsfirmor. Även med väsentlig förstärkning av de krafter, som nu stå till buds, kan upplysningsverksamheten icke tränga till varje avlägsen bygd. Än mindre kan den påräknas gripa in vid varje tidpunkt, då dess stöd skulle vara erforderligt. Jämväl lärer det ligga i sakens natur, att upplysning härvidlag icke kan göra tillfyllest. Även den jordbrukare, som mottagit en sakkunnig rådgivares varningar, torde lätt vika för övertalning att inköpa en prisbillig utsädesvara, som tillhandahålles av energiska och föga nogräknade

försäljare. Det bör härvid beaktas, att försäljning av utsäde mångenstädes förekommer under former, som erbjuda ringa garanti för varans beskaffenhet: genom kringresande agenter, i vanliga handelsbodas och i torghandel.

Inom lagrådet har ock erinrats om betydelsen av jordbrukarnas självverksamhet. Vål är det obestriddigt, att denna uppnått goda resultat med hänsyn till jordbrukarnas gemensamma konsumentintressen. Det synes dock uppenbart, att en sammanslutning i sådant syfte icke kan vinna den styrka och utbredning, att den förmår i tillräcklig grad behärska utsädeshandeln. Även om underhålligt utsäde kommer till användning blott i begränsad utsträckning, kan skadan därav bliva synnerligen betydande.

Under ärendets behandling har från skilda håll med styrka gjorts gällande, att endast genom lagstiftningens ingripande det är möjligt att komma till rätta med rådande missförhållanden inom utsädeshandeln. Det nu föreliggande förslaget är byggt på skyldighet för säljaren att tillhandahålla köparen sådana upplysningar om varan, vilka äro nödvändiga för bedömandet av dess beskaffenhet. Att en dylik lagstiftning måste innebära ett visst tvång, ligger i dess natur. Med fog synes mig emellertid icke kunna antagas, att den reglering, som i förslaget åsyftas, kommer att sträckas längre än som är förenligt med handelns nödvändiga rörelsefrihet, i varje fall icke sedan i förslaget vidtagits vissa ändringar, om vilka lagrådet hemställt. Till stöd för denna uppfattning kan i främsta rummet anföras, att även representativa organ för utsädeshandeln funnit sig kunna i allt huvudsakligt förorda förslaget. Denna lagstiftnings verkan och betydelse bliva efter mitt förmenande icke att mäta efter antalet av de åtal och sakfällanden, till vilka den tilläventyrs kan leda. Lagförslagets innehåll torde i det väsentliga blott motsvara vad som redan nu är bruk och sedvänja inom den lojala utsädeshandeln eller vad denna är beredd att underkasta sig. Om förslaget genomföres, tvingas övriga utövare av denna näring att efterhand, och måhända snart nog, tillämpa en sådan ordning för sin verksamhet, som erbjuder största möjliga trygghet för utsädets goda beskaffenhet. Lagen kommer därmed att genomföra en normering, vilken icke torde bliva obehörigt tryckande.

Vid den överarbetning av förslaget, som företagits med anledning av lagrådets granskning, hava, såsom redan omnämnts, de framställda anmärkningarna beträffande förslagets uppställning och detaljer i allmänhet blivit beaktade. Jag anser mig böra i detta hänseende tillägga följande.

Tre ledamöter av lagrådet hava vid 2 § framfört vissa erinringar mot att i lagen stadgas skyldighet för säljare att, där så kan ske, lämna uppgift om utsädets sort och i fråga om rotfrukts- och köksväxtfrö jämväl stam. Under hänvisning till de skäl, som anförts vid remissen, finner jag i likhet med en ledamot av lagrådet denna bestämmelse böra bibehållas.

Med avseende å den i 2 § intagna bestämmelsen, att i fråga om skogsfrö skola uppgivas landskap och län, där fröet skördats, hava efter remissen inkommit upplysningar, vilka synas ägnade att i viss mån inverka på bedömandet av

detta spörsmål. För min del vill jag med anledning härav tillstyrka, att bestämelsen uteslutes. Avgörande är härvid främst, att, såsom ock inom lagrådet erinrats, försäljningen av skogsfrö numera till övervägande del handhaves av skogsvårdsstyrelserna.

Det i 5 § av det remitterade förslaget upptagna stadgandet är riktat mot vissa åtgöranden från säljares sida, vilka påvisats vara inom utsädeshandeln ofta förekommande och ägnade att försätta köparen i en ogynnsam ställning. Jag har icke ansett tillräckliga skäl föreligga för att låta stadgandet utgå, men har låtit företaga en omformulering, varigenom vissa av de anmärkta olägenheterna torde bliva avlägsnade. Med anledning av vad lagrådet erinrat i fråga om försäljningsvillkor, som upptagits i slutsedel, vill jag framhålla, att då slutsedeln är en handling, på vilken avtalet omedelbart grundas, mindre risk synes vara för handen att däri inryckta villkor icke bliva beaktade av köparen. Skulle, såsom lagrådet antytt, förbehåll i slutsedeln vara gjort allenast genom en hänvisning till annan handling, torde med den avfattning, som nu föreläs, ett dylikt förbehåll icke kunna åberopas mot köparen.

Med hänsyn till vad lagrådet anfört i fråga om 7 § har jag ansett undantaget för handelsköp böra gälla även i fråga om utsädesvara, som undergått rensning eller annan behandling. Vid köp mellan köpmän i och för deras rörelse skall uppgiftsskyldighet alltså föreligga endast så till vida, att där frö är skördat å utländsk ort, upplysning härom skall lämnas.

Övriga i förslaget vidtagna ändringar torde, då de ansluta sig till vad lagrådet anfört eller eljest äro av rent redaktionell natur, icke behöva här särskilt omnämnas.

I enlighet med nu angivna grunder har jag låtit inom departementet omarbета förslaget, och har detta därvid erhållit rubriken *lag angående handel med utsädesvaror.*»

Föredraganden uppläser det omarbetade förslaget och hemställer, att detsamma måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

N. Cervin.